

UN-HABITAT

Опішнянська громада

Програма комплексного відновлення

За фінансування:

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

Розроблено у партнерстві з:

Міністерство розвитку
громад та територій
України

опішнянська
громада

Подяки:

Проект фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку (BMZ) Уряду Федеративної Республіки Німеччина.

Документ розроблено Ukrainian Urban Lab, зокрема у партнерстві з IMPACT та Restart, у рамках Програми ООН з населених пунктів в Україні (ООН-Хабітат) та у співпраці з Відділом планування, фінансів та економіки штаб-квартири ООН-Хабітат.

Робоча група Опішнянської громади: Каріна Демченко, Юрій Жижур, Борис Іванченко, Людмила Коляда, Олег Кужим, Юлія Масюк, Грегорі Мекстрот, Микола Мирко, Теймур Мустафаєв, Анна Рудяк, Євгеній Фесенко, Ігор Хоміч, Вікторія Шевченко, Катерина Яковець

ООН-Хабітат: Анна Квашук, Маріана Лесса Войта, Грегорі Мекстрот, Гвендолін Меннетрієр, Хуан Перез, Маріо Паломіно, Ніна Рінне, Нур Хайдар

IMPACT: Оуен Боед, Марія Гула, Ірина Лігай, Світлана Боженко, Світлана Данилова, Андрій Лущик, Земфіра Мамедова, Юлія Саратова, Анатолій Смалійчук, Євгенія Сірик, Надія Усік, Родіон Філатов,

Restart: Олександр Голубцов, Ліва Дударєва, Олена Котляренко, Катерина Лопатюк, Олександр Назаренко, Вікторія Прокопенко, Олександр Шевченко, Катерина Яковець

Фото на обкладинці: Опішня, Україна | Джерело: Dovkola Media

Дисклеймер:

Назви, що використовуються у цьому звіті та матеріали, подані у ньому, не виражають жодну позицію Секретаріату Організації Об'єднаних Націй щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району чи їх владних структур, або щодо делімітації їх кордонів, або щодо їх економічної системи чи рівня розвитку. Висновки аналізу та рекомендації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Програми ООН з населених пунктів або її Керівної ради чи держав-учасниць.

Згадка будь-яких конкретних комерційних продуктів, назв торговельних марок, процесів чи послуг або використання будь-якої торгової назви, назви фірми чи корпорації у цій публікації не свідчить про підтримку, рекомендацію чи надання переваги з боку ООН-Хабітат чи її посадових осіб, а також така згадка не свідчить про їх підтримку з боку ООН-Хабітат.

Під керівництвом:

In partnership with:

Міністерство розвитку громад та територій України

опішнянська громада

Державні та місцеві органи влади:
Міністерство розвитку громад та територій України,
Полтавська обласна військова адміністрація, Опішнянська селищна територіальна громада

Партнери-виконавці:
IMPACT, Restart

За фінансування:

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

Зміст

1	ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ	9
1.1	Загальний опис території Опішнянської громади	10
1.2	Аналіз негативних впливів, що призвели до необхідності розроблення програми	17
1.3	Інформація про наявність містобудівної документації, аналіз її актуальності та ступінь її реалізації	18
1.4	Шкода, заподіяна бойовими діями, терористичними актами та надзвичайними ситуаціями	20
1.5	Аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території Опішнянської громади	68
1.6	Інформація щодо необхідності підготовки території (зокрема здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель та споруд, рекультивациі земель)	72
1.7	Інформація щодо технічної можливості та економічної доцільності відновлення пошкоджених об'єктів	72
1.8	Необхідні заходи інженерної підготовки та інженерного захисту території	73
1.9	Пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій територіальної громади	74
1.10	Обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери	74
1.11	Пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні	76
1.12	Загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення та розвитку території Опішнянської громади	78
1.13	Заходи для реалізації комплексного відновлення Опішнянської громади	98
1.14	Перелік заходів для забезпечення комплексного відновлення території Опішнянської громади	100
2	ДОДАТКИ	104

Список умовних скорочень

АЗПСМ	Амбулаторія загальної практики сімейної медицини
БКБ	Багатоквартирний будинок
ВНП	Вибухонебезпечні предмети
ВПО	Внутрішньо-переміщені особи
ВСК	Виробничий сільськогосподарський кооператив
ГП	Генеральний план
ГУ	Головне управління
ДБН	Держані будівельні норми
ДПТНЗ	Державний професійно-технічний навчальний заклад
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ЗДО	Заклад дошкільної освіти
ЗЗСО	Заклад загальної середньої освіти
ІКІ	Інтерв'ю з ключовими інформаторами
ІМР	Ірпінська міська рада
ІРЦ	Інклюзивно-ресурсний центр
КЗ	Комунальний заклад
КІ	Ключовий інформатор
КУ	Комунальна установа
КМУ	Кабінет Міністрів України
КО	Комунальна організація
КОДА	Київська обласна державна адміністрація
КОС	Каналізаційні очисні споруди
КСП	Колективне сільськогосподарське підприємство
МКІП	Міністерство культури та інформаційної політики України
ПКВ	Програма комплексного відновлення
ПКД	Проектно-кошторисна документація
ПРУ	Протирадіаційне укриття
СТГ	Селищна територіальна громада
ТГ	Територіальна громада
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
ТПВ	Тверді побутові відходи
УКНР	Управління культури, національностей та релігій
ФАП	Фельдшерсько-акушерський пункт
ФП	Фельдшерський пункт
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

Резюме

У цьому документі представлено бачення та рекомендації щодо Програми комплексного відновлення Опішнянської селищної територіальної громади (далі – Програма). Програма розроблена Опішнянською селищною радою за підтримки Ukraine Urban Lab, до складу якої входять ООН-Хабітат та її партнери IMPACT, Restart та Ro3kvit, відповідно до вимог, встановлених Постановою № 1159 Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

Програма слугує інструментом для спрямування та інформування про відновлення та майбутній розвиток громади, оскільки вона продовжує відновлюватися від наслідків повномасштабного вторгнення російської федерації (далі – «повномасштабне вторгнення»). На всіх етапах розробки документу ми прагнули залучити зацікавлені сторони, аби відобразити бачення майбутнього громади. У рамках цього процесу дані були зібрані за допомогою: онлайн-зустрічей зі збору даних, проведених із департаментами Опішнянської селищної ради та Urban Lab; інтерв'ю з ключовими інформаторами (КІ) з місцевими підприємцями; офлайн-воркшопу з валідації даних із широким колом учасників.

У цьому документі використовуються як якісні, так і кількісні дані, зібрані під час цього процесу – всі не процитовані цифри, включені в документ, є результатом висновків, зроблених у процесі збору даних. Результати зібраних під час розробки даних були проаналізовані для формування цілісної картини просторової, соціально-економічної та екологічної динаміки Опішнянської селищної територіальної громади (далі – СТГ), що включає як вплив повномасштабного вторгнення, так і попередні виклики, з якими стикається громада. На основі цих висновків Програмою визначені стратегічні напрями реагування, які формують Стратегічний просторовий план відновлення. Кульмінацією цього процесу є перелік коротко- та довгострокових проєктів, спрямованих на забезпечення ресурсоефективного відновлення громади, а також надання можливості Опішнянській громаді «відбудувати краще, ніж було».

Програма розроблена таким чином, щоб забезпечити узгодженість із національними та обласними стратегіями відновлення, просуваючи інтегрований підхід до відновлення, який також сприятиме зміцненню зв'язків із сусідніми громадами. Завдяки залученню Urban Lab уроки, отримані з глобальних програм відновлення та розвитку, синтезуються з місцевими підходами, збагачуючи Програму та забезпечуючи відповідність її пропозицій найкращим міжнародним практикам. Завдяки залученню Urban Lab уроки, отримані з глобальних програм відновлення та розвитку, синтезуються з місцевими підходами, збагачуючи Програму та забезпечуючи відповідність її пропозицій найкращим міжнародним практикам.

Рис.1 Опішнянська кераміка у Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішні
Джерело: Dovkola.media

01

**Програма
комплексного
відновлення**

1.1 Загальний опис території Опішнянської громади

Опішнянська селищна територіальна громада розташована у північно-східній частині Полтавської області. Громада відома своїми історичними та культурними традиціями, зокрема гончарним промислом, завдяки якому Опішню часто називають столицею українського гончарства. Територія громади має сприятливі природні умови для розвитку сільського господарства та туризму, а також значні поклади природного газу, які відіграють важливу роль в економіці громади.

Громада безпосередньо не постраждала від бойових дій, проте війна створила нові економічні, демографічні та екологічні ризики, що призвело до необхідності розробки Програми. Цей розділ містить короткий огляд громади, описуючи її географічне розташування, постійне та тимчасово переміщене населення, навколишнє середовище та економіку.

1.1.1 Географічне розташування

Полтавська область – це адміністративна область у центральній і північно-східній частині України, майже цілком у межах Придніпровської низовини, на лівобережжі басейну Дніпра. Область займає площу 28 748 км².

Полтавська область межує на півночі з Чернігівською та Сумською областями, на сході – з Харківською, на півдні – з Дніпропетровською та Кіровоградською, на заході – з Київською та Черкаською областями (Рис. 1). Територія області переважно рівнинна, розташована в межах Придніпровської низовини та Полтавської рівнини. Через область протікають річки басейну Дніпра: Сула, Псел, Ворскла, а також частина Кременчуцького водосховища. Станом на 2022 рік, населення Полтавської області оцінюється у 1 350 564 осіб.

Опішнянська селищна громада розташована в Полтавському районі Полтавської області, на відстані 45 км від обласного центру – міста Полтава. Громада займає площу 310,6 км² і складається з 31 населеного пункту, серед яких адміністративним центром є селище Опішня. Громада має вигідне географічне розташування: через її територію

проходять важливі автомагістралі, такі як Н12, Р42, що з'єднують її з Полтавою та іншими ключовими містами. Найближча залізнична станція – «Полтава Київська», розташована на відстані 43 км від Опішні.

Опішнянська громада утворена 13 вересня 2018 року шляхом об'єднання Опішнянської селищної ради та Малобудищанської сільської ради. У 2020 році до громади приєдналися ще три сільських ради (Попівська, Батьківська та Човно-Федорівська). Зараз Опішнянська селищна територіальна громада об'єднує адміністративний центр селище Опішня та 30 сіл, об'єднаних у 3 старостинських округи, відповідно до закону «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України». Кожен старостат на чолі зі старостою є місцевим адміністративним центром кількох сіл.

Після подальших змін адміністративно-територіального устрою України, Опішнянська селищна громада увійшла до складу новоствореного Полтавського району Полтавської області (Рис. 2). Громада межує з Котелевською та Зіньківською громадами на півночі та заході, Диканською і Великорублівською на півдні (Рис. 3)

1.1.2 Кількість постійного та тимчасово переміщеного населення

Станом на початок 2024 року населення Опішнянської громади становить 8 452 особи, більше половини з яких проживає в селищі Опішня. З початку 2022 року зафіксовано зростання населення на 9.5 %, у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення та приїздом внутрішньо переміщених осіб (загальна кількість ВПО в громаді на 01.01.24 – 1 810 осіб). Природний рух населення залишається від'ємним: смертність значно перевищує народжуваність, що спричиняє депопуляцію та старіння громади. Хоча прибуття ВПО дещо компенсувало скорочення населення, гендерний дисбаланс, низька частка молоді та зменшення кількості дітей дошкільного та шкільного віку створюють ризики для майбутнього розвитку громади.

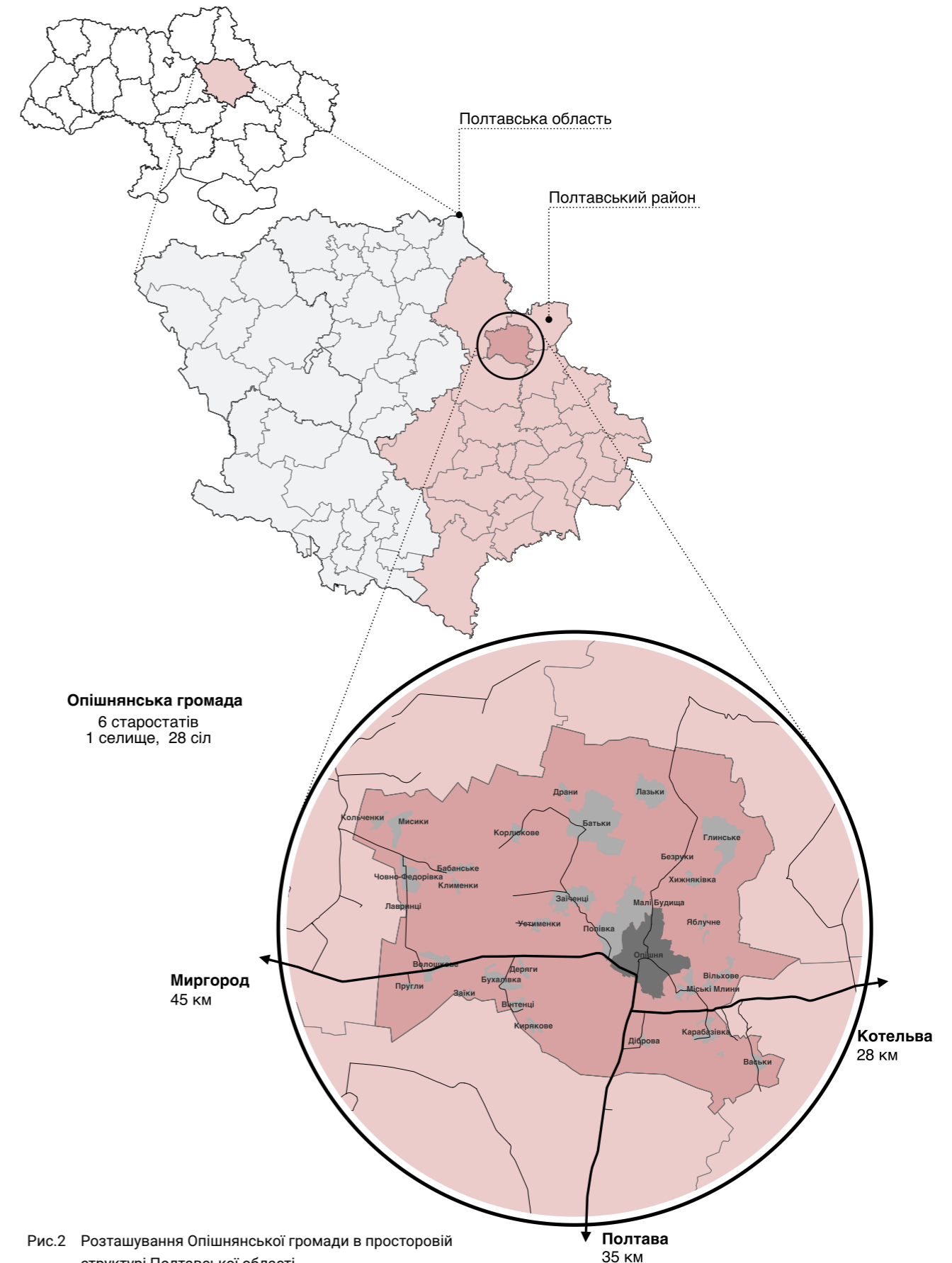

Рис.2 Розташування Опішнянської громади в просторовій структурі Полтавської області
Джерело: Ukraine Urban Lab

1.1.3 Загальна екологічна оцінка

Клімат Опішнянської громади помірно континентальний з теплим літом та тривалою холодною зимою. Середня температура коливається від -8°C узимку до $+27^{\circ}\text{C}$ улітку, а найтеплішим є липень ($+26^{\circ}\text{C}$). На території Опішнянської громади випадає не достатня кількість опадів і разом з цим спостерігаються значні сезонні коливання місячної кількості опадів. Водні ресурси громади включають річки Ворскла, Солом'яник, Доброшин, Бистра, Мерла та 62 ставки, а підземні води забезпечуються Дніпровсько-Донецьким артезіанським басейном. Ґрунти переважно чорноземні, малогумусні, з ерозією та значною розораністю (54% території), що негативно впливає на їх якість. Близько 80% земель має сільськогосподарське призначення. У громаді є 4 природоохоронні об'єкти загальною площею 989 га (3,4% території), серед яких ботанічний заказник «Котове» та орнітологічний заказник «Будникове». Через громаду проходить частина Смарагдової мережі (Emerald Network). Також на території громади є поклади природного газу, газового конденсату та будівельних матеріалів, зокрема глини для керамічної промисловості.

Основними екологічними загрозами є пожежі, втрата лісового покриву та порушення біорізноманіття. Зміни клімату, зокрема підвищення температури та екстремальні погодні явища, ускладнюють зволоження ґрунтів та посилюють проблеми з посухами. Антропогенні загрози включають хімічні забруднення від підприємств, забруднення води, погіршення якості повітря та ерозію ґрунтів через інтенсивну розораність.

1.1.4 Загальна економічна оцінка

Робоча сила. Станом на кінець 2023 року працездатне населення Опішнянської громади налічувало 4161 особу. Основна частина цих людей проживає в селищі Опішня, яке є адміністративним центром громади. Близько 2820 осіб працюють на місцевих підприємствах, в установах та організаціях, зареєстрованих на території громади. Ще 640 мешканців зайняті у власних селянських господарствах, а приблизно 250 осіб забезпечують себе роботою самостійно, зокрема як підприємці або займаючись творчою чи індивідуальною діяльністю. Актуальним є питання формалізації зайнятості

та детінізації підприємців, що ведуть діяльність неформально та не сплачують податки.

ВПО покращили економічний клімат у громаді, створили споживчий попит на товари та послуги. За оцінкою, станом на 2024 рік близько 10% зайнятих громади складають вимушено переміщені особи. Також серед ВПО є підприємці, що відкрили бізнес у громаді.

Підприємництво. Опішнянська громада має розвинену базу малого та середнього підприємництва, що є одним із ключових факторів економічного розвитку. Найбільша частка бізнесу зосереджена у сферах торгівлі, сільського господарства, переробної промисловості. Станом на 01.01.2025 у громаді було зареєстровано 430 суб'єктів господарської діяльності. З них, 268 – фізичні особи-підприємці.

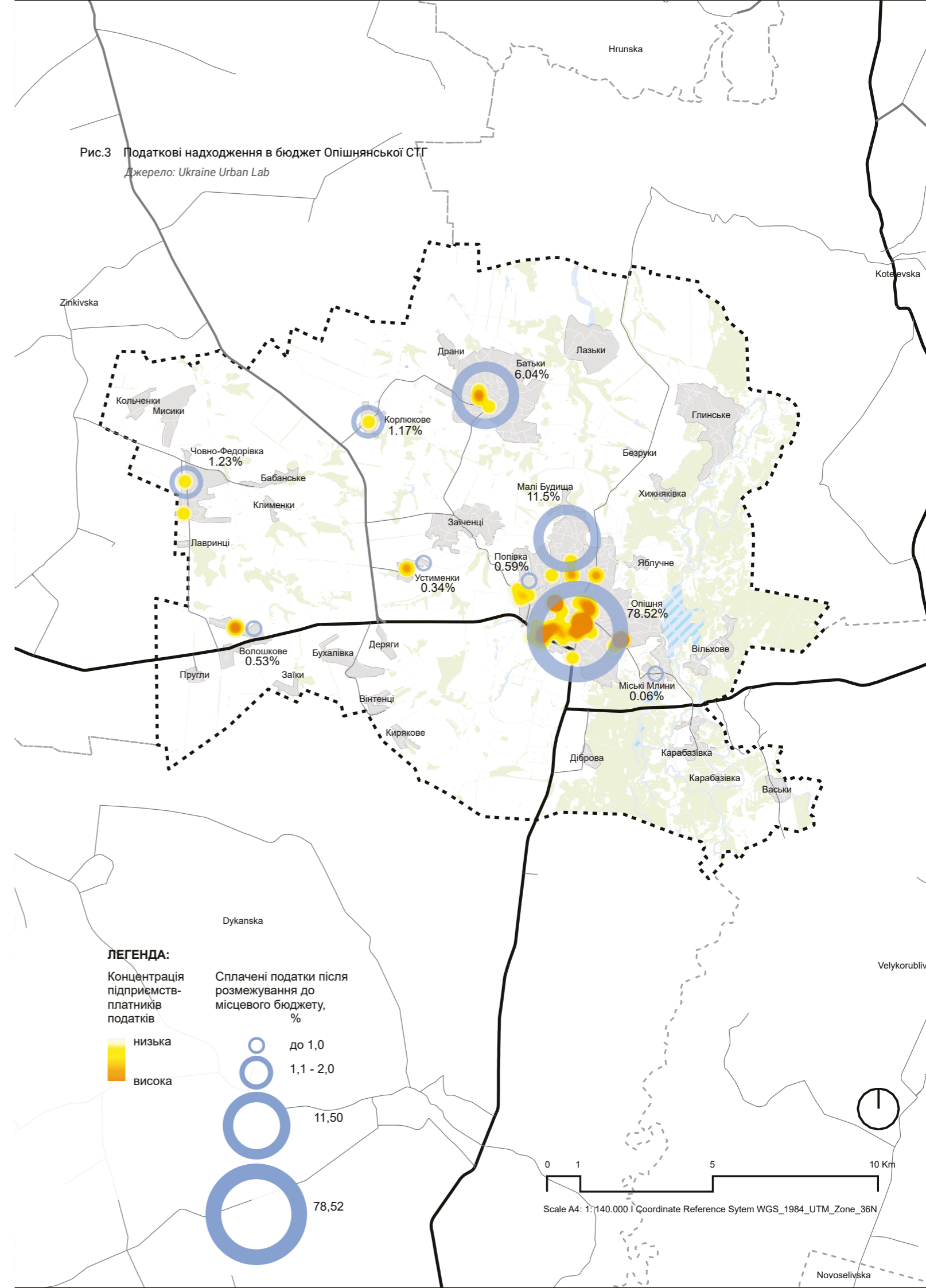
Найбільші платники податків:

- Філія «Полтавагазвидобування»
- АТ «Укргазвидобування»
- Соціально-гуманітарний відділ селищної ради
- ТОВ АФ ім. Довженка
- Національний музей-заповідник українського гончарства
- Опішнянський державний художній ліцей ім. Василя Кричевського
- ТОВ «Околиця»
- Виконавчий комітет селищної ради
- ТОВ «Агро-ера»
- ТОВ «Бурат Агро»

В Опішнянській громаді переважають сільськогосподарські землі, які становлять близько 80% від загальної площі території. Основну частину цих земель займає рілля, що використовується для вирощування зернових, технічних та овочевих культур. Загальна площа рілля становить понад 16 800 га, а пасовища, сіножаті та багаторічні насадження займають ще близько 6 500 га. Серед найбільших землекористувачів – ТОВ «Бурат Агро», агрофірма ім. Довженка та ТОВ «Околиця», які вирощують зернові культури та забезпечують роботою місцевих мешканців. Значна частина земельного фонду громади залишається перспективною для впровадження нових аграрних проектів, зокрема у сфері органічного землеробства.

Рис.3 Податкові надходження в бюджет Опішнянської СТГ

Джерело: Ukraine Urban Lab

Також у громаді розвивається тваринництво. Найбільшим підприємством сфери тваринництва є ТОВ «Сімада», що володіє свинофермою. СТФ має і ТОВ «Околиця». Також у малих кількостях поширене володіння свійськими тваринами та птицею в домогосподарствах. ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка»» займається розведенням ВРХ.

У Опішнянській громаді розвивається комунальне підприємство:

Одним із таких підприємств є КП «Опішнянська артіль», яке займається виготовленням глиняних виробів – посуду, кахлів та декоративних елементів, а також проводить майстер-класи для туристів і мешканців громади.

У сфері сільського господарства активно працює КП «Опішня-Агро», яке вирощує зернові культури та овочі. Серед комунальних підприємств також діють КП «Водолій», КП «Благоустрій-Опішня»

Найбільш перспективною сферою економіки громади є її туризм. Опішня приваблює туристів своєю багатомісячною живою традицією гончарства. В Опішнянській громаді розташовані музеї, мистецькі садиби, та інші точки інтересу для туристів. Громада славиться не лише традиційними народними ремеслами, але і своєю кухнею, традиціями та мальовничою природою. Серед підприємств, що відіграють важливу роль у сфері туризму, відносяться, зокрема:

- Національний музей-заповідник українського гончарства
- Опішнянський державний художній лицей ім. Василя Кричевського
- КП «Опішнянська артіль»
- ТОВ «Обрій Девелопмент Компані»
- ФОП КУДЕНЕЦЬ МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА (Ентопоселення Старий Хутір)

Бюджет

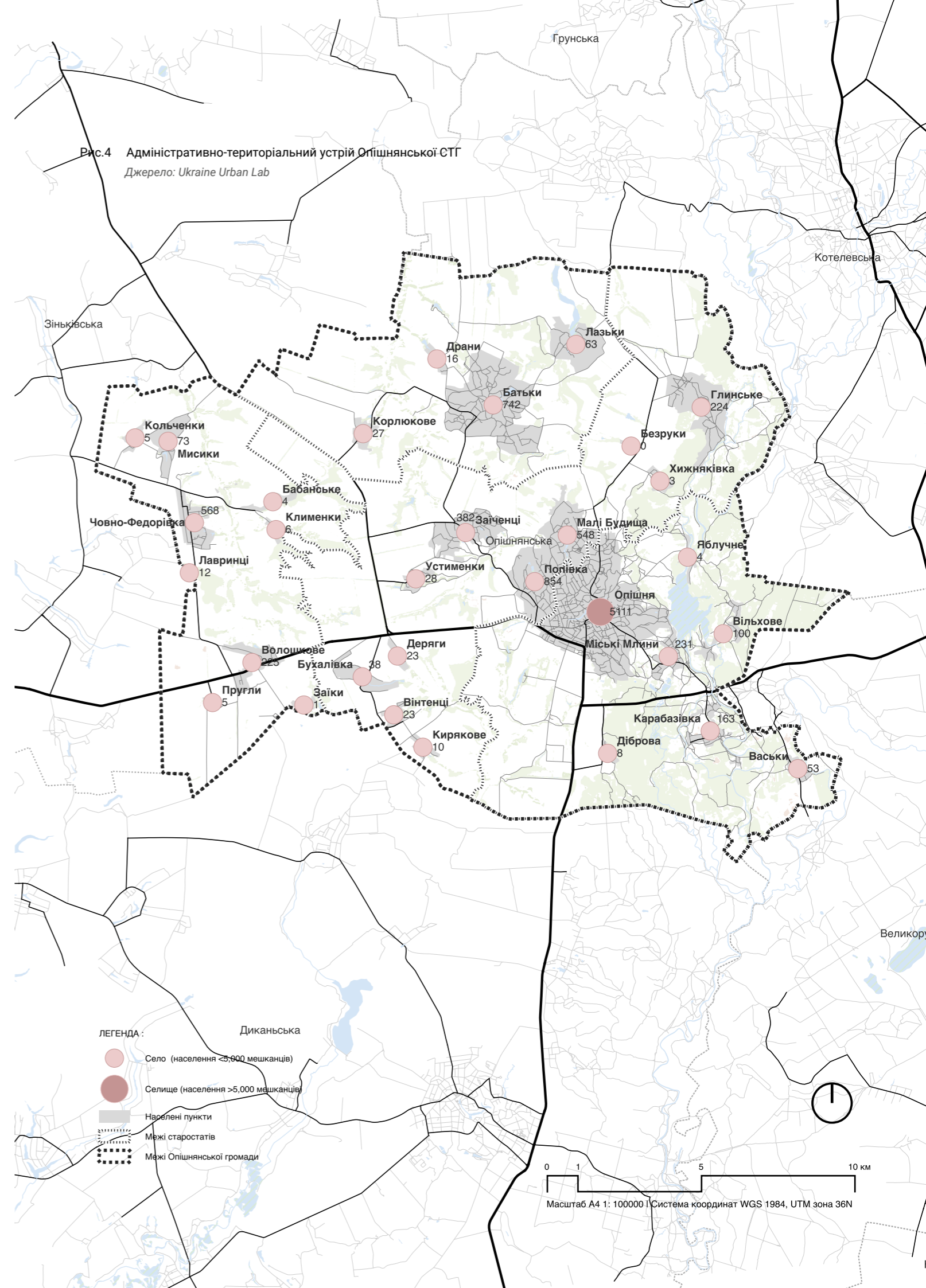
Найбільшу частку сплачених податків у бюджет громади приносять підприємства, розташовані у селищі Опішня (78,52%) та селах Малі Будища (11,5%), Батьки (6,04%) та Човно-Федорівка (1,23%). Можна стверджувати, що центром економічної активності громади є Опішня та прилеглі села Малі Будища і Попівка.

Динаміка надходжень громади у проміжку 2021-2024 років характеризується стабільністю з стрімким піком у 2023. Зростання передусім пов'язано з реєстрацією та сплатою у 2023 році місцевих податків ТОВ «Вигідна покупка», що представляє всеукраїнську мережу магазинів «Аврора».

75-80% бюджету становлять податкові надходження. Основним джерелом податкових надходжень стабільно є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який становить 35% загальних надходжень бюджету. Значну частку доходів формує рентна плата за користування надрами, зокрема за видобуток нафти, природного газу та газового конденсату.

У громаді існує потреба у фінансуванні капітальних витрат. Зокрема, оновлень потребують очисні споруди та системи водовідведення, перебувають в аварійному стані та вимагають оновлення. Ще одним викликом є ремонт доріг, які зношені та потребують реконструкції для забезпечення належного транспортного сполучення.

Рис.4 Адміністративно-територіальний устрій Опішнянської СТГ
Джерело: Ukraine Urban Lab

1.2 Аналіз негативних впливів, що призвели до необхідності розроблення програми

1.1.5 Вплив збройної агресії

Опішнянська громада не зазнала безпосередніх руйнувань об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, житлового фонду внаслідок бойових дій або обстрілів проте війна створила нові економічні, демографічні та екологічні умови та загострила існуючі до війни виклики.

Після повномасштабного вторгнення громада прийняла та розмістила близько 2500 вимушених переселенців (ВПО), хоча станом на початок 2024 року офіційно зареєстрованими залишаються 1810 станом на 01.01.2024 за даними Реєстру ВПО осіб (9.5 % населення громади), що збільшує навантаження на соціальну інфраструктуру. Водночас прибуття ВПО та більша присутність військових поживила споживчий попит у 2022-2023 роках, чим допомогла місцевому бізнесу, а також посприяла появі нових малих підприємств. ВПО громади стикаються з проблемами доступу до житла та роботи, що ускладнює їхню інтеграцію та можливість постійного проживання на території громади.

Підприємництво в Опішні зіткнулося з серйозними труднощами, спричиненими війною, нестабільністю ринку та економічними факторами. Війна спричинила хаос у ціноутворенні, проблеми зі збутом продукції, що особливо гостро відчувалося у 2022 році.

Також існує загроза забруднення повітря, ґрунтів та водних ресурсів через військові дії в сусідніх областях, а також збільшення антропогенного навантаження через міграцію населення. Непрямі наслідки війни можуть позначитися на якості повітря, стані лісів, водних ресурсах, ґрунтах та біорізноманітті, загрожуючи природному балансу громади.

Відповідно до порядку визначення територій відновлення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 №731 (далі – Постанова №731), проведено оцінку Опішнянської громади щодо доцільності Програми комплексного відновлення.

У таблиці 2 розглядається негативний вплив війни на громаду, а також вплив на населення та місцеву економіку. Згідно з Постановою, розробка Програми комплексного відновлення необхідне за критерієм 4.3.

У ніч на 7 березня в громаді внаслідок воєнних дій зазнали ураження об'єкти галузі видобутку, переробки та транспортування природного газу, що є об'єктом критичної інфраструктури. Це зумовило виникнення масштабних пожеж на щонайменше двох об'єктах та відключення від газопостачання понад 3 тис. споживачів у громаді. Громада прийняла 1810¹ внутрішньо-переміщених осіб, що складає 23% від загальної чисельності населення станом на 1 січня 22 року (7799 осіб).

Таблиця 1: Оцінка доцільності розробки Програми комплексного відновлення Опішнянської СТГ

Критерій		Відповідність (так/ні)
1	На території територіальної громади велися бойові дії	Ні
2	Територія територіальної громади або її частина була тимчасово окупована	Ні
3	На території територіальної громади наявні руйнування об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій та/або обстрілів	Так
4	На території територіальної громади відбувається різке зниження рівня соціально-економічного розвитку та значне переміщення населення до інших регіонів та/або іноземних держав за такими показниками:	
4.1	Кількість осіб, що вибули з територіальної громади та зареєструвалися як внутрішньо переміщені особи, становить понад 10 відсотків загальної чисельності її населення станом на 1 січня 2022 р.	N/A
4.2	Порівняно з 1 січня 2022 року рівень безробіття зріс щонайменше на 15 відсотків	N/A
4.3	Кількість внутрішньо переміщених осіб становить понад 10 відсотків від загальної кількості населення територіальної громади станом на 1 січня 2022 року	Так, 23%
4.4	Зменшення обсягу надходжень від сплати податків та зборів до загального фонду місцевого бюджету за попередній рік порівняно з 2021 роком (без урахування міжбюджетних трансфертів та податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами до місцевих бюджетів) становить не менш як 30 відсотків	Ні

¹ Станом на 01.01.2024 за даними Реєстру ВПО

1.3 Інформація про наявність містобудівної документації, аналіз її актуальності та ступінь її реалізації

У містобудівній документації громади відсутній Комплексний план просторового розвитку, необхідний для регулювання містобудівної діяльності та землеустрою по всій території Опішнянської громади.

Для селища Опішня у 2021 році був затверджений Історико-архітектурний опорний план (з розробленням зон охорони пам'яток культурної спадщини). Крім того, відносно нещодавно розроблені та затверджені генеральні плани семи населених пунктів: селищі Опішня (2021), с. Батьки,

с. Попівка, с. Малі Будища, с. Човно-Федорівка, с. Міські Млини, с Яблучне (2018-2021). Генеральний план селища Опішня потребує оновлення, тоді як інші залишаються актуальними.

Для інших 24 сіл громади не було розроблено генеральних планів, що перешкоджає містобудівній діяльності. Для всіх населених пунктів наявні топографічні плани. Нові топографічні плани 2023-2024 років мають населені пункти, що не мають генеральних планів. Інші наявні топографічні плани – старіші.

Таблиця 2: Наявність містобудівної документації Опішнянської СТГ

Назва документу	Населений пункт/ територія	Наявність/рік затвердження	Наявність/рік топографічного плану	Необхідність внесення змін/розроблення
Комплексний план громади	територія громади	відсутній	2020-2024	необхідна розробка
Історико-архітектурний опорний план	селище Опішня	2021		не потребує оновлення
Генеральний план	селище Опішня	2021	2020-2021	потребує оновлення
	с. Батьки	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Попівка	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Малі Будища	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Човно-Федорівка	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Міські Млини	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Яблучне	2018-2021		не потребує оновлення
	с. Безруки	відсутній		необхідна розробка
	с. Васьки	відсутній		необхідна розробка
	с. Вільхове	відсутній		необхідна розробка
с. Глинське	відсутній		необхідна розробка	

Назва документу	Населений пункт/ територія	Наявність/рік затвердження	Наявність/рік топографічного плану	Необхідність внесення змін/розроблення
Генеральний план	с. Діброва	відсутній		необхідна розробка
	с. Карабазівка	відсутній		необхідна розробка
	с. Хижняківка	відсутній		необхідна розробка
	с. Драни	відсутній		необхідна розробка
	с. Корлюкове	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Лазьки	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Бухалівка	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Вінтенці	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Деряги	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Заїченці	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Кирякове	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Устименки	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Бабанське	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Волошкове	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Заїки	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Клименки	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
	с. Кольченки	відсутній	2023-2024	необхідна розробка
с. Лавринці	відсутній	2023-2024	необхідна розробка	
с. Мисики	відсутній	2023-2024	необхідна розробка	
с. Пругли	відсутній	2023-2024	необхідна розробка	
Детальний план території	за межами с. Попівка (для свиногокомплексу ТОВ СІмада)	2023	2023-2024	не потребує змін
Проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж населеного пункту	с-ще Опішня		2023-2024	не потребує оновлення
	с. Батьки		2023-2024	не потребує оновлення
	с. Попівка		2023-2024	не потребує оновлення
	с. Яблучне		2023-2024	не потребує оновлення
	с. Міські Млини		2023-2024	не потребує оновлення
	с. Малі Будища		2023-2024	необхідна розробка
	с. Човно-Федорівка		-	необхідна розробка

1.4 Шкода, заподіяна бойовими діями, терористичними актами, диверсіям та надзвичайними ситуаціями

1.4.1 Демографічна ситуація

Розподіл населення

Станом на 1 січня 2024 року чисельність населення Опішнянської громади становить 8 452 особи, більше половини з яких проживає в селищі Опішня. За даними селищної ради, з початку 2022 року зафіксовано зростання населення на 9.5%, що значною мірою пояснюється приїздом внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Загальна кількість ВПО в громаді – 1 810 осіб, з яких 84 особи проживають у трьох колективних центрах громади.

Демографічні зміни в громаді зумовлені повномасштабним вторгненням, що вплинуло як на природний рух населення, так і на міграційні процеси. Хоча в окремих населених пунктах, таких як Батьки, Васьки, Вільхове, Волошкове, Глинське, Заїченці, Карабазівка, Малі Будища, Міські Млини, Попівка та Човно-Федорівка чисельність мешканців зросла за рахунок прибуття ВПО, загалом у громаді спостерігається негативна динаміка.

Природний рух населення залишається від'ємним. У 2023 році народжуваність знизилася до 33 осіб, тоді як смертність зросла до 163 осіб, що спричинило депопуляцію. Від'ємне сальдо природного руху (-130 осіб) є тривожним показником, що свідчить про старіння населення та зменшення молодіжного контингенту.

Ключові демографічні тенденції:

Старіння населення: висока частка осіб віком 60+ (27,42%) свідчить про необхідність розширення соціальних та медичних послуг для літніх людей, а також створення програм активного довголіття.

Гендерний дисбаланс: свідчить про чоловічу надсмертність, нехтування здоровим способом життя чоловіків, потребу у якісних медичних послуг і підтримку, просування здорового способу життя.

Зменшення кількості дітей дошкільного та шкільного віку: відносно низька частка дітей може вплинути на потребу в закритті дитячих садків та шкіл, що вимагає стратегічного планування освітньої мережі громади.

Скорочення молодого населення: відносно низька частка молоді свідчить про поступове старіння громади. Це може призвести до дефіциту робочої сили в майбутньому та зниження темпів економічного розвитку.

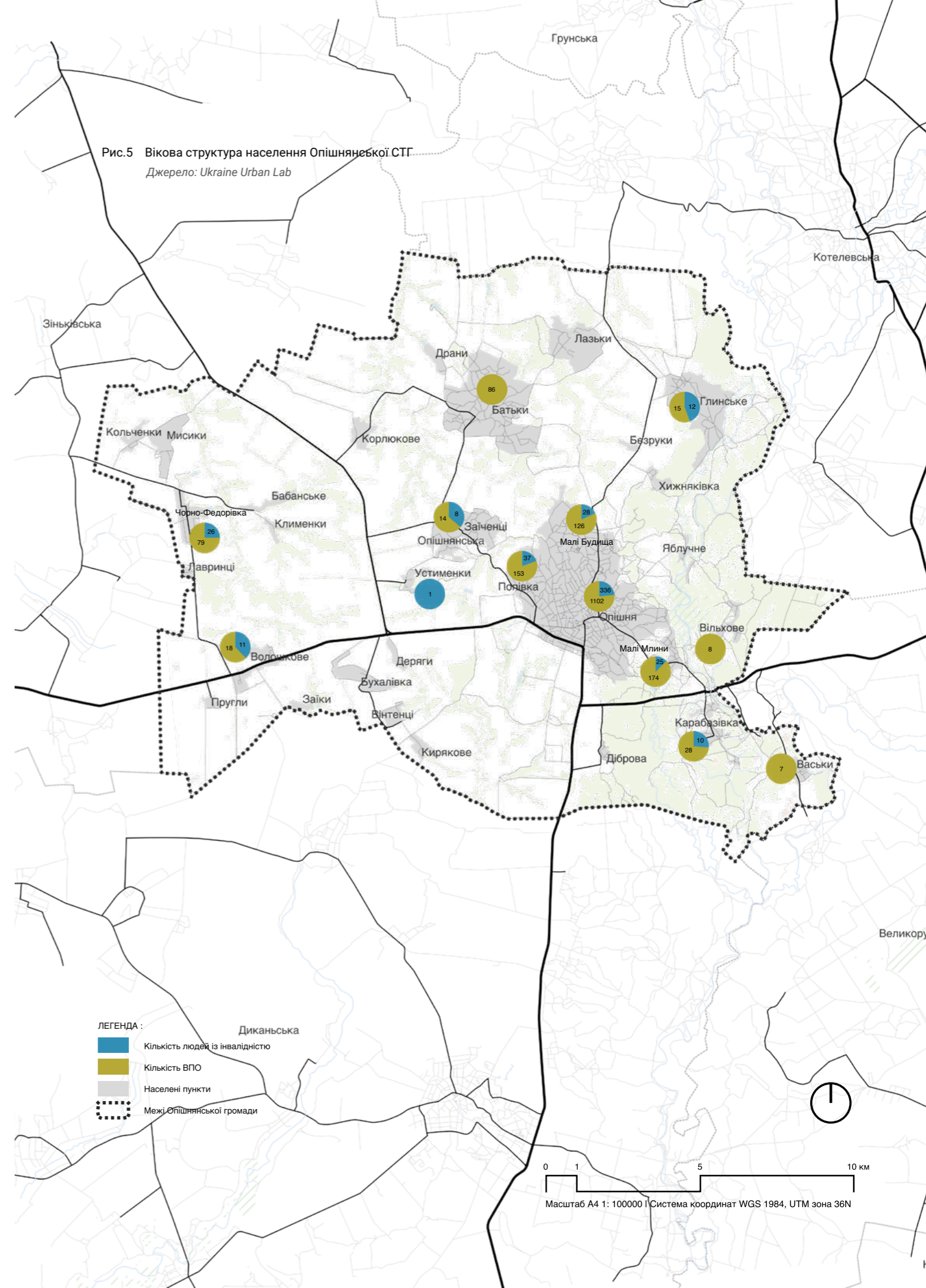
Міграційні зміни: внаслідок військових дій громада прийняла значну кількість ВПО, що частково компенсувало скорочення населення.

Висновки:

- Демографічна ситуація громади залишається складною через старіння населення та негативний природний приріст.
- Гендерний дисбаланс у літніх вікових групах потребує розробки цільових програм соціального захисту.
- Незначне зростання населення пояснюється переважно прибуттям ВПО, однак забезпечення їхніх потреб, зокрема житлових та економічних, залишається викликом.
- Зниження кількості молоді може спричинити дефіцит робочої сили в майбутньому, що вимагає стратегічних заходів для утримання та залучення молодого населення.

Рис.5 Вікова структура населення Опішнянської СТГ

Джерело: Ukraine Urban Lab

Переміщення населення

За останні три роки населення Опішнянської громади зазнало значного скорочення через природний негативний приріст, міграцію та наслідки військових дій. Після повномасштабного російського вторгнення ситуація ще більше ускладнилася через переміщення населення, зростання рівня смертності, зниження народжуваності та погіршення стану здоров'я мешканців. Основні проблеми зі здоров'ям пов'язані зі стресом, несвоєчасним наданням медичної допомоги та обмеженим доступом до якісної спеціалізованої медичної допомоги.

За даними селищної ради станом на 1 січня 2024 року в Опішнянській територіальній громаді зареєстровано 1810 внутрішньо переміщених осіб (ВПО), серед яких 66% – жінки та 34% – чоловіки. 4,81% ВПО складають діти дошкільного віку, 8,74% – діти шкільного віку, 20,69% – молодь, 34,58% – дорослі у віці 36-60 років, а 31,15% – люди похилого віку. Більшість цих ВПО – жителі інших областей, зокрема Донецької, Херсонської, Луганської, Запорізької чиї будинки були зруйновані або знаходяться в зоні активних бойових дій.

Попри те, що деякі ВПО не планують змінювати місце проживання, існує низка чинників, які можуть спонукати їх до переїзду. Серед них – нестача доступного житла для оренди, транспортні бар'єри, обмежений доступ до важливої інфраструктури, зокрема шкіл і лікарень, а також недостатні можливості для працевлаштування чи придбання власного житла.

В Опішнянській громаді внутрішньо переміщені особи (ВПО) проживають у кількох старостатах. Найбільша кількість переселенців зосереджена в самій Опішні, де мешкає приблизно 1 102 осіб. Також ВПО розташовуються у с. Міські Млини (174), с. Попівка (153), с. Малі Будища (126), с. Батьки (86), с. Човно-Федорівка (79) та в меншій кількості у інших селах громади.

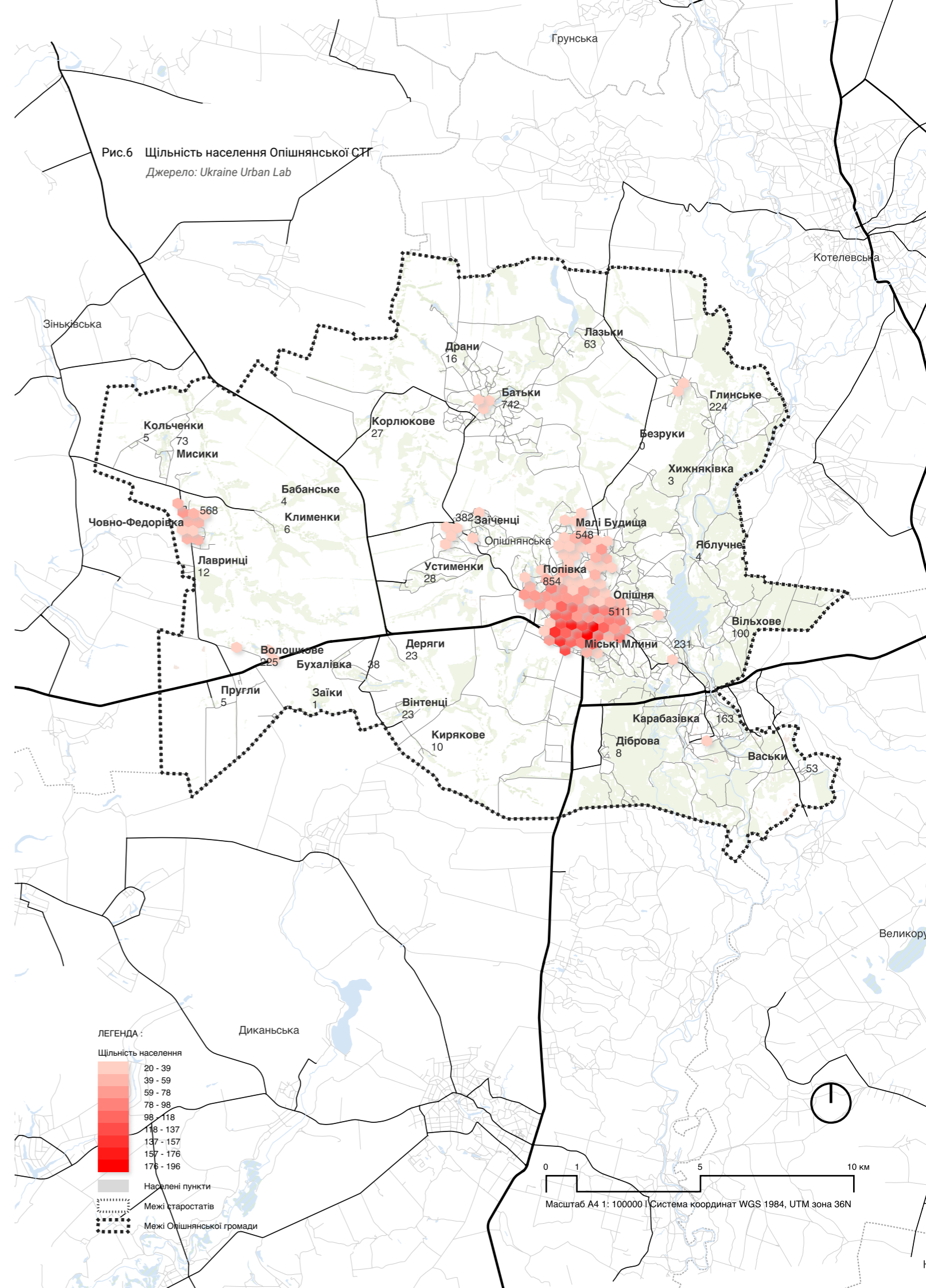
Для підтримки ВПО в громаді функціонують три колективні центри. Найбільший із них розташований у селі Міські Млини на базі Еколого-натуралістичного центру. Його максимальна місткість – 145 осіб, хоча наразі тут мешкає 58 людей. Основними труднощами для жителів є незручне транспортне сполучення, відсутність робочих місць і нестача окремих кімнат, через що багатьом сім'ям доводиться проживати разом. Ще один центр розташований у селі Попівка в приміщенні колишнього дитячого садка. Він розрахований на 50 осіб, проте наразі там проживає 23 людини. Третій центр знаходиться у Човно-Федорівці, у гуртожитку, що належить агрохолдингу «Астарта». Він може вмістити 22 особи, хоча нині тут проживає лише троє мешканців.

Проживання у цих центрах є безкоштовним, а витрати на комунальні послуги покриває держава. Однак після припинення виплат грошової допомоги для ВПО багато мешканців були змушені повернутися додому або виїхати на заробітки.

Висновки:

- Нестача доступного житла та високі ціни на оренду і купівлю є одними з головних чинників, що стримують внутрішньо переміщених осіб (ВПО) від довготривалого перебування в громаді. Це змушує багатьох переселенців або повернутися в свої рідні місця, або виїжджати в пошуках більш доступних варіантів.
- У селі Міські Млини ВПО стикаються з труднощами через обмежений доступ до інфраструктури, зокрема транспорту та можливості працевлаштування.

Рис.6 Щільність населення Опішнянської СТГ
Джерело: Ukraine Urban Lab

1.4.2 Навколишнє природне середовище та природні ресурси

Війна завдала Україні значної екологічної шкоди. Хоча Опішнянська громада не постраждала від бойових дій, вона залишається вразливою до низки екологічних ризиків. Непрямі наслідки війни можуть позначитися на якості повітря, стані лісів, водних ресурсах, ґрунтах та біорізноманітті, загрожуючи природному балансу громади.

Природні та антропогенні екологічні загрози

Основними природними екологічними загрозами Опішнянської громади є пожежі, втрата лісового покриву, порушення біорізноманіття, зсуви та затоплення.

Пожежі в громаді з 2017 по 2024 роки охопили до 8% території, що складає 2,5 тис. га, з найбільшою частотою до війни (31 випадок) та після її початку (8 випадків). Починаючи з 2022 року, найбільше пожеж зафіксовано у Малобудищанському старостинському окрузі, зокрема навколо сіл Заїченці та Карабазівка. Приблизно 90% усіх випадків становлять польові пожежі, а частина трапляється на природоохоронних територіях, таких як заказники «Батьки» та «Лазьки». Ці пожежі створюють серйозні загрози для екосистем та біорізноманіття, що перебуває під охороною і заборонено законом. Основні причини пожеж — підпал сухої трави для стимулювання росту трав'яного покриву (особливо поблизу села Батьки) та спалювання листя через низький рівень послуг з вивезення сміття. Ситуація з пожежами покращилася завдяки системі виявлення та локалізації за допомогою супутникових даних і оперативній роботі пожежних частин. Для попередження поширюються інформаційні матеріали, а також створюються компостери для органічних відходів.

Втрата лісового покриву, особливо через рубки, становить серйозну загрозу для локального клімату та природного середовища. З 2001 по 2023 роки в громаді втрачено близько 351 га лісів (5,7% від загальної площі), з піками втрат до 39 га у 2019 році. У східній частині громади (частково Малобудищанський старостинський округ та Опішня з околицями) домінують великі лісові масиви, у

яких втрати лісового покриву відбуваються головню через суцільні рубки і становлять близько 95 % усіх втрат у громаді. На решті території ці втрати є дуже незначними і приурочені до схилів заліснених ярів та балок. Також до 2021 року втрати зафіксовано на ділянці ботанічного заказника «Будникове». Водночас виявлено відновлення лісового покриву на 46 га, що знижує чисті втрати до 305 га.

Біорізноманіття/озеленення. У громаді є розсадник для озеленення території, але поширені інвазійні види, як-от золотарник канадський та амброзія. Лісгосп використовує для відновлення дуб червоний, що не сприяє збереженню місцевого біорізноманіття.

Значне вертикальне розчленування місцевості у східній частині території громади зумовлює наявність загрози розвитку **зсувних процесів**. Факторами активізації цих процесів можуть бути інтенсивні, зазвичай літні, опади, а також недотримання інженерних обмежень при проведенні земляних та будівельних робіт. Станом на 2019 рік у селищі Опішня виявлено 32 зсуви на 220,9 га, хоча ризики для житлової забудови незначні.

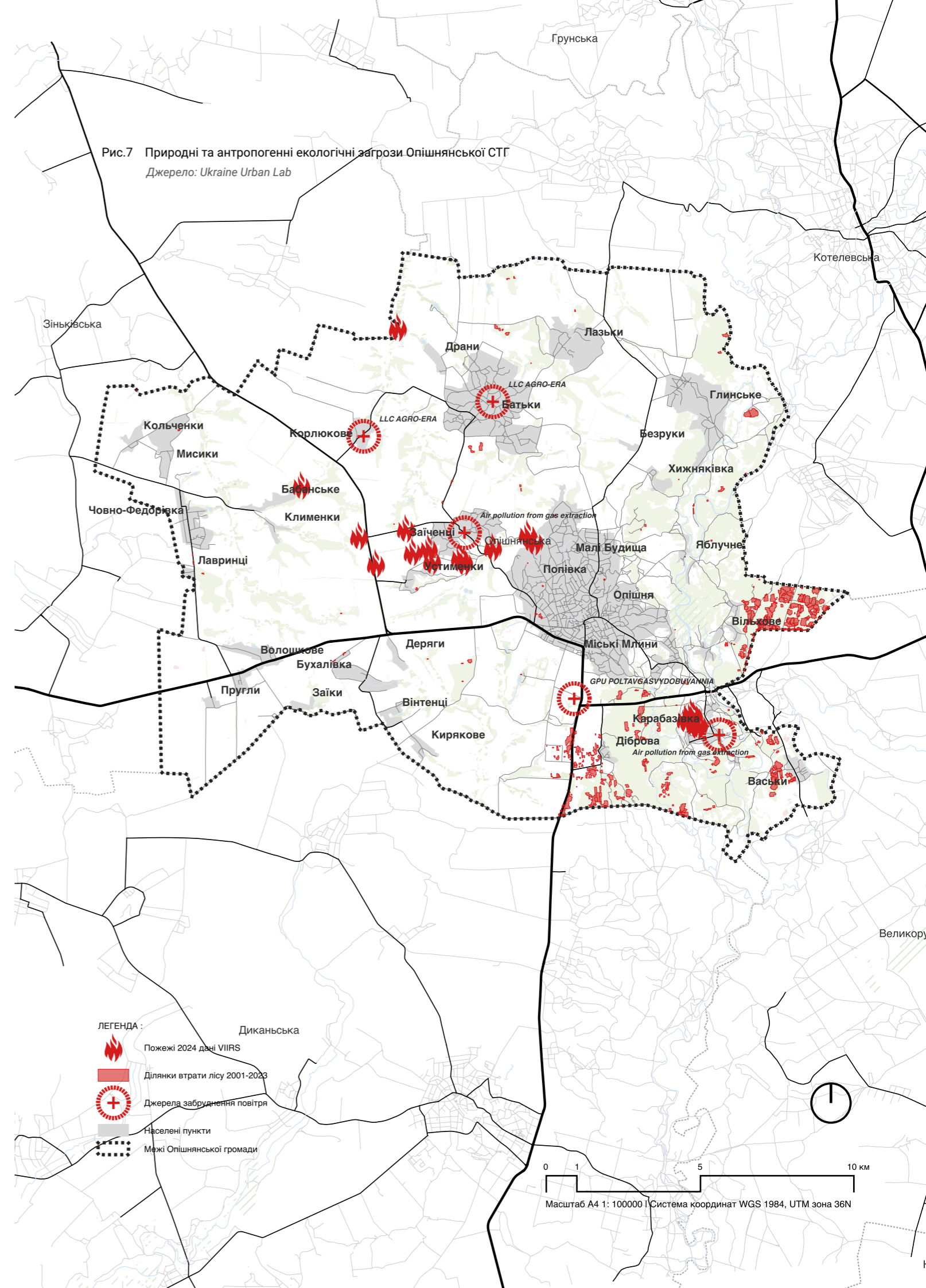
Затоплення річкою Ворскла та підтоплення ґрунтовими водами трапляються рідко і не становлять загрози для населення чи економіки. Однак є потенційна загроза для транспортного сполучення через підвищення рівня води в Ворсклі, а також можливі затоплення чотирьох населених пунктів через пошкодження греблі Опішнянської ГЕС.

Окрім природних загроз, Опішнянська громада стикається зі значними **антропогенними екологічними викликами**.

Опішнянське відділення ТОВ «Гадячсир» зберігає 1,19 т аміаку, що створює **хімічну небезпеку**, хоча з 2016 року підприємство не працює. У громаді також існує **ризик пожеж та вибухів** через численні об'єкти, зокрема гідроелектростанцію, автозаправні станції та установки підготовки природного газу, що містять великі запаси горючих речовин. Крім того, водосховище поблизу с. Міські Млини становить гідродинамічну небезпеку, оскільки в разі надзвичайної ситуації можуть бути затоплені 4 населені пункти.

Рис.7 Природні та антропогенні екологічні загрози Опішнянської СТГ

Джерело: Ukraine Urban Lab

Громада відчуває значний вплив **зміни клімату**, що проявляється у зміні температурного режиму, кількості опадів та збільшенні кількості екстремальних погодних явищ. Середні температури в Опішнянській громаді з 2011 року не опускалися нижче 9°C, що свідчить про поступове підвищення температури. Річна кількість опадів за 2022 рік становила 716 мм (126% від норми), що є більшим показником порівняно з 2021 роком (636,5 мм). Дані, отримані з аналізу ERA5, показують позитивний температурний тренд для регіону, що вказує на потепління в результаті зміни клімату. Крім того, спостерігається зменшення опадів у бік більш зливових дощів у теплий період, що ускладнює ефективне накопичення вологи в ґрунті, посилюючи проблему посух і недостатнього зволоження.

На території Опішнянської громади працюють численні підприємства, що здійснюють **викиди забруднюючих речовин** у атмосферу. Серед них газові компанії, такі як Філія газопромислового управління «Полтавагазвидобування» АТ «Укргазвидобування», а також аграрні підприємства, зокрема ТОВ «Сімада», ТОВ «Агрофірма ім. Довженка», ТОВ «Бурат-Агро», автозаправні та газозаправні станції. Фонові концентрації забруднюючих речовин у повітрі складають: пил – 0,05 мг/м³ (0,1 ГДК), NO_x – 0,008 мг/м³ (0,09 ГДК), NO – 0,002 мг/м³ (0,03 ГДК), SO₂ – 0,02 мг/м³ (0,04 ГДК), CO – 0,4 мг/м³ (0,08 ГДК). Хоча показники забруднення змінюються залежно від погодних умов, вони залишаються в межах допустимих норм.

Ще однією проблемою є тваринницький комплекс «Сімада», який спричиняє неприємний запах, що створює дискомфорт мешканцям громади. Через це підприємство було змушене переїхати до громади з іншого регіону.

Щодо якості води, **рівень забруднення річки Ворскла** оцінюється як «помірно забруднений». Основними забруднювачами є фосфати, нітритний азот, марганець, залізо та біохімічне споживання кисню. Водні об'єкти страждають від замулення та евтрофікації, особливо в теплі місяці, а також від захарачення та недостатнього очищення.

Розораність земель на території Опішнянської громади становить близько 54% від загальної площі, з яких 72% — це землі сільськогосподарського призначення. Значною проблемою є ерозія та дефляція ґрунтів, що веде до деградації земель. Відсоток еродованих і ерозійно небезпечних земель коливається між 11-20%, що є наслідком інтенсивного обробітку землі і порушення вимог раціонального природокористування. Наявність стихійних сміттєзвалищ спричиняє забруднення ґрунтів і забруднення в межах громади, і це створює додатковий ризик для здоров'я та безпеки населення.

Громада відчуває значний вплив зміни клімату, що проявляється у зміні температурного режиму, кількості опадів та збільшенні кількості екстремальних погодних явищ. Середні температури в Опішнянській громаді з 2011 року не опускалися нижче 9°C, що свідчить про поступове підвищення температури. Річна кількість опадів за 2022 рік становила 716 мм (126% від норми), що є більшим показником порівняно з 2021 роком (636,5 мм). Дані, отримані з аналізу ERA5, показують позитивний температурний тренд для регіону, що вказує на потепління в результаті зміни клімату. Крім того, спостерігається зменшення опадів у бік більш зливових дощів у теплий період, що ускладнює ефективне накопичення вологи в ґрунті, посилюючи проблему посух і недостатнього зволоження.

На території Опішнянської громади працюють численні підприємства, що здійснюють **викиди забруднюючих речовин** у атмосферу. Серед них газові компанії, такі як Філія газопромислового управління «Полтавагазвидобування» АТ «Укргазвидобування», а також аграрні підприємства, зокрема ТОВ «Сімада», ТОВ «Агрофірма ім. Довженка», ТОВ «Бурат-Агро», автозаправні та газозаправні станції. Фонові концентрації забруднюючих речовин у повітрі складають: пил – 0,05 мг/м³ (0,1 ГДК), NO_x – 0,008 мг/м³ (0,09 ГДК), NO – 0,002 мг/м³ (0,03 ГДК), SO₂ – 0,02 мг/м³ (0,04 ГДК), CO – 0,4 мг/м³ (0,08 ГДК). Хоча показники забруднення змінюються залежно від погодних умов, вони залишаються в межах допустимих норм. Ще однією проблемою є тваринницький комплекс

«Сімада», який спричиняє неприємний запах, що створює дискомфорт мешканцям громади. Через це підприємство було змушене переїхати до громади з іншого регіону.

Щодо якості води, рівень забруднення річки Ворскла оцінюється як «помірно забруднений». Основними забруднювачами є фосфати, нітритний азот, марганець, залізо та біохімічне споживання кисню. Водні об'єкти страждають від замулення та евтрофікації, особливо в теплі місяці, а також від захарачення та недостатнього очищення.

Розораність земель на території Опішнянської громади становить близько 54% від загальної площі, з яких 72% — це землі сільськогосподарського призначення. Значною проблемою є ерозія та дефляція ґрунтів, що веде до деградації земель. Відсоток еродованих і ерозійно небезпечних земель коливається між 11-20%, що є наслідком інтенсивного обробітку землі і порушення вимог раціонального природокористування. Наявність стихійних сміттєзвалищ спричиняє забруднення ґрунтів і забруднення в межах громади, і це створює додатковий ризик для здоров'я та безпеки населення.

Екологічна шкода, спричинена війною

У ніч на 7 березня в громаді внаслідок воєнних дій зазнали ураження об'єкти галузі видобутку, переробки та транспортування природного газу. Це зумовило виникнення масштабних пожеж на щонайменше двох об'єктах та відключення від газопостачання понад 3 тис. споживачів у громаді. Така ситуація викликала занепокоєння щодо потенційного впливу на здоров'я людей та стан довкілля. Цей та подібні інциденти часто пов'язані з викидом небезпечних речовин, таких як природний газ і стиснений газ, які класифікуються Глобальною гармонізованою системою (GHS) як легкозаймисті.

У ситуаціях, коли обсяг витоку газу досягає 1 мільйона кілограмів і більше, ризики можуть бути особливо серйозними. У разі займання природний газ може бути смертельним для людей у радіусі 0,2 км і створювати значну загрозу здоров'ю на відстані до 0,3 км від об'єкта. Основним шляхом поширення

загрози є повітря, що впливає як на населення, так і на критичну інфраструктуру. Найбільшу небезпеку в таких випадках становить інтенсивне теплове випромінювання, яке може завдати серйозної шкоди у зоні ураження, особливо працівникам зазначених об'єктів інфраструктури. Незважаючи на відсутність поблизу (на відстані менше ніж 1.3 км) житлової забудови, шкідливі речовини, що утворилися внаслідок горіння могли транспортуватися на значну відстань повітряними потоками. Окрім цього, ушкодження, якого ймовірно зазнав відомчий пожежний підрозділ на об'єктах газової інфраструктури зумовить зниження рівня його готовності до подолання наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру у майбутньому.

Основними загрозами є можливе забруднення повітря, ґрунтів та водних ресурсів через військові дії в сусідніх областях, а також збільшення антропогенного навантаження через міграцію населення.

Підвищена пожежна небезпека, спричинена зміною клімату та людською діяльністю, посилюється через воєнний стан, адже частина ресурсів спрямовується на оборонні потреби, а профілактичні заходи можуть бути недостатніми. Додатковий виклик – зростання обсягів відходів через переміщення населення та зміни у господарській діяльності.

Рис.8 Природні ландшафти на околиці Опішні
Джерело: Dovkola.media

Висновки:

- Природні екологічні загрози та зміна клімату:** Основними проблемами громади є пожежі, втрата лісового покриву, порушення біорізноманіття, зсуви та затоплення. Пожежі охоплюють великі території, зокрема на природоохоронних землях. Втрата лісів через рубки загрожує екосистемам, хоча відновлення лісового покриву частково зменшує втрати. Зсуви в східній частині громади не становлять загрози для житлової забудови. Зміни клімату проявляються в підвищенні температури, збільшенні опадів і екстремальних погодних явищах, що ускладнює ефективне зволоження ґрунтів і посилює проблеми з посухами.
- Антропогенні екологічні загрози:** Викиди забруднюючих речовин від підприємств та забруднення води, зокрема річки Ворскла, є значними викликами. Крім того, погіршення якості повітря через тваринницький комплекс «Сімада» створює неприємний запах та незадоволення серед місцевих жителів. Розораність земель досягає 54%, що сприяє ерозії та деградації ґрунтів. Відсутність ефективного управління землекористуванням і наявність стихійних сміттєзвалищ погіршують ситуацію і становлять додаткові екологічні ризики.
- Шкода, спричинена війною:** Ураження зазнали об'єкти галузі видобутку, переробки та транспортування природного газу. Це зумовило виникнення масштабних пожеж на щонайменше двох об'єктах та відключення від газопостачання понад 3 тис. споживачів у громаді. Така ситуація викликала занепокоєння щодо потенційного впливу на здоров'я людей та стан довкілля. Екосистеми громади потребують постійного моніторингу та превентивних заходів для збереження природного середовища та сталого розвитку громади.

Рис.9 Прибирання території громади свідомими мешканцями громади
Джерело: Опішнянська громада

1.4.3 Об'єкти культурної спадщини та туризму

Опішнянська громада активно розвиває туризм, позиціонує себе як національну столицю гончарства з унікальним природним і культурним ландшафтом. Основними активами для розвитку туризму у громаді є:

Жива традиція гончарства та культурна спадщина: Опішня відома багатомісячною традицією гончарства. В Опішні знаходиться Національний музей-заповідник українського гончарства із масштабною експозицією та 6 окремими садибами-музеями гончарських сімей, що творили у громаді, новим музейним простором – етносело «Гончарія». Гості громади можуть не лише дізнатися історію ремесла, ознайомитися з різними техніками та традиційними мотивами, але спробувати створити власний виріб із локальної сірої глини на майстер-класі у різних локаціях. Доступні до відвідування також приватні гончарні майстерні та тематичні локації (гончарна майстерня «Опішнянська кераміка», музеї-майстерні родин Лобойченко, Селюченко, Варвинського, Китриша, Шкурпелів та інших). У 2023 році у с. Малі Будища було відкрито комунальний центр розвитку ремесел «Опішнянська артіль», де місцеві майстри створюють і продають унікальну кераміку, а також навчають ремеслу місцевих жителів і гостей громади. Локація стала новим туристичним магнітом та місцем співпраці із іншими локальними ініціативами та підприємцями.

До повномасштабного вторгнення в Опішні проводилися всеукраїнський фестиваль гончарства, національні симпозиуми з кераміки, мистецькі резиденції та гончарні школи. У 2022–2024 роках такі заходи відбулись у меншій кількості та масштабах. Серед визначних місць громади також – Музей мистецької родини Кричевських. Василь Кричевський, автор герба УНР, значною мірою вплинув на українську культуру.

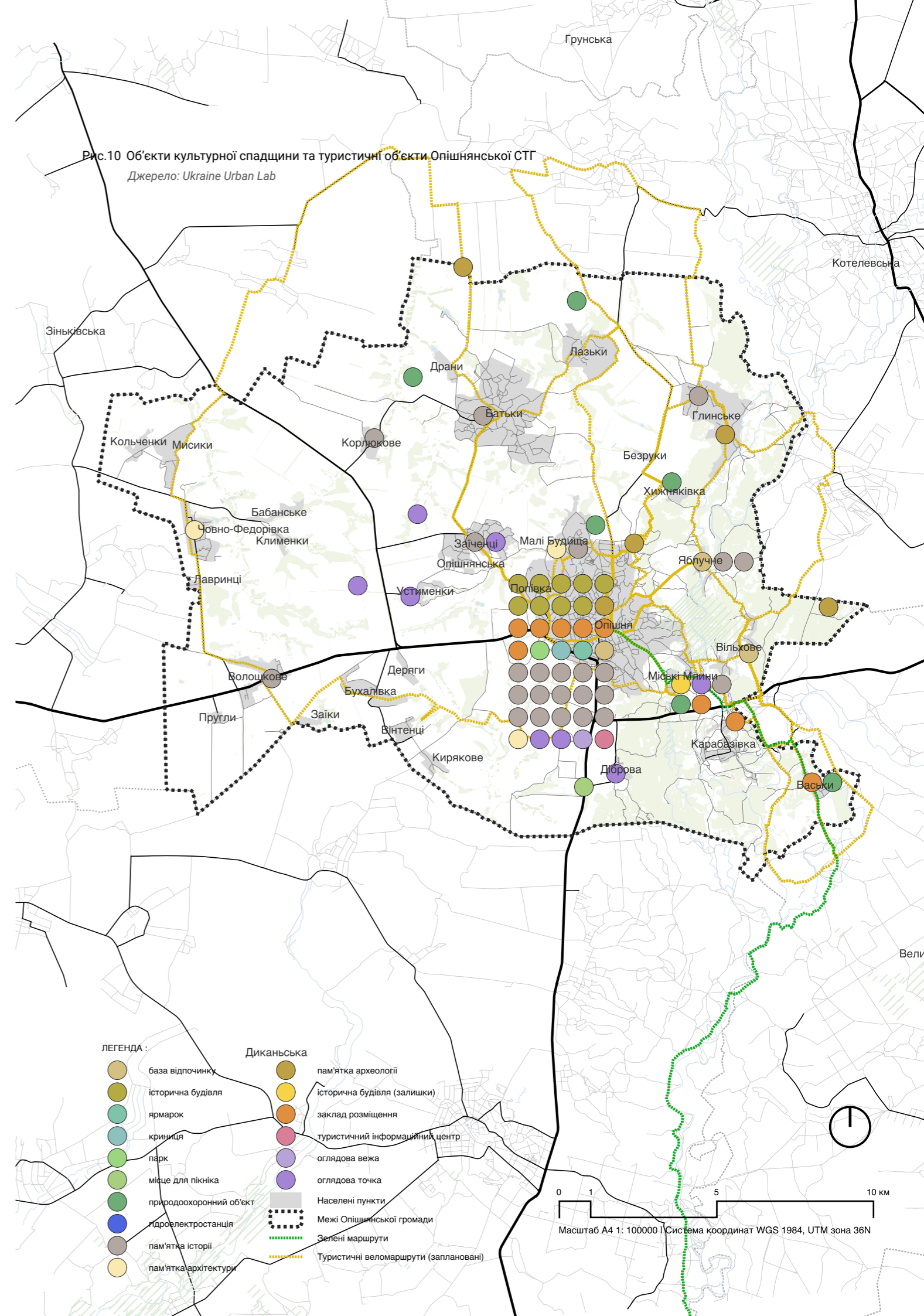
Також у громаді є інші об'єкти культурної спадщини та туристичні локації, включаючи археологічні пам'ятки скіфського та романського періодів, серед яких Більське городище – найбільше скіфське городище в Європі. Повний перелік культурних та історичних об'єктів наведено в Додатку 3.

Унікальні природні ландшафти та природні маршрути: Громада активно розвивається як дестинація для зеленого туризму, тихого відпочинку та психологічного відновлення для жителів великих міст. Головним природним активом громади є долина річки Ворскла, живописні краєвиди на лівий берег з характерними ярами, луками та лісами. На околиці селища Опішня жителі зніциювали зведення Сторожової вежі, з якої відкриваються чудові краєвиди.

У 2020 році через територію Опішнянської, Диканської та Полтавської громад було прокладено пілотну (велосипедну) частину мультифункційного туристичного шляху протяжністю 85 км, з яких близько 12 км проходять територією Опішнянської громади, також є 3 промаркованих тематичних веломаршрути територією громади, розроблених ГО ВелоПолтава. У перспективі планується розширення мережі маршрутів до 150 км, більша частина яких проходитиме через Опішню, включаючи сплавну ділянку на р. Ворскла (приблизно 13 км) та пішохідні стежки (близько 40 км). Наразі розробляється новий пішохідний маршрут «Стежка здоров'я», який проходитиме через живописні природні території і з'єднає ключові туристичні об'єкти громади.

У центрі Опішні працює туристично-інформаційний центр, де гості можуть замовити екскурсії, взяти в прокат велосипеди або байдарки, замовити трансфер. Також є приватний пункт прокату велосипедів та електросамокатів, сап бордів.

У громаді працює 6 садиб зеленого туризму, 2 готелі та 3 бази відпочинку, що пропонують унікальні досвіди для відвідувачів, такі як проживання в автентичних столітніх хатах, приготування традиційних страв (наприклад, етнопоселення «Старий хутір», «Вишнева садиба», етносадиба «Лялина світлиця»), прогулянки та велосипедні маршрути через мальовничі ландшафти, екскурсії на малинові поля, йога на природі, спа-процедури та навіть опішнянська чайна церемонія (OBRIY holiday village).

Загальна місткість усіх закладів розміщення становить близько 100 осіб, що є недостатнім для наявного потоку туристів (за даними Національного музею-заповідника українського гончарства — понад 50 тисяч екскурсантів на рік).

Також є діючі громадські об'єднання у туристичній сфері (ГО «Креативний туризм», Спілка підприємців Опішні), що наразі не є активними.

Характерно, що на території громади є значна кількість закинутих або маловикористовуваних житлових будівель з традиційною архітектурою, оздобленням і плануванням, що є важливою частиною культурного ландшафту та мають потенціал для переосмислення як житлові, мистецькі чи туристичні об'єкти.

Локальні кулінарні смаки

Цікавим напрямом, що розвивається у громаді, є також гастрономічний туризм: до повномасштабного вторгнення в громаді проводились гастро-фестивалі, такі як «Опішня СливаФЕСТ», «Борщик у глиняному горщику», фестиваль перцю в Глинську. У деяких садибах зеленого туризму гості можуть смакувати традиційні локальні страви, такі як гнічені сливи, качана каша, борщ з квасолею та грушками, верещак, шпундра, завиванці, баба-шарпанина, вергуни та вареники на пару, а також побувати на кулінарному майстер-класі. У громаді також виробляють крафтову пастилу та пиво, є можливість відвідати малинові поля і спробувати ягоди, громадою висаджений сливовий сад, а також працюють комунальні теплиці із можливістю відвідування.

Туристична динаміка

Наразі немає точних даних щодо кількості туристів та механізмів їх обліку, але наявні відомості про понад 50 тисяч екскурсантів на рік (за інформацією Національного музею-заповідника українського гончарства). Туристичний збір зріс з 16 тис. грн у 2021 році до 300 тис. грн у 2024 році.

На території громади заплановано створення кампусу Києво-Могилянської школи бізнесу в Опішні, що може суттєво вплинути на розвиток туристичних послуг та інфраструктури та розширення аудиторії відвідувачів громади.

З 2025 р. планується міжмуніципальна співпраця Опішнянської громади із Миргородською та Великосорочинською громадами для спільного розвитку туристичної інфраструктури та втілення проєктів у сфері туризму.

Висновки:

- **Ключові об'єкти культурної спадщини та туризму** зосереджені в Опішні, Попівці та Малих Будищах. Гончарна традиція є основним туристичним напрямком із потенціалом для розширення форматів взаємодії. Музейні локації потребують покращення інфраструктури гостинності та інтеграції з іншими локаціями, що може сприяти довшому перебуванню туристів у громаді.
- Громада має значний потенціал для розвитку **гастротуризму** на основі локальних рецептів і автентичних локацій, а також **зеленого та агротуризму**. Існує потреба у збільшенні бази розміщення та покращенні інфраструктури. Інформація про туристичні об'єкти розосереджена, що ускладнює доступ для гостей. Є перспективи розширення існуючих і створення нових туристичних продуктів через співпрацю місцевих майстрів та підприємців.
- Будівництво кампусу Києво-Могилянської бізнес-школи може позитивно вплинути на розвиток туризму і супутніх послуг. Також критичним для розвитку туризму залишається виклик **обмеженої транспортної доступності** до Опішні з Полтави та зв'язків між більш віддаленими локаціями у громаді.

Таблиця 3: Об'єкти культурної спадщини і туристичні об'єкти

Сектор	Тип об'єкта	Опис	Кількість	Місце розташування
Культурна та історична спадщина	Історичні монументи	Споруди, встановлені на честь осіб або подій, як-от Тарас Шевченко, Филон Лихопій, учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС, жертвам Голодомору, учасникам бойових дій, полеглим воїнам-односельчанам, інші пам'ятні знаки	23	Опішня, Малі Будища, Глинське, Міські Млини, Батьки, Заїченці, Волошкове
	Пам'ятки археології	Археологічні пам'ятки скіфського та романського періодів місцевого та національного значення (Глинське та Опішнянське городище, Кардашів вал, курган «Вітова Могила»)	5	За межами селища Опішня, Глинське
	Архітектурні пам'ятки	Церква Різдва Богородиці (пам'ятка місцевого значення), Свято-Троїцька церква та Свято-Воскресенська церква (без охоронного статусу)	3	Опішня, Малі Будища, Човно-Федорівка
	Історичні будівлі	Споруди, що мають культурну та архітектурну цінність (переважно житлові будівлі без статусу пам'яток)	9	Опішня
	Інші об'єкти	Оглядова вежа, громова криниця, гончарне горно	3	Опішня
Туристичні об'єкти та інфраструктура	Музеї та гончарні музеї-садиби	Національний музей-заповідник українського гончарства із окремими музеями-садибами гончарних родин, етно-селом «Гончарія», музеєм мистецької родини Кричевських; приватні музеї	9	Опішня, Малі Будища
	Заклади для розміщення і відпочинку туристів	Зелені садиби (6), бази відпочинку (3) та готелі (2)	11	Опішня, Міські Млини, Вільхове, Карабазівка, Васьки, Яблучне
	Гончарні майстерні	КП Опішнянська Артіль, приватні гончарні майстерні	7	Опішня, Малі Будища
Природні об'єкти	Природоохоронні об'єкти	Гідрологічні та ботанічні заказники на території громади	5	Малі Будища, Хижняківка, за межами населених пунктів
	Видові точки	Локації із мальовничими краєвидами на різні частини громади	8	Опішня, Діброва, Заїченці, за межами населених пунктів

1.4.4 Об'єкти житлової нерухомості

Житловий фонд Опішнянської територіальної громади складається з **4412 індивідуальних житлових будинків**, переважна більшість яких призначена для постійного проживання. Крім того, на території громади налічується **25 багатоквартирних житлових будинків**, з яких 23 розташовані в селищі Опішня, 1 – у с. Попівка, а 1 будинок у с. Батьки не заселений. Два з багатоквартирних будинків є п'ятиповерховими. Важливим питанням залишається проведення заходів з енергозбереження, оскільки більшість житлових об'єктів потребують модернізації для підвищення їх енергоефективності.

Загалом 2819 індивідуальних житлових будинків (63,9%) використовуються для постійного проживання. Найбільше заселених будинків зафіксовано у Опішні – 1639 будинків; Попівці – 266 будинків; Малих Будищах – 192 будинки. Частина житлового фонду використовується сезонно. У літній період заселені 184 будинки (4,2%), найбільше з яких у Опішні (46) та Попівці (32). Ще 291 будинок (6,6%) функціонує як сезонні дачі, зокрема у Попівці (50), Вільховому (25) та Заїченцях (25).

Однією з ключових проблем громади є значна кількість **порожніх будинків**. Загалом таких налічується 1072 (24,3%). Найбільша кількість у Батьках – 180 будинків; Попівці – 138 будинків; Заїченцях – 83 будинки. Частина цих будинків (7 одиниць), усі розташовані в Батьках, взагалі не використовується та занепадають.

Житлові умови

Ще однією серйозною проблемою є **обмежений доступ до житла** для оренди чи купівлі. Незважаючи на наявність великої кількості приватних будинків, більшість із них перебувають у незадовільному або аварійному стані. Це створює труднощі для залучення нових мешканців і сприяє відтоку молоді з громади.

У селах громади значна частина будинків не має необхідних комунікацій, таких як централізоване водопостачання, каналізація, опалення, а вбиральні часто розташовані на вулиці.

Право власності на житло

Більшість домогосподарств мають у власності свої будинки або квартири. Окрему категорію становлять житлові будинки, в яких мешкають внутрішньо переміщені особи (ВПО). Загалом у громаді таких 42 будинки, що розташовані у населених пунктах Опішня, Батьки, Глинське, Попівка, Мали Будища, Лавринці. Найбільша кількість будинків із ВПО у с. Батьки (11) та Малих Будищах (10). **Обмежена доступність житла** на ринку оренди вказує на проблеми, з якими стикаються ВПО у пошуках короткострокової або довгострокової оренди житла в Опішнянській громаді.

Пошкодження житла та його відновлення

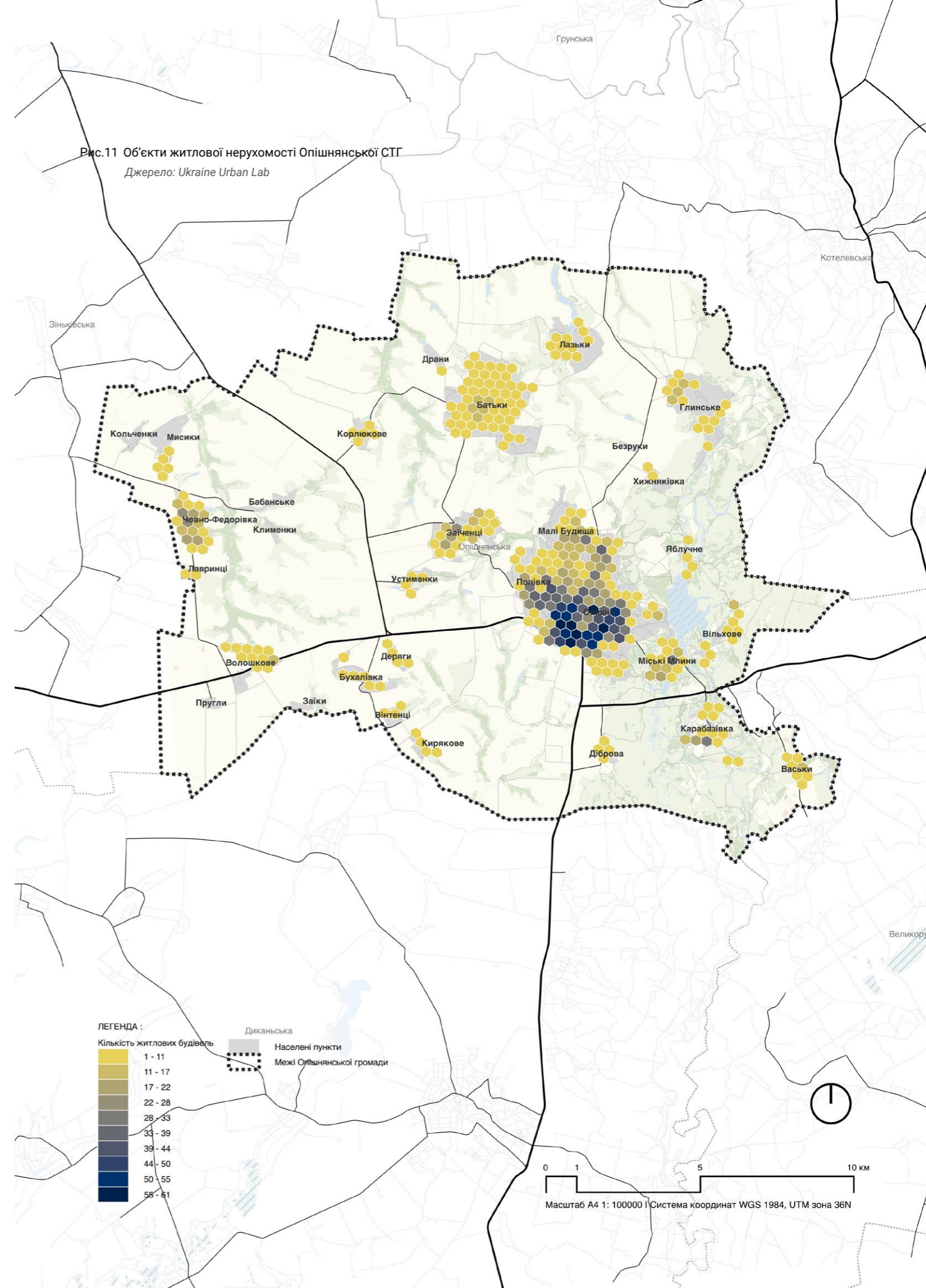
Опішнянська територіальна громада не зазнала безпосередніх руйнувань житлового фонду внаслідок військових дій. Однак, війна вплинула на загальну ситуацію з житлом, створюючи нові виклики для його утримання та розвитку.

Висновки:

- **Житловий фонд:** більшість житлового фонду громади використовується для постійного проживання, однак значна частина будинків функціонує сезонно або взагалі не заселена.
- **Право власності на житло та умови:** більшість домогосподарств мають у власності свої будинки або квартири. Велика кількість порожніх або непридатних для проживання будинків, відсутність якісного житла для оренди чи купівлі та висока вартість житла у центральних населених пунктах громади є стримуючими факторами для її подальшого розвитку.
- **Недоліки в комунальних послугах:** багато будинків не мають централізованого водопостачання, каналізації, опалення чи газопостачання, і їх жителі покладаються на автономні рішення, як-от індивідуальні колодязі та вигрібні ями.

Рис.11 Об'єкти житлової нерухомості Опішнянської СТГ

Джерело: Ukraine Urban Lab

1.4.5 Економіка та об'єкти виробничого комплексу

Хоча бізнес у громаді безпосередньо не зазнавав фізичних руйнувань внаслідок повітряних атак, проте загальні негативні економічні тенденції, що стали наслідком вторгнення вдарили по місцевому підприємництву.

Згідно результатів опитування місцевих підприємств, проведеного у грудні 2024 року IMPACT / REACH Initiative Ukraine можна виділити ряд негативних тенденцій, що були спричинені або поглибилися після початку повномасштабним вторгненням.

- Підприємництво в Опішні зіткнулося з серйозними труднощами, спричиненими війною, нестабільністю ринку та економічними факторами. Війна спричинила хаос у ціноутворенні, проблеми зі збутом продукції, що особливо гостро відчувалося у 2022 році.
- Війна спричинила нестачу водіїв, вантажників, постачальників, що ускладнило транспортування товарів. Дорожня інфраструктура, особливо за межами громади, перебуває у поганому стані.

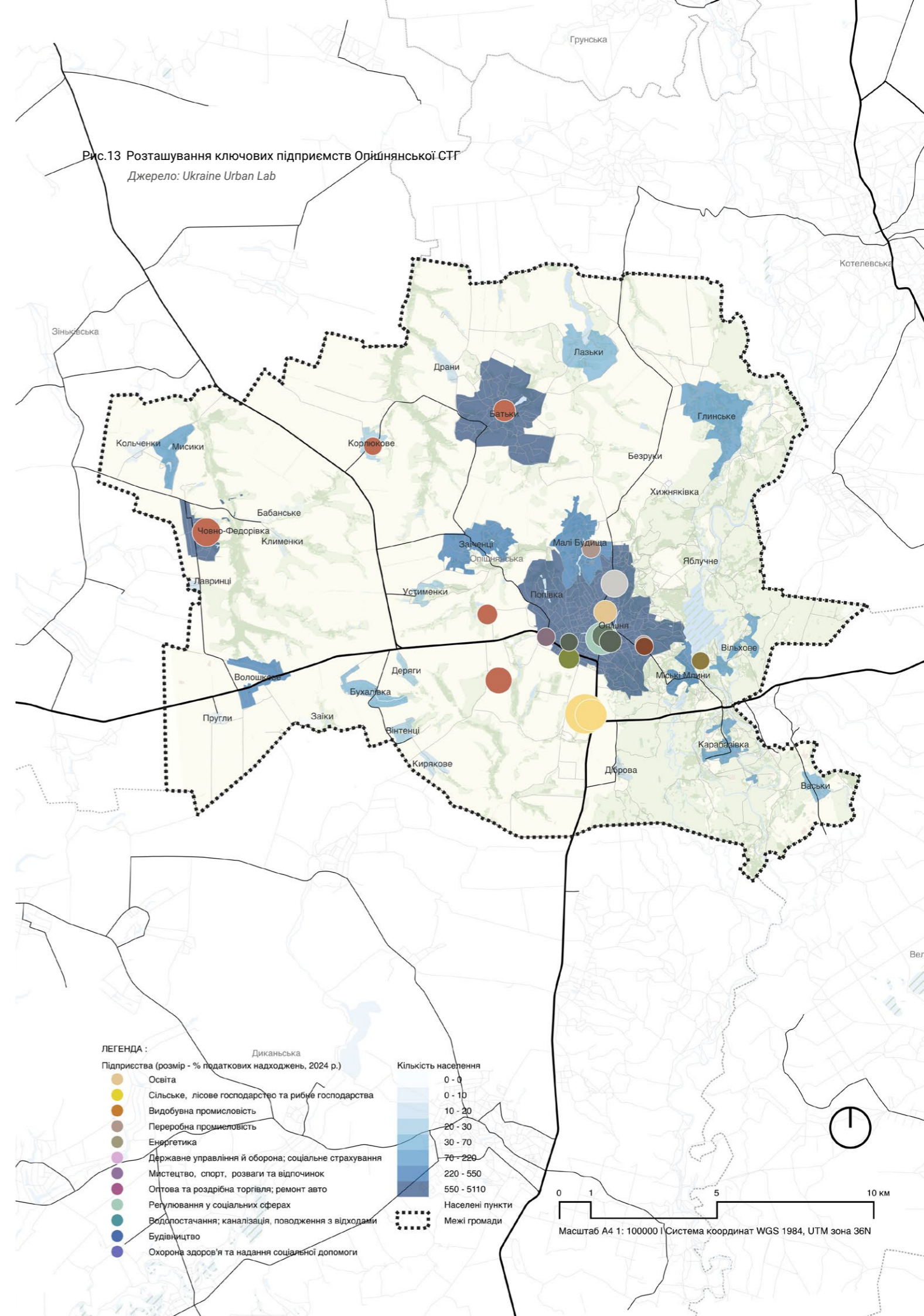
- Значна частина кваліфікованих працівників мобілізована або виїхала за кордон, що створює дефіцит у сфері сільського господарства, виробництва та ручної праці.
- У 2022 році, готельно-ресторанний бізнес зазнав суттєвих втрат через скорочення туристичних потоків. Купівельна спроможність населення значно знизилася, що вплинуло на сфери послуг, оптової та роздрібно торгівлі.
- Відключення електроенергії ускладнюють роботу підприємств, змушуючи їх інвестувати у генератори або системи живлення на основі ВДЕ.
- Зростання податкового навантаження на бізнес, вартості оренди та загальних виробничих витрат значно ускладнює діяльність підприємств.

З іншого боку, стан туризму громади поступово покращується. Фактором стала більша зацікавленість українських туристів у національній культурній спадщині та традиційних промислах. Збільшилась кількість туристів, зросла впізнаваність громади, що, частково, є наслідком ефективної місцевої політики розвитку громади.

Рис.12 КП Опішня АГРО
Джерело: Ukraine Urban Lab

Рис.13 Розташування ключових підприємств Опішнянської СТГ
Джерело: Ukraine Urban Lab

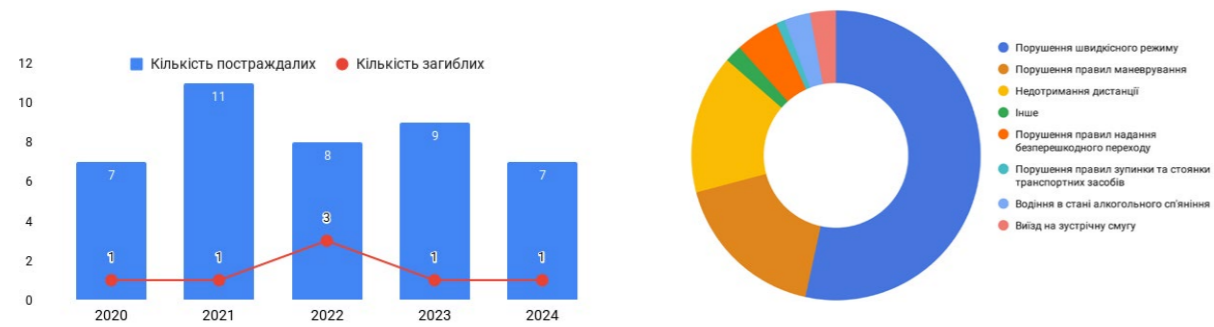
1.4.6 Об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури

Транспортна мережа Опішнянської громади складається з інфраструктури автомобільного та громадського транспорту, які з'єднують населені пункти громади з територіями та містами за межами громади.

Дорожня мережа

Мережа доріг Опішнянської громади має чотирьохрівневу ієрархію, що забезпечує зв'язок на національному, регіональному та місцевому рівні. На вершині ієрархії – автошлях національного значення Н-12, забезпечує зв'язок із Диканькою, Полтавою та Сумським напрямком. На другому рівні знаходиться автошлях регіонального значення Р-42, що перетинає громаду зі сходу на захід та забезпечує сполучення Миргород, Ромодан, Лубни. Автошлях обласного значення О-1702368 поєднує громаду із Гадяцьким напрямком. На третьому рівні – місцеві дороги, які поєднують населені пункти та забезпечують доступ до віддалених частин громади. На четвертому рівні – комунальні дороги у населених пунктах та між ними, частково із твердим покриттям. Стан дорожнього покриття загалом від задовільного до дуже поганого. Якість покриття дороги Н-12 в незадовільному стані що ускладнює логістику з Полтавою. Також, незадовільними зазначені ділянки О1706082 між Заїченцями та Попівкою; С170626 між Опішнею та Міськими Млинами; С170625 між Малими Будищами та Глинським.

Рис.14 Кількість ДТП за причинами; кількість постраждалих та поранених у ДТП за 2020-2024 роки
Джерело: Ukraine Urban Lab

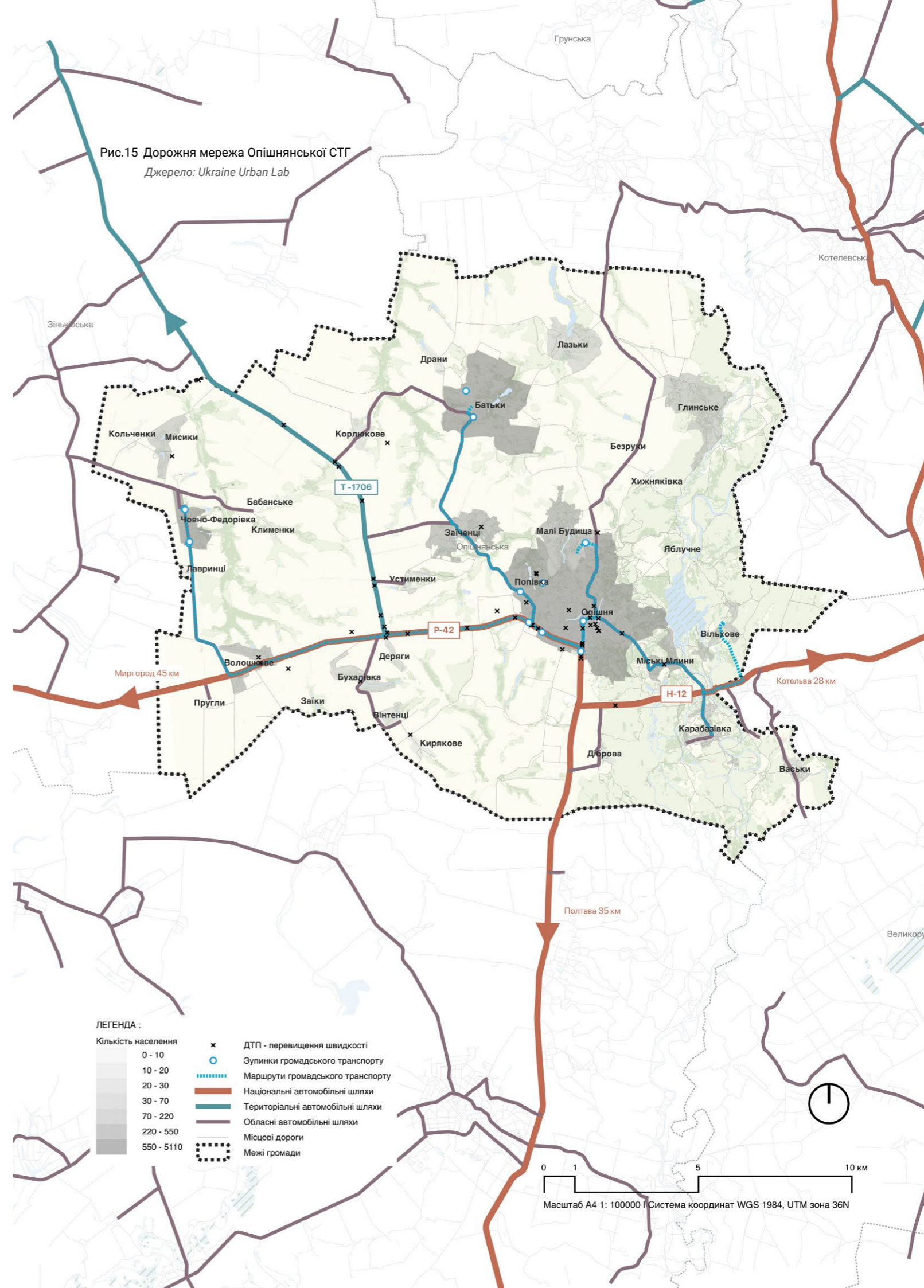

Автомобільний транспорт є основним та інколи єдиним можливим засобом пересування мешканців, особливо у віддалених населених пунктах. Після початку повномасштабного вторгнення кількість приватних автомобілів зросла, що свідчить про сприйняття авто не лише як засобу пересування, а й як елемента особистої безпеки та незалежності. Водночас серед мешканців популярна практика спільних поїздок (через групи в соцмережах та добросусідські зв'язки), що дозволяє забезпечити мобільність тим, хто не має власного авто. Збільшення кількості автомобілів створює додаткове навантаження на інфраструктуру громади, про що зокрема свідчить дефіцит паркувальних місць у центральній частині Опішні.

Згідно з даними, наданими Головним управлінням Національної поліції України в Полтавській області, за період з 2020 по 2024 роки, на території громади було зареєстровано 103 ДТП, в яких постраждали 42 осіб, 7 осіб загинуло. Основною причиною ДТП є перевищення швидкості (53%). Летальні випадки найчастіше пов'язані також саме з перевищенням швидкості (43%). Більшість ДТП (53%) трапились в межах населених пунктів. Динаміка кількості постраждалих та травмованих мала тенденцію до збільшення, проте минулий рік ідентичний до 2020. На території громади не виявлено аварійно-небезпечних ділянок або місць концентрації ДТП¹. Проте, дані свідчать про необхідність впровадження заходів заспокоєння дорожнього руху в межах населених пунктів.

¹ Згідно з Порядком виявлення аварійно-небезпечних ділянок та місць концентрації дорожньо-транспортних пригод

Рис.15 Дорожня мережа Опішнянської СТГ
Джерело: Ukraine Urban Lab

Аналіз ДТП свідчить про необхідність зниження швидкісного режиму в населених пунктах, що вимагає коригування схем організації руху, оновлення розмітки та встановлення фізичних обмежувачів швидкості. Особливу увагу слід приділити територіям навколо навчальних закладів, оскільки школярі є однією з найвразливіших категорій пішоходів. Однією із потреб є якісне освітлення вулиць і пішохідних переходів, що покращить видимість у темний час доби.

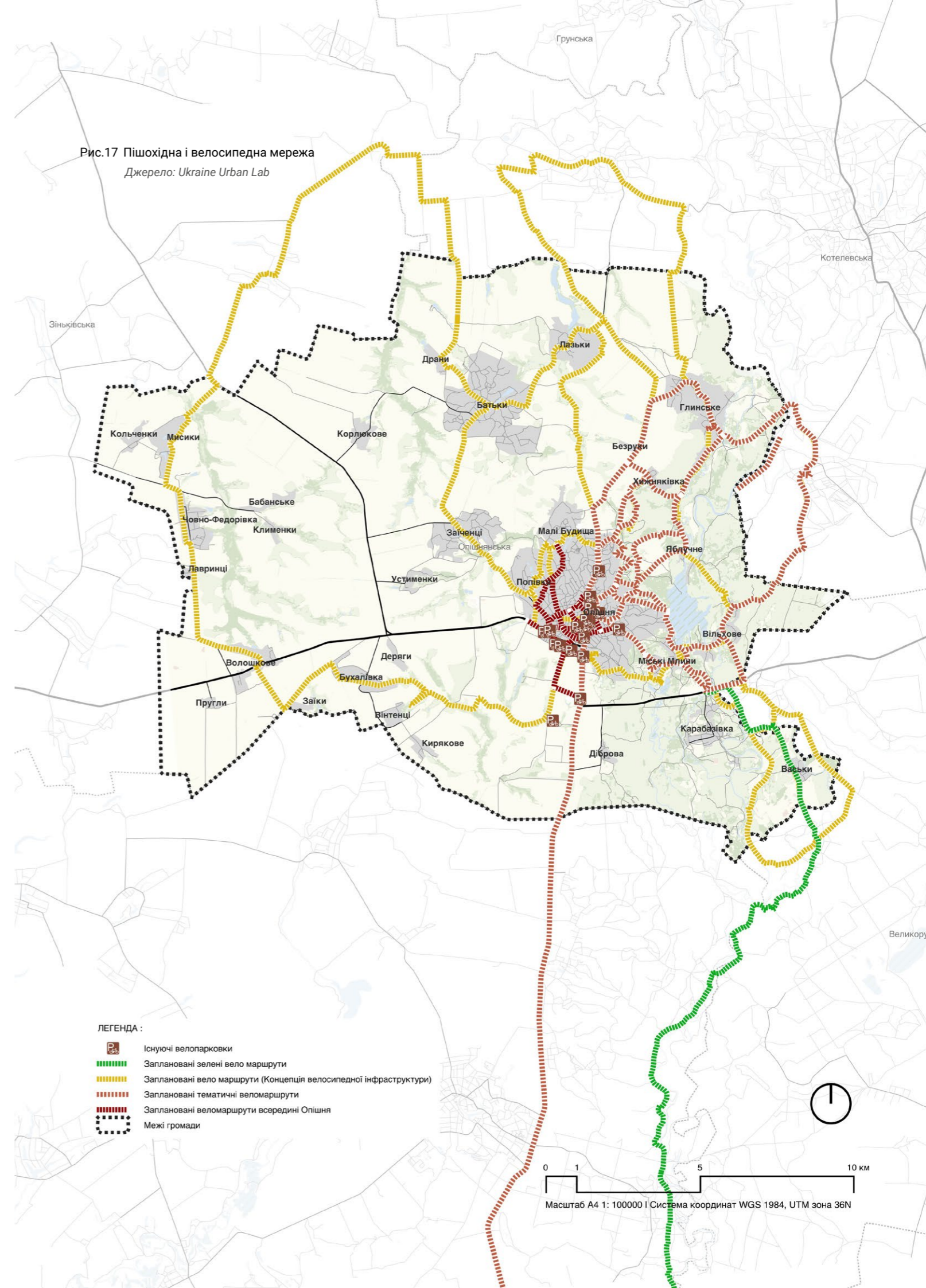
на договірних засадах, з яких ТОВ «Ірпінське автотранспортне підприємство 13250» обслуговує близько 90% маршрутів. Однак створення соціально значущих маршрутів економічно не вигідно для перевізників, що призводить до деяких перебоїв в обслуговуванні. У той час як більшість маршрутів працюють щодня, забезпечуючи доступність для жителів Ірпеня та прилеглих населених пунктів, у деяких районах, таких як Козинці та Діброва, відсутній громадський транспорт.

Згідно з даними ORESUND за 2023 рік, модальний розподіл усіх поїздок у громаді був таким: пішки – 15%, велосипедом – 5%, автомобільним транспортом – 60%, нерейковим громадським транспортом – 15%, залізничним громадським транспортом – 5%.

Висновки

- Дорожня мережа Опішнянської громади забезпечує зв'язок на національному, регіональному та місцевому рівнях, проте її якість є неоднорідною. Основними викликами є незадовільний стан покриття окремих ділянок, зростаюче навантаження через збільшення кількості приватних авто та дефіцит паркувальних місць. Високий рівень ДТП, спричинених перевищенням швидкості, вимагає впровадження заходів заспокоєння руху.
- Громадський транспорт відіграє важливу роль у мобільності громади, але охоплює лише частину населених пунктів, що змушує мешканців покладатися на приватні авто. Інфраструктура зупинок застаріла і не відповідає сучасним стандартам комфорту та доступності. Автобуси не адаптовані для маломобільних груп. Покращення доступності та якості громадського транспорту є ключовою потребою громади в довгостроковій перспективі.
- Велосипедний рух у громаді розвивається, та потребує покращення умов, зокрема облаштування відокремленої зв'язної велоінфраструктури. Пішохідна інфраструктура залишається недостатньо розвинутою: відсутність тротуарів та освітлення створює небезпеку для користувачів.

Рис.17 Пішохідна і велосипедна мережа
Джерело: Ukraine Urban Lab

1.4.7 Об'єкти соціальної сфери

Об'єкти соціальної інфраструктури в громаді не були пошкоджені внаслідок бойових дій, терористичних актів та надзвичайних ситуацій.

Хоча Опішнянська громада надає різноманітні соціальні послуги включно з освітою, охороною здоров'я, адміністративними та соціальними послугами, проте відсутність належної транспортної мережі створює значні проблеми з їх доступністю для мешканців. Основні адміністративні та соціальні послуги зосереджені переважно в селищі Опішня та в центрах деяких старостинських округів. Серед цих послуг – освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, адміністративні послуги, нотаріальні послуги, державна соціальна допомога, допомога по інвалідності, оформлення документів для проходження військової служби та інші.

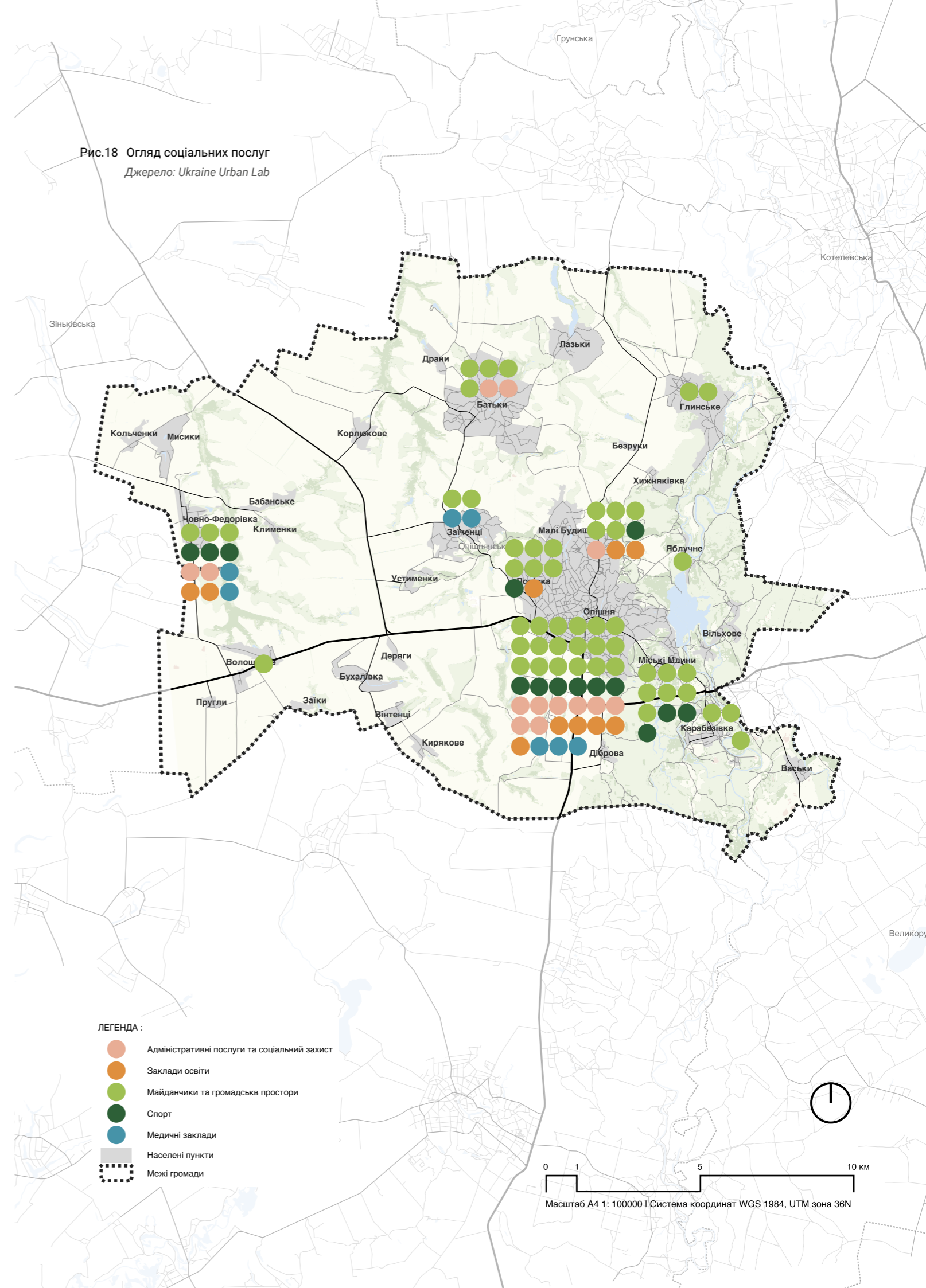
У громаді доступний ряд соціальних послуг:

- Інформування;
- Консультування;
- Соціальна адаптація;
- Соціальна профілактика;
- Догляд вдома;
- Денний догляд;
- Натуральна допомога;
- Соціальний супровід;
- Транспортні послуги;
- Екстрене (кризове) втручання;
- Асистивні технології;
- Мобільна соціальна служба.

Жителі більш віддалених сіл стикаються з труднощами в доступі до цих послуг і часто змушені самостійно добиратися до селища Опішня. Деякі послуги, такі як послуги, пенсійного фонду, центру зайнятості та Бюро безкоштовної правової допомоги мають періодичний характер.

Для отримання послуг, недоступних в Опішнянській громаді, зокрема послуг МВС, податкової або судові справ, мешканці змушені їздити до населених пунктів сусідніх громад – Зіньків, Полтава, Диканька.

Рис.18 Огляд соціальних послуг
Джерело: Ukraine Urban Lab

Освіта

Відповідно до статті 53 Конституції України кожна людина має право на освіту. В Україні встановлені такі освітні рівні: дошкільна освіта, початкова загальна освіта, базова загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, неповна вища освіта, базова вища освіта, повна вища освіта. Відповідно до Закону України «Про освіту» громадяни України мають право на отримання освіти за різними формами: денною (очною), вечірньою, заочною або екстернату.

Станом на січень 2025 року Опішнянська громада має розгалужену освітню мережу, що включає 10 навчальних закладів: чотири заклади загальної середньої освіти (у Малих Будищах, Опішні, Човно-Федорівці), чотири дитячі садки (у Малих Будищах, Опішні, Човно-Федорівці та Попівці), а також два позашкільні заклади в Опішні: Будинок дитячої та юнацької творчості та музична школа. Усі навчальні заклади працюють у звичайному форматі, окрім дитсадку «Світанок» у Попівці, який переобладнано для проживання ВПО, а його вихованців переведено до Опішні.

Як найбільш густонаселений населений пункт селище Опішня є основним освітнім центром. Решта закладів розподілені по навколишніх селах. Наразі заклади освіти мають 4 шкільних автобуси та для підвезення учнів до шкіл у громаді затверджено п'ять маршрутів. Шкільний транспорт охоплює основні маршрути, але залишається потреба у перевезенні дітей із сіл Міські Млини, Карабазівка та Васьки.

Школи громади мають різний рівень наповненості, проте деякі з них відчувають суттєве зниження кількості учнів (Човно-Федорівка). В окремих закладах викладачі пенсійного віку, що створює потребу у кадровому оновленні. Також спостерігається нестача спеціалістів, зокрема психологів та логопедів. Декілька шкіл (Човно-Федорівка та Малі Будища) готуються до реорганізації в гімназії у 2027 році.

Школи та садочки загалом перебувають у задовільному стані: проведено ремонти, оновлено системи опалення, встановлено сонячні панелі. Однак деякі заклади потребують утеплення, покращення безбар'єрності, а також створення укриттів для навчального процесу під час повітряних тривог.

Більшість дітей громади здобувають освіту у місцевих закладах, проте деякі учні з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) продовжують навчання дистанційно у своїх рідних школах в інших областях (Харківській, Донецькій). Для цих дітей ВПО, важливою є соціалізація, що потребує додаткової психологічної підтримки. Човно-Федорівська школа приймає учнів із сусідньої громади (с. Пишненки, Зіньківська громада), для яких організовано підвіз.

Дитячі садочки громади мають різний рівень наповненості, деякі з них працюють з максимальним завантаженням (дитячий садок «Світлячок»), тоді як інші мають вільні місця. Значна увага приділяється оновленню інфраструктури: проведені ремонти приміщень, утеплення, встановлено сонячні панелі. Водночас спостерігається нестача персоналу, що ускладнює роботу ясельних груп.

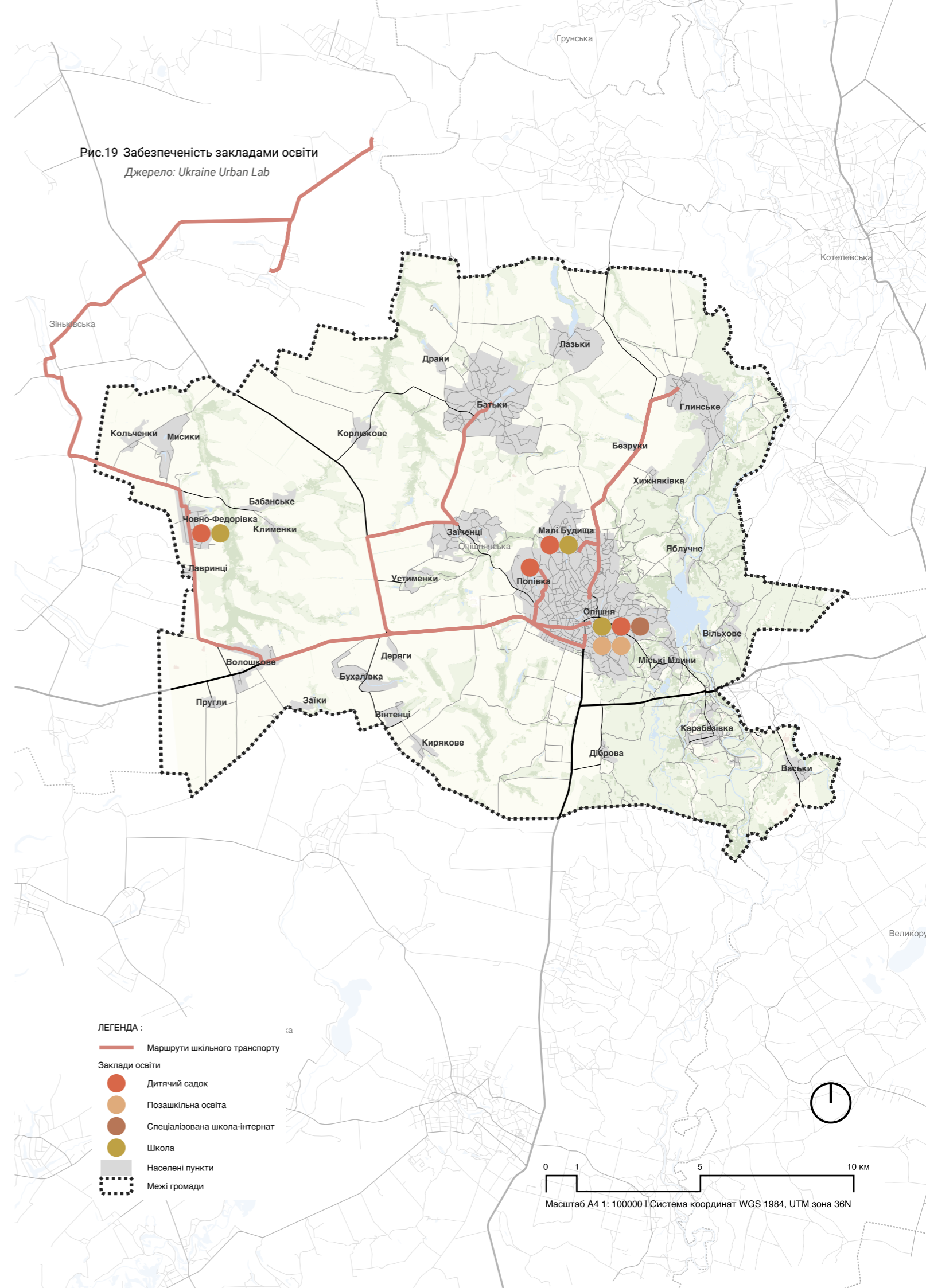
Для дітей з особливими освітніми потребами громада користується послугами інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) у Зінькові. Проте у 2024 році в Будинку дитячої та юнацької творчості відкрито кабінет ІРЦ, що дозволить покращити доступ до корекційних послуг. Водночас бракує психологів, логопедів та інших фахівців для підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

Позашкільна освіта представлена Будинком дитячої та юнацької творчості та музичною школою, які пропонують широкий спектр занять. Проте існує нестача гуртків, особливо для хлопчиків.

Проблеми громади у сфері освіти включають нестачу молодих фахівців, труднощі з транспортною доступністю для викладачів, а також обмежені можливості для інклюзивного навчання.

Рис.19 Забезпеченість закладами освіти

Джерело: Ukraine Urban Lab

Охорона здоров'я

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги»¹, заклади охорони здоров'я поділяються на три різні категорії: первинна медична допомога, яка зосереджена на загальній діагностиці та лікуванні в амбулаторіях і поліклініках; вторинна медична допомога, яка надає спеціалізовані медичні послуги в лікарнях і реабілітаційних центрах; третинна медична допомога, яка пропонує високоспеціалізоване лікування із застосуванням новітніх технологій у спеціалізованих медичних закладах.

В Опішнянській громаді є 14 медичних закладів, серед яких 1 лікарня, 6 медичних пунктів тимчасового базування, 5 аптек та 2 стоматологічні клініки. Основною медичною установою є Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги» в Опішні. Додатково, у громаді функціонують 6 медичних пунктів тимчасового базування, що забезпечують базову медичну допомогу в таких населених пунктах, як Малі Будища, Міські Млини, Попівка, Заїченці, Батьки та Човно-Федорівка.

Медичні послуги розподілені нерівномірно: з 14 закладів дев'ять знаходяться в Опішні, що ускладнює доступ для жителів периферії, зокрема для людей похилого віку та осіб з обмеженою мобільністю. Усі аптеки, яких є п'ять, розташовані в Опішні. Вони беруть участь у державній програмі «Доступні ліки», а також мають тісну співпрацю з медиками. Медичні заклади отримують безкоштовні ліки від UNICEF, а Укр Пошта доставляє необхідні ліки в села. Однак у громаді існують проблеми з доступом до аптек, наявністю ліків та графіком роботи аптек. Серед основних потреб – цілодобові аптеки в Опішні та мобільні аптеки для сіл громади. Станом на 25.11.2024, «Центр первинної медико-санітарної допомоги» обслуговує понад 7500 жителів громади та 1200 внутрішньо переміщених осіб. Заклад надає послуги за чотирма пакетами договорів з НСЗУ, які включають первинну медичну допомогу, мобільну

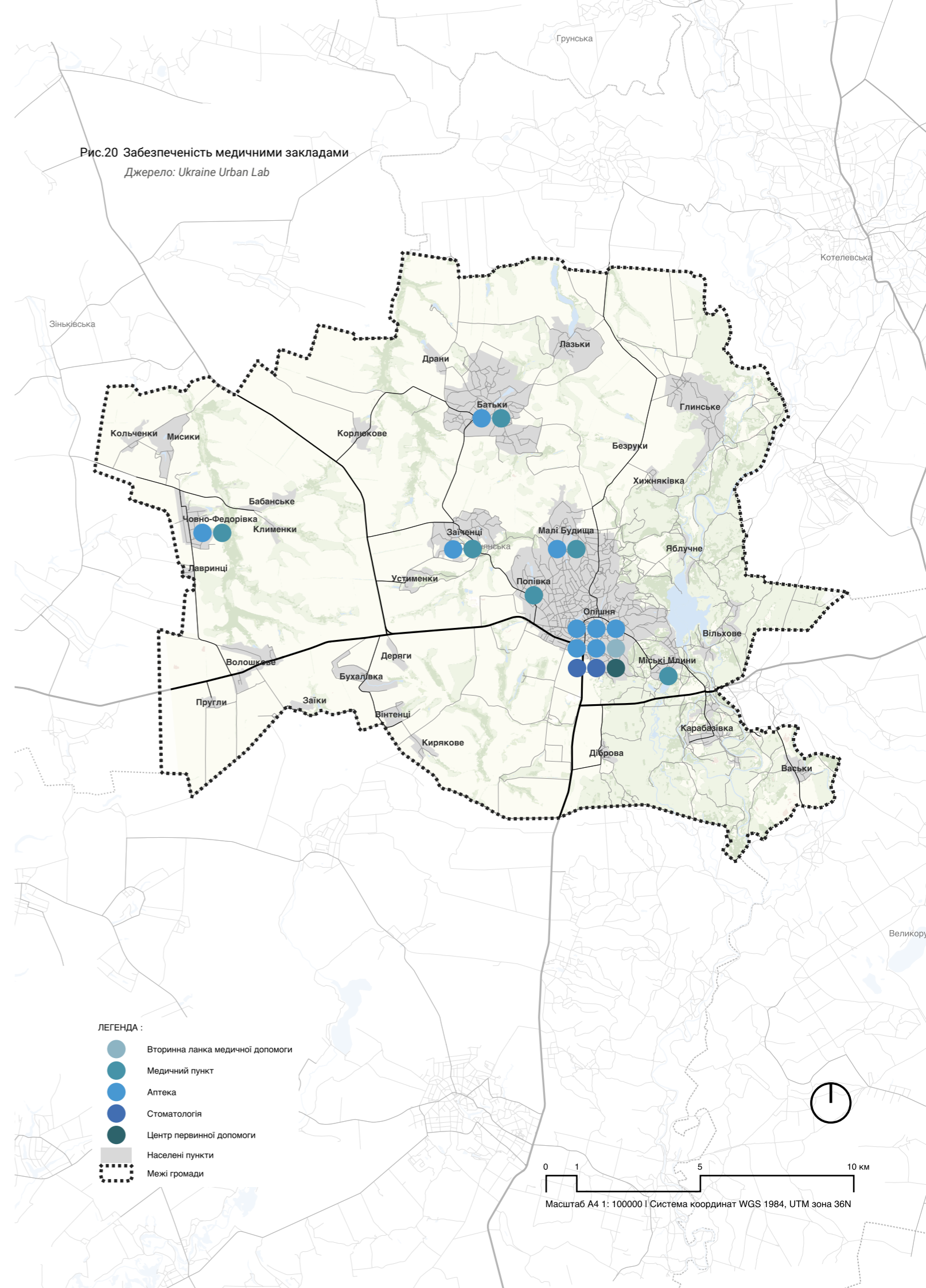
паліативну допомогу, супровід та лікування хворих на туберкульоз та психічні розлади на первинному рівні.

Інфраструктура лікарні в хорошому стані після капітального ремонту, має генератор і твердопаливний котел. Лікарня забезпечена базовими укриттями для 100 осіб, тоді як в селах укриття розташовані в сусідніх будівлях (школах, таборі «Еколог» або старостати), активно співпрацює з місцевою владою та має три одиниці транспорту, в тому числі для перевезення лежачих хворих. Приблизно 80% жителів громади отримували медичні послуги у своїй громаді, тоді як 20% зверталися до медзакладів поза її межами, зокрема у Полтаві, Диканьці та Зінькові, для отримання вузькоспеціалізованої допомоги (офтальмологи, кардіологи, невропатологи, ендокринологи). Однак у зв'язку із закриттям інфекційного та терапевтичного відділень Зіньківської центральної міської лікарні в лютому 2025 року, а також закриттям вторинної ланки медичної допомоги в Диканьці та Котельві, мешканці громади більше не зможуть отримувати цю допомогу в цих закладах, що суттєво ускладнить доступ до вузькоспеціалізованих лікарів, змушуючи їх шукати допомогу в інших містах, таких як Полтава. Додатково, існуючі проблеми з логістичним сполученням, зокрема поганий стан доріг до Полтави, ще більше ускладнюють доступ до спеціалізованих медичних послуг.

Для покращення доступності медичних послуг в громаді забезпечено соціальне автобусне сполучення до медичних закладів. Однак медичний пункт тимчасового базування в селі Заїченці має слабку інфраструктуру. Лікарі громади можуть підвищувати кваліфікацію через курси навчання від UNICEF в Києві та Полтаві.

Плани на 2025 рік включають виїзд лікарів до пацієнтів на дім, закупівлю біохімічного аналізатора для проведення аналізів у медичних закладах Опішні, відкриття кабінету рентгенології, а також створення реабілітаційного центру (документація на стадії розробки) і можливість здачі приміщення інфекційного відділення для приватних лікарів вузької спеціалізації (стоматологів, кардіологів, гінекологів та інших).

Рис.20 Забезпеченість медичними закладами
Джерело: Ukraine Urban Lab

¹ Закон України, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги», документ 3611-V1 (січень 2018).

Адміністративні послуги, соціальний захист

Опішнянська громада забезпечує своїх жителів адміністративними та соціальними послугами, сприяючи їхньому доступу до необхідних сервісів. Адміністративні послуги доступні через Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП), який функціонує в Опішні, а також у віддалених робочих місцях у селах Човно-Федорівка та Батьки. У цих пунктах надаються основні адміністративні послуги, за винятком паспортних. Окрім цього, старости населених пунктів виконують нотаріальні дії, такі як засвідчення документів, оформлення заповітів та довіреностей.

З метою забезпечення жителів громади додатковими послугами, представники пенсійного фонду, центру зайнятості та Бюро безкоштовної правової допомоги щомісяця приїжджають до ЦНАПу в Опішні з сусідньої Зіньківської громади, хоча такий періодичний характер надання послуг визначений як недостатній.

Центр надання соціальних послуг підтримує громадян у складних життєвих обставинах, надаючи консультування, догляд, соціальний супровід і кризове втручання. Мобільна соціальна служба, створена в межах проєкту Національної асамблеї людей з інвалідністю, допомагає людям з інвалідністю отримувати медичні послуги. Також надаються асистивні засоби (милиці, ходунки), фінансова допомога та підтримка ветеранів, зокрема транспорт до медзакладів Полтави та Котельви.

Громада активно працює над створенням можливостей для ветеранів та внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Завдяки співпраці з громадськими та міжнародними організаціями реалізуються грантові програми для підтримки бізнесу, організуються навчальні курси, зокрема за підтримки Києво-Могилянської бізнес-школи. Функціонує біржа праці, що сприяє працевлаштуванню, перекваліфікації та залученню до соціальних і економічних ініціатив громади.

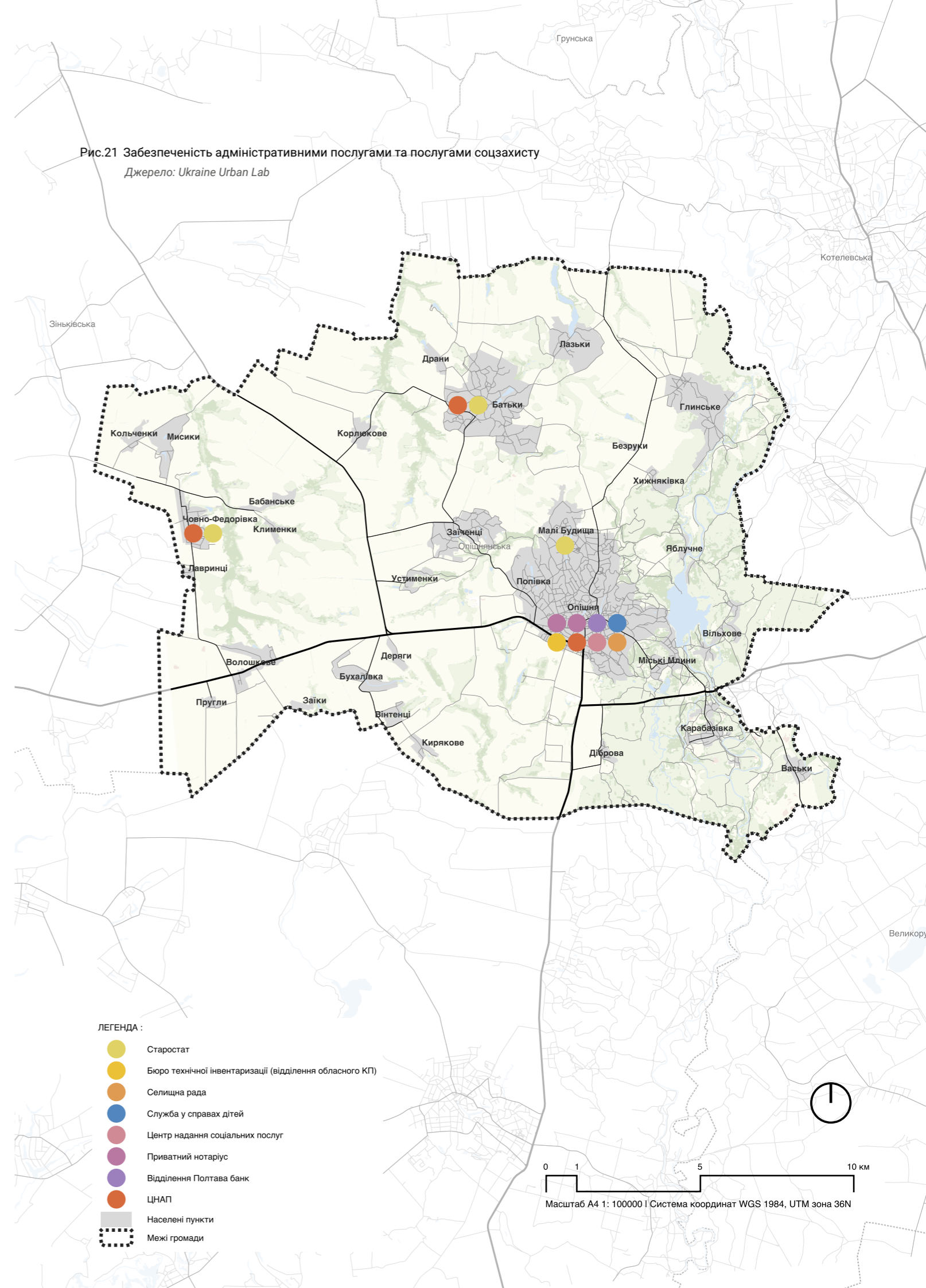
Попри загалом задовільний стан інфраструктури, деякі об'єкти потребують ремонту, а частина закладів не має укріплень.

Основними бар'єрами доступу до соціальних та адміністративних послуг залишаються обмежене транспортне сполучення та відсутність у громаді представництв ключових державних установ (МВС, податкової, суду), що змушує жителів звертатися до органів у Зінькові, Полтаві чи Диканьці.

Громада потребує розширення спектра послуг, зокрема відкриття мобільного відділення ПриватБанку, розширення логістичних можливостей для доставки посилок, створення будинку або простору для людей похилого віку, а також покращення автобусного сполучення до населених пунктів Кирякове, Бухалівка та Вінтенці.

Рис.21 Забезпеченість адміністративними послугами та послугами соцзахисту

Джерело: Ukraine Urban Lab

1.4.8 Спорт, дитячі майданчики та парки

Опішнянська громада має розвинену мережу спортивних і громадських просторів, що налічує 68 об'єктів. Серед них – 17 дитячих майданчиків, 5 парків і скверів, 11 зон відпочинку біля водойм, 6 майданчиків із тренажерним обладнанням, 3 футбольні поля, стадіон та 2 спортивні зали. Близько 37% цих об'єктів розташовані в селищі Опішня.

Популярними видами спорту в громаді є футбол, волейбол, бокс і велоспорт. Центральним місцем для змагань є стадіон «Спорт для всіх» в Опішні, а також центральний парк, де проходять спартакиади та велозабіги. У сільській місцевості спортивні заходи зазвичай проводяться на базі шкіл. Наприклад, у Човно-Федорівці є відкриті тренажери та зал у клубі, а в Попівці діє спортивний майданчик і влітку доступне волейбольне поле.

Разом із розвитком спортивної інфраструктури громада має певні виклики. Майданчики не адаптовані для використання усіма жителями, в тому числі, людьми з інвалідністю, є нестача спортивних залів та приміщень для облаштування комплексів, а великі відстані ускладнюють доступ до спортивних зон.

Також у громаді досить активно розвиваються відкриті громадські простори. Центральний парк в Опішні є головним осередком подій – тут

відбуваються концерти, вистави та ярмарки.

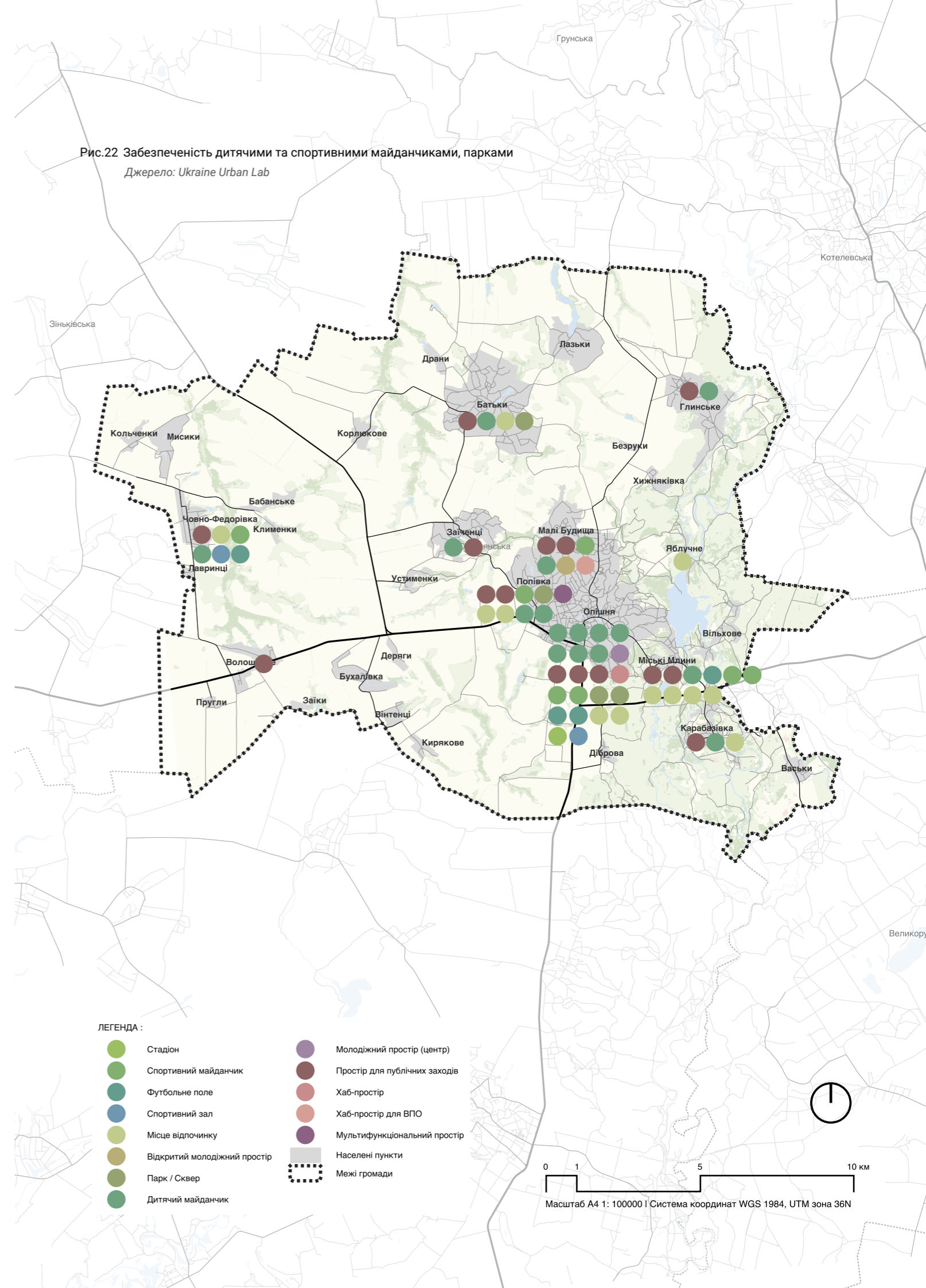
Молодіжні хаби працюють у бібліотеках (зокрема, у Малих Будищах), а у будівлі селищної ради Опішні на початку 2025 року відкрився новий молодіжний простір. У Попівці діє мультифункціональний простір у клубі, а в Карабазівці планують створити кемпінгову зону для відпочинку.

Зони відпочинку біля водойм є важливими як для рекреації місцевих жителів, так і для гостей громади. Популярними локаціями є пляжі «Золотисті піски» у Карабазівці, облаштований пляж у Яблучному, зона відпочинку біля ставка в Попівці та територія біля річки в Опішні, де планується подальший благоустрій. Водночас є локації, що мають значний потенціал подальшого облаштування і розвитку як живих публічних просторів – наприклад став у Опішні (ініціативна група молоді навіть втілила проект із його часткового облаштування у межах бюджету участі), територія зі ставами поруч з музеєм родини Кричевських, а також територія поруч з Центром розвитку духовної культури

Громада активно працює над покращенням якості і доступності публічних просторів. Заплановано облаштування скейт-парку в Опішні, відкриття спортивного залу в будівлі селищної ради та встановлення додаткових тренажерів біля стадіону «Спорт для всіх». Також ведеться робота над покращенням рекреаційних зон у Яблучному та облаштуванням місця для збору мотоциклістів в Опішні.

Рис.22 Забезпеченість дитячими та спортивними майданчиками, парками

Джерело: Ukraine Urban Lab

1.4.9 Культура та молодь

Заклади культури

Мешканці Бородянської громади часто користуються Мережа культурних закладів громади включає 5 діючих будинків культури, 9 бібліотек, будинок творчості в Опішні, комунальні та приватні гончарні студії, а також Національний музей-заповідник українського гончарства, що включає комплекс садиб-музеїв родин гончарів, музей родини Кричевських та етно-село «Гончарія».

Будинки культури та бібліотеки

Будинки культури у Човно-Федорівці, Батьках, Волошковому мають активну програму заходів, майстер-класів та гуртків. Найбільш активним є Човно-Федорівський будинок культури, де регулярно проводяться заходи та функціонують музичні й танцювальні гуртки. У деяких будинках культури (Батьки, Човно-Федорівка) є більярдні та тенісні столи, спортивні тренажери, що популярні серед місцевих. Також користуються популярністю серед місцевих жителів бібліотеки в населених пунктах Батьки, Малі Будища, Попівка, Опішня.

Громада активно шукає нові формати для розвитку культурних закладів, наприклад, у Попівці створено мультифункціональний простір для дітей у партнерстві з локальним бізнесом, а в бібліотеці у Малих Будищах – громадський хаб з приміщення для невеликих подій, кінопереглядів, станцією 3D-друку, настільними іграми та ігровими консолями для підлітків. Цей простір також має безбар'єрний доступ та зарядну станцію, що забезпечує часткову автономність під час відключень електроенергії.

Менш активними або не працюючими за призначенням є будинки культури в Глинську, Миських Млинах, Заїченцях та Малих Будищах. Будинок культури в Опішні знаходиться на балансі Національного музею українського гончарства та використовується як виставковий простір. Будинок культури в Малих Будищах розглядається як потенційний основний подієвий простір громади завдяки своєму зручному розташуванню поруч з Опішнею. Однак, велика двоповерхова будівля

потребує капітального ремонту та програмного переосмислення. У 2023 році створено Центр розвитку ремесел на базі КП «Опішнянська артіль» для збереження традиційних гончарних ремесел, що став дуже активним культурним та туристичним осередком і має потенціал для розширення.

Більшість культурних закладів не є безбар'єрними (за винятком бібліотеки/громадського центру та Опішнянської артілі у Малих Будищах).

Культурні заходи у громаді

Основні культурні заходи, виставки проводяться в Опішні: у Центральному парку або актовій залі селищної ради. До повномасштабного вторгнення проходили гастро-фестивалі, зокрема «Опішня СливаФЕСТ», «Борщик у глиняному горщику», фестиваль перцю в Глинську. На території Національного музею також проходять масштабні гончарні фестивалі, симпозиуми та виставки, які здебільшого відвідують туристи (окрім регулярних шкільних груп). У територіальному центрі в Опішні активна спільнота людей поважного віку організовує камерні мистецькі та спортивні заходи, майстер-класи та зустрічі.

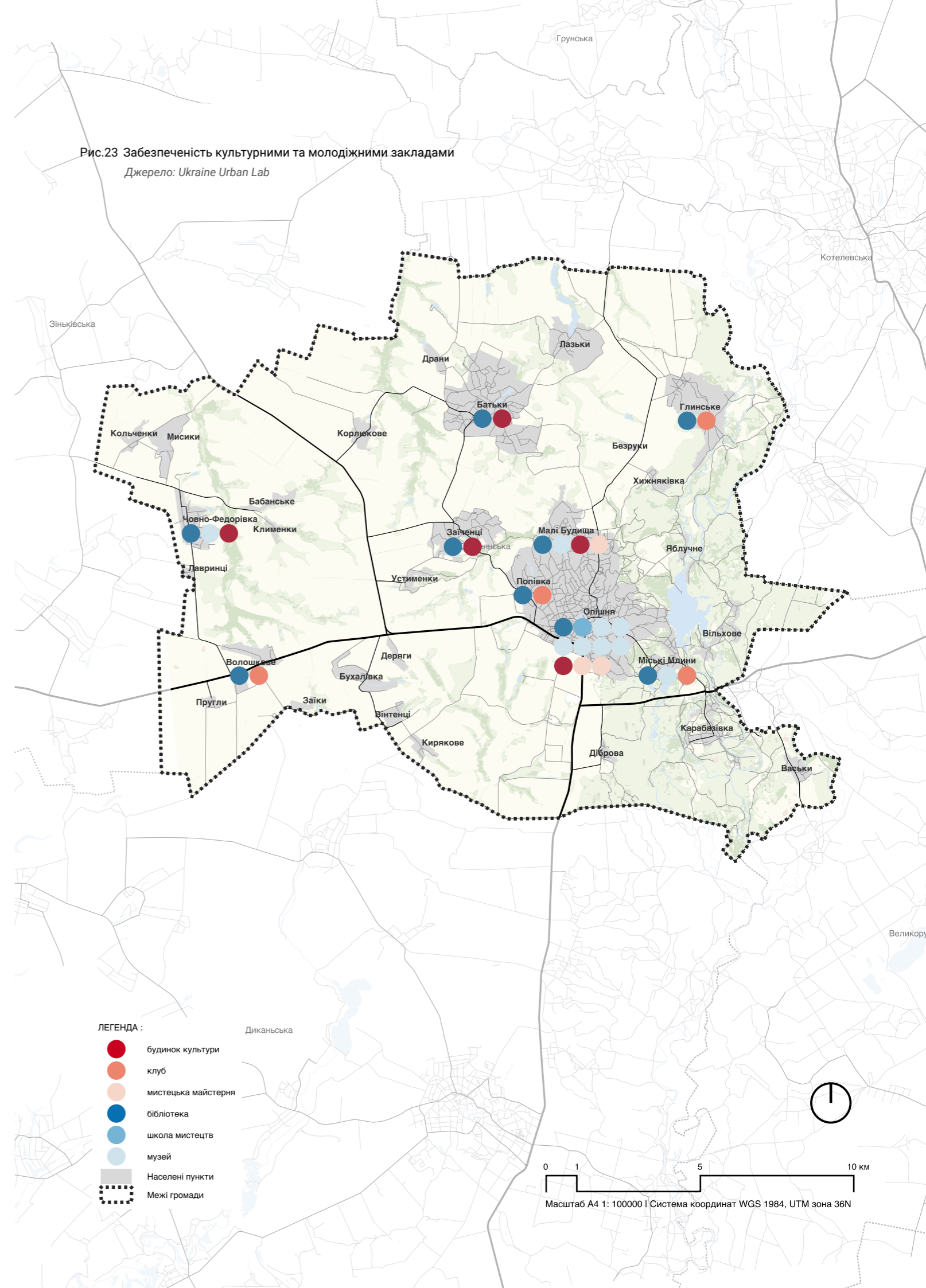
Молодь

У січні 2025 року за ініціативи активної молоді громади та за підтримки міжнародних донорів у центрі Опішні було створено молодіжний простір – переобладнане укриття в приміщенні селищної ради, що працює як подієвий та дозвілєвий майданчик для молоді. Також активним осередком для дозвілля молоді є громадський хаб у Малих Будищах, де регулярно спільно проводить час, організовує кіноперегляди та вечори настільних ігор молоді громади.

Активно працюють кілька громадських організацій, зокрема ГО «Осередок ініціатив», ГО «Малобудищанська садиба», ГО при школі в Човно-Федорівці.

Рис.23 Забезпеченість культурними та молодіжними закладами

Джерело: Ukraine Urban Lab

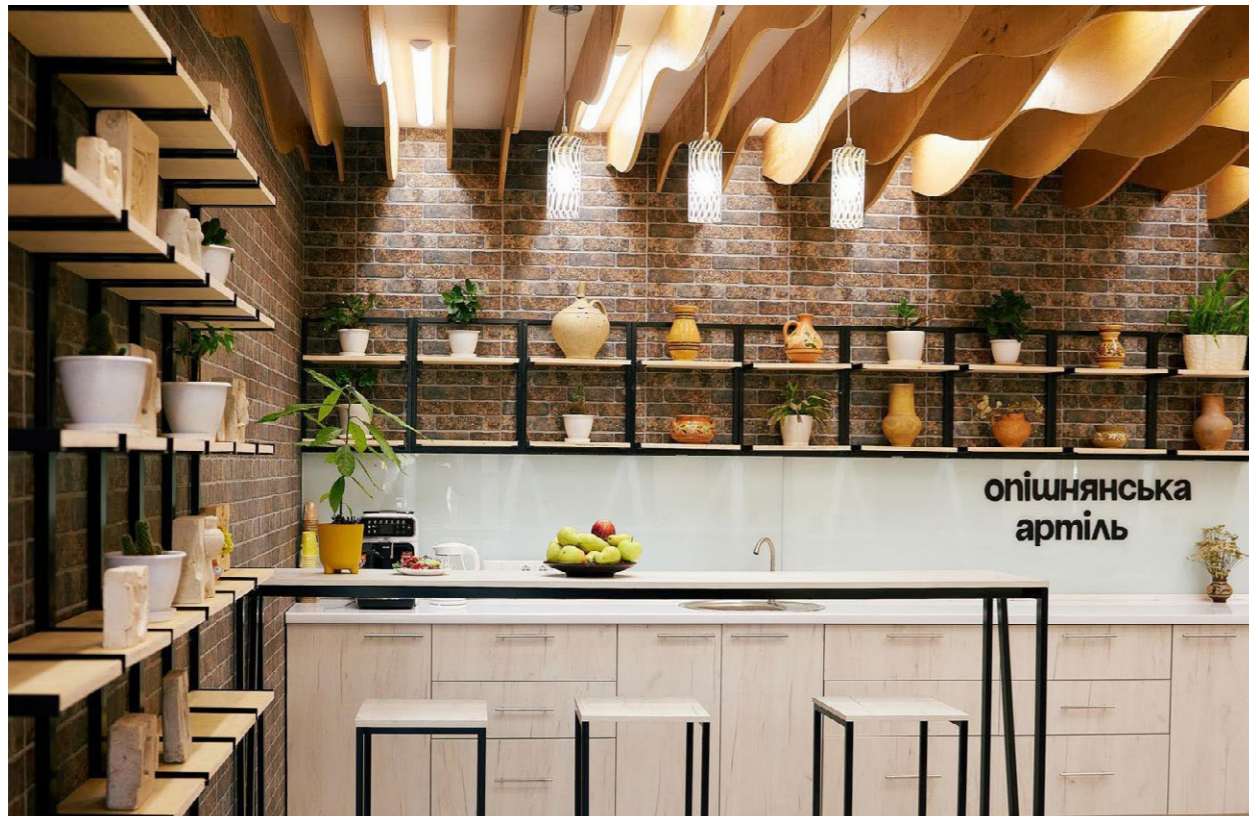

Рис.24 Центр розвитку ремесел на базі КП «Опішнянська артіль»
Джерело: Опішнянська громада

Рис.25 Третій гастрофестиваль місцевої сливи - СливаФест 2021
Джерело: Опішнянська громада

Висновки

- Більшість жителів громади мають достатній доступ до культурних послуг, але під час планувальних воркшопів, було зазначено, що доступ з периферійних сіл ускладнений через недостатнє транспортне сполучення та стан дорожньої інфраструктури.
- Громада має досвід ефективного переосмислення комунальних закладів у сучасні культурні та громадські центри (наприклад, хаб і гончарна артіль у Малих Будищах, дитячий простір у Попівці), залучаючи локальний бізнес та зовнішніх партнерів. Це може стати успішною моделлю для інших менш активних закладів культури.
- Не вистачає великого подієвого простору для заходів, але є потенціал для перетворення будинку культури в Малих Будищах.
- Є великий потенціал для відновлення гастрономічних фестивалів, які консоліднують громаду та створюють унікальний культурний продукт для місцевих жителів і туристів.

Рис.26 Заняття з 3D-друку у оновленій бібліотеці в с. Мали Будища
Джерело: Опішнянська громада

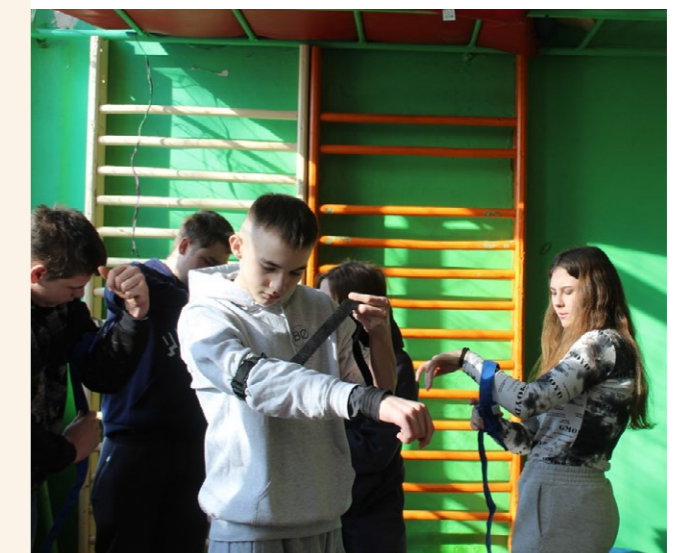

Рис.28 Курс базової загальновійськової підготовки
Джерело: Опішнянська громада

1.4.10 Об'єкти енергетичної інфраструктури, інфраструктури електронних комунікаційних мереж, об'єкти водогосподарської інфраструктури

Опішнянська громада стикається з низкою викликів у сфері інженерної інфраструктури та житлово-комунальних послуг. Централізоване водовідведення доступне лише в обмеженій частині громади, а стан очисних споруд потребує термінової реконструкції. Водопостачання здійснюється переважно з підземних артезіанських свердловин, проте проблемою є зношеність мереж і нестача води в окремих селах. Відсутність централізованого опалення змушує мешканців покладатися на індивідуальні джерела тепла, такі як газові котли або твердопаливні печі. Електропостачання охоплює більшість населених пунктів, проте мережі зношені, а аварійні ремонти виконуються із затримками. Газифікація громади є частковою: у деяких селах газопроводи прокладені, але підключення домогосподарств залишається проблемою через високу вартість. У сфері управління відходами громада має налагоджену систему збору та часткового сортування сміття, але нестача інфраструктури та високі тарифи обмежують ефективність цієї системи. Нелегальні сміттєзвалища залишаються проблемою.

Каналізаційна система

На сьогодні централізоване водовідведення у громаді доступне лише в селищі Опішня та охоплює приблизно 15-20% території, обслуговуючи переважно багатоквартирні будинки (118 будинків, у яких проживає 1586 осіб). Послугу надає КП ПОР «Полтававодоканал». У селах громади каналізаційна система відсутня, а жителі використовують індивідуальні септики або вигрібні ями, як альтернативне рішення. Відведення стічних вод у селищі здійснюється через систему самопливних та напірних каналізаційних мереж загальною протяжністю 6,5 км. Наразі вони перебувають у

задовільному стані.

Для транспортування стічних вод на очисні споруди працюють три каналізаційні насосні станції.

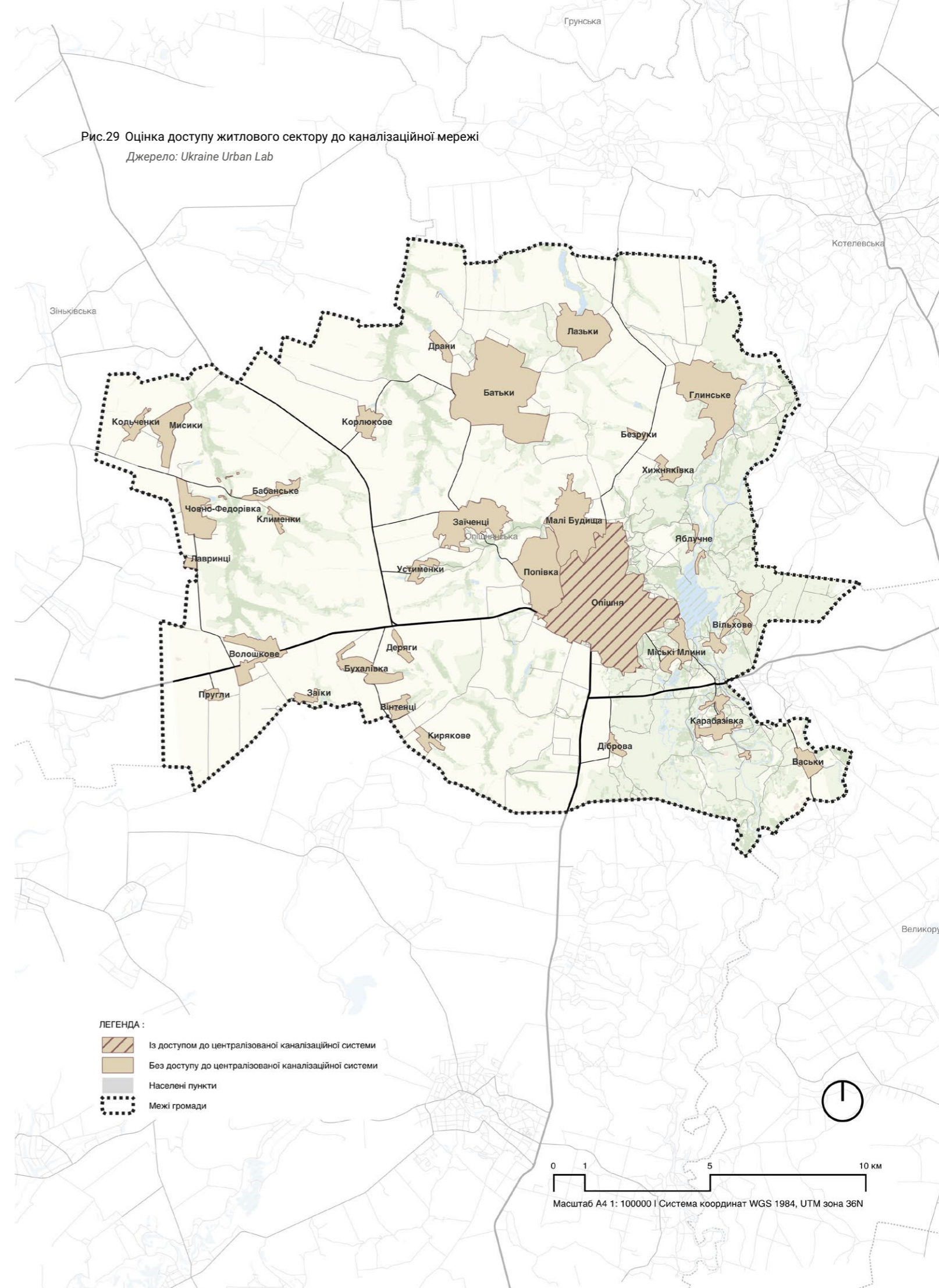
Очисні споруди, що розташовані в Опішні, знаходяться на балансі КП ПОР «Полтававодоканал» і не належать громаді, що значно ускладнює можливість їх оновлення за рахунок місцевого бюджету. Проектна потужність очисних споруд становить 600 м³ на добу. Очищення стічних вод відбувається за допомогою механічної та біологічної обробки, після чого очищені води скидаються у ставки-накопичувачі за межами селища. Проте стан очисних споруд викликає серйозне занепокоєння: зношеність залізобетонних конструкцій сягає 75-95%, а технологічне обладнання застаріле та потребує оновлення. Очисні каналізаційні споруди Опішні перебувають у незадовільному стані та вимагають комплексної реконструкції, зокрема відстійників.

Ще однією проблемою є відсутність комунального сервісу для вивезення рідких відходів із септиків та вигрібних ям – на сьогодні цю послугу надають приватні перевізники, що створює труднощі для населення. Раніше розглядалась можливість підключення непідключеної частини Опішні до централізованої каналізаційної системи, проте реалізація цього проекту була відхилена через потенційне пошкодження асфальтного покриття та інші технічні труднощі.

Враховуючи ці виклики, громада потребує комплексного підходу до розвитку системи водовідведення, зокрема модернізації очисних споруд, розширення каналізаційних мереж та створення муніципального сервісу з вивезення рідких побутових відходів.

Рис.29 Оцінка доступу житлового сектору до каналізаційної мережі

Джерело: Ukraine Urban Lab

Водопостачання

Водоносні комплекси нижньої крейди, сеноманського ярусу верхньої крейди та канівської і буцацької серії еоцену мають вирішальне значення для централізованого водопостачання Опішнянської громади. Джерелом води є підземні артезіанські свердловини, що беруть воду з горизонтів на глибинах 200-900 м.

Централізоване водопостачання в Опішнянській громаді забезпечують кілька підприємств:

КП ПОР «Полтававодоканал», яке обслуговує 85% селища Опішня та 50% села Попівка;

КП «Водолій», що забезпечує водопостачанням близько 45% жителів сіл Попівка, Малі Будища, Батьки, Човно-Федорівка, Глинське та Волошково;

ТОВ Агрофірма ім. Довженка, яке покриває 50% потреб у воді жителів Човно-Федорівки.

Централізоване водопостачання здійснюється через 58 км водопровідних мереж, з яких 35 км належать КП «Полтававодоканал» і використовуються для забезпечення Опішні із загальною кількістю абонентів – приблизно 2600. Споживання питної води населенням громади складає приблизно 300 тис. м³ на рік. На балансі КП «Полтававодоканал» знаходяться три робочі артезіанські свердловини, одна з яких малодобітна, а інша аварійна та працює не на повну потужність. Це створює ризики нестачі води, тому для стабільного водопостачання необхідно буріння нової свердловини. КП «Водолій» загалом має, 12 свердловин: 2 законсервовані, 2 резервні та обслуговують 502 абоненти.

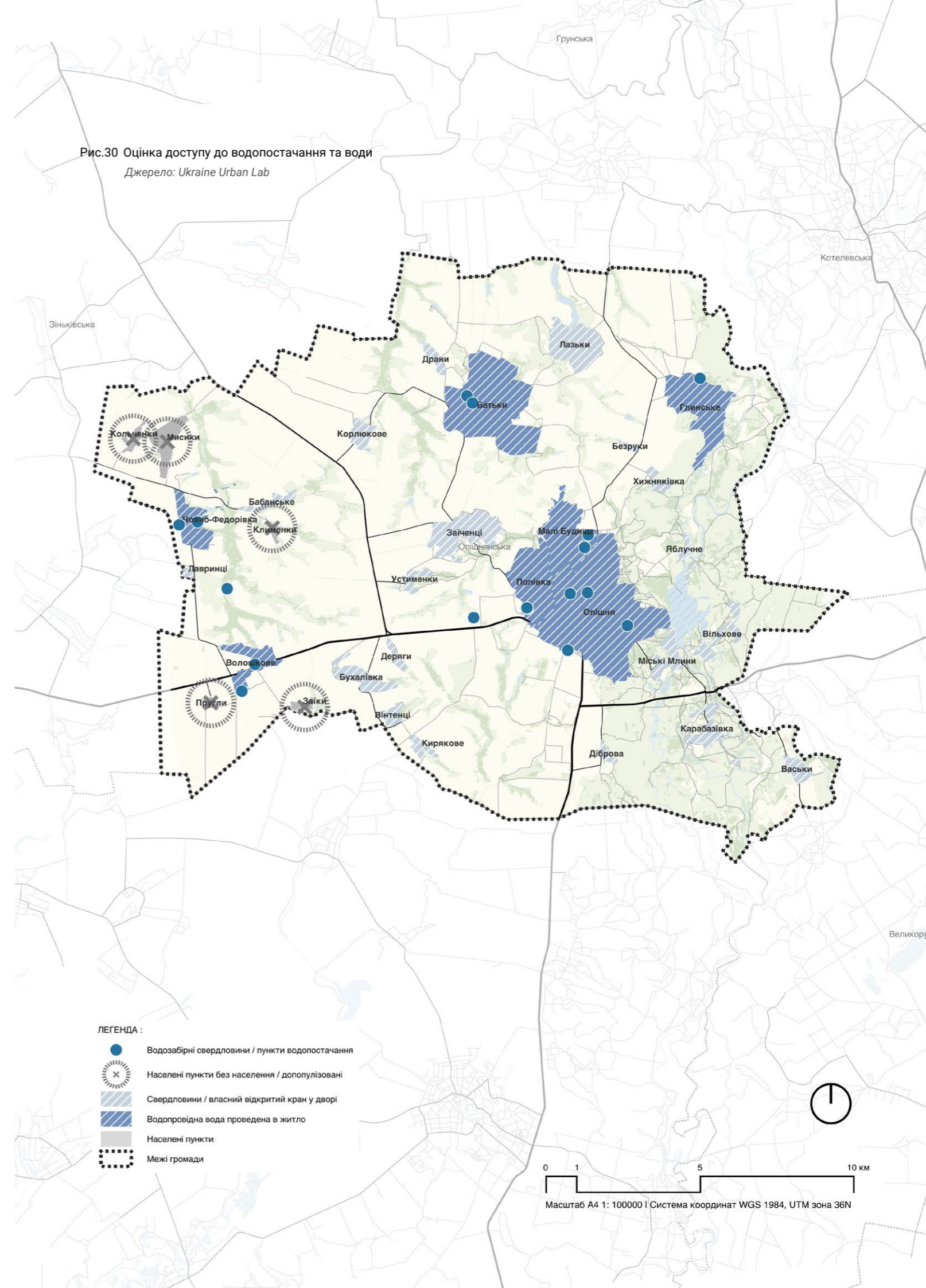
Також частина населення використовує ґрунтові води з шахтних колодязів та не глибоких свердловин. Проте через вплив газовидобувної промисловості та зміни клімату рівень води в колодязях суттєво знижується, що особливо критично для жителів сіл Карабазівка та Заїченці. У 2024 році в Карабазівці було побудовано свердловину за підтримки «Нафтогазу». Відсутність надійних джерел водопостачання у Заїченцях є перешкодою для проживання і переїзду нових мешканців. Потенційно є потреба у свердловині або центральному водопостачанні у Заїченцях для 300 осіб.

Питна вода в громаді проходить контроль у Зінківській лабораторії та відповідає нормам, хоча іноді спостерігається перевищення вмісту заліза. Мешканці зазначають, що вода має білий осад та наліт, а фільтри швидко забиваються. У деяких районах (наприклад, у Попівці) якість води вважають задовільною, тоді як у Батьках, Човно-Федорівці та Волошковому спостерігаються перебої з постачанням.

Водопровідні мережі громади застарілі – вони були побудовані у 1965 році з терміном експлуатації 20 років. На сьогодні 90% водопроводів зношені, що спричиняє регулярні прориви. Останній ремонт водогону проводився на вул. Шевченка в Опішні, але нові ремонти поки що не заплановані. У перспективі Опішнянська громада має намір відмовитися від послуг КП ПОР «Полтававодоканалу», так як забезпечити якісним водопостачанням має змогу КП «Водолій»¹.

¹ Стратегія розвитку Опішнянської селищної територіальної громади на період до 2027 року

Рис.30 Оцінка доступу до водопостачання та води
Джерело: Ukraine Urban Lab

Електроенергія

Електропостачання в громаді забезпечують три компанії: ТОВ «Полтаваенергозбут», АТ «Полтаваобленерго» та ТОВ «Компанія «Сінтекенерго». Загалом 81% населених пунктів (25 із 31) мають підключення до загальної електромережі, що перебуває на балансі АТ «Полтаваобленерго». У цих населених пунктах рівень підключення сягає 99-100%.

Водночас шість сіл (Заїки, Клименки, Кольченки, Пругли, Бабанське та Безруки) – залишаються без електропостачання. Основною причиною є відсутність постійних мешканців та наявність нежитлових або покинутих будівель.

Стан електромереж у громаді викликає занепокоєння, оскільки вони значно зношені, а заміна проводиться лише в разі аварійних ситуацій. Особливо критичним є питання дерев'яних опор, які потребують оновлення. Крім того, для виконання ремонтних робіт бракує спеціальної техніки, зокрема вишки, що значно ускладнює процес обслуговування ліній електропередачі.

Проблеми виникають і під час аварійних відключень, коли відсутній зв'язок, що ускладнює координацію ремонтних робіт. Водночас у громаді наявні певні резервні джерела енергії: генератори встановлені в Опішнянському дитячому садку, у пункті незламності в Малих Будищах, а також зарядні станції в бібліотеках та в селищній раді, що були отримані в межах грантових програм.

На дитячих садках, водонапірних вежах і свердловинах в Опішні та Малих Будищах встановлені комплекси сонячних панелей, в рамках реалізації цілей енергетичної безпеки громади.

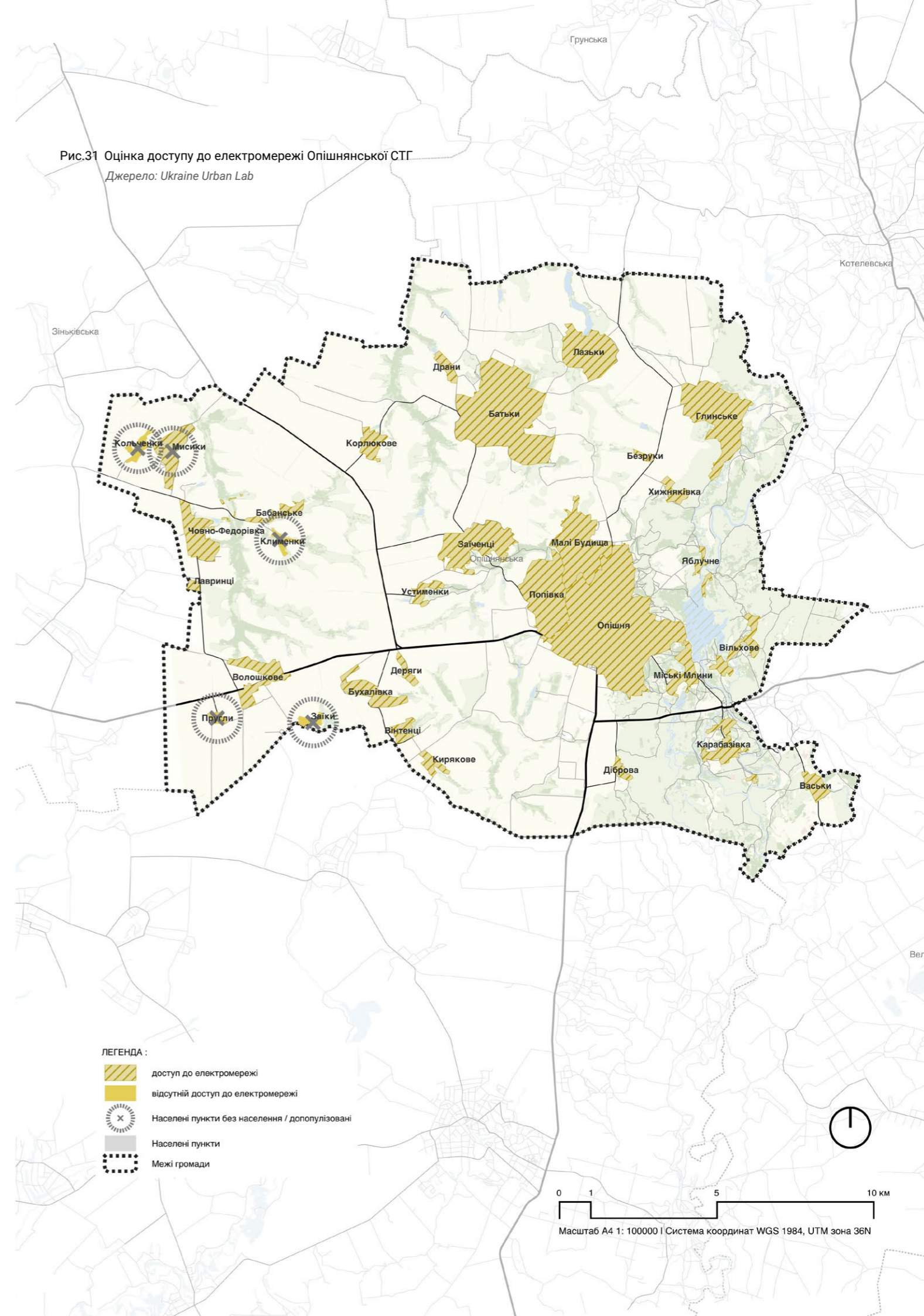
Однак залишається низка проблем. Зокрема, відсутність оперативної ремонтної бригади в громаді призводить до того, що у разі аварій (наприклад, через падіння гілок або сильний вітер) ремонтники прибувають із Зінькова, що може займати до двох днів. Крім того, відсутність регулярної обрізки дерев спричиняє часті пошкодження ліній електропередачі.

Вуличне освітлення також є нерівномірним: у Малих Будищах воно забезпечене лише на 50%, а в Опішні освітлена переважно центральна частина.

На перспективу громада планує проведення очищення ліній електропередачі, однак для цього необхідно придбати або залучити вишку. Також розглядається можливість підключення до електромереж жителів сіл Заїки та Безруки.

Рис.31 Оцінка доступу до електромережі Опішнянської СТГ

Джерело: Ukraine Urban Lab

Газ та опалення

Централізоване опалення в громаді відсутнє, що змушує мешканців Опішнянської громади покладатися лише на індивідуальне опалення для задоволення своїх потреб у теплопостачанні. Основними видами палива, що використовуються для опалення є природний газ і тверде паливо.

Постачання газу в Опішнянській громаді здійснюють три компанії: ПАТ «Полтавагаз», АТ «Нафтогаз» та ТОВ «Полтавагаз збут». Близько 70% населення в селах опалюють свої домівки газом або дровами. Від електричного опалення більшість мешканців відмовляється через його високу вартість.

Газифікованими є 12 населених пунктів, що становить 39% громади. Рівень газифікації в цих селах варіюється:

- Опішня – 90%
- Карабазівка – 70%
- Міські Млини – 70%
- Батьки – 70%
- Малі Будища – 70%
- Заїченці – 70%
- Човно-Федорівка – 90%
- Волошкове – 90%
- Лавринці – 90%
- Мисики – 90%
- Попівка – 70%
- Глинське – 0%

Представники влади повідомили, навіть якщо населені пункти у громаді мають доступ до газопроводу, деякі домогосподарства залишаються непідключеними. Село Глинське має прокладені газові мережі, проте на цей час абоненти відсутні. Основним бар'єром до газифікації населених пунктів є висока вартість підключення, що робить цей процес недоступним для багатьох мешканців.

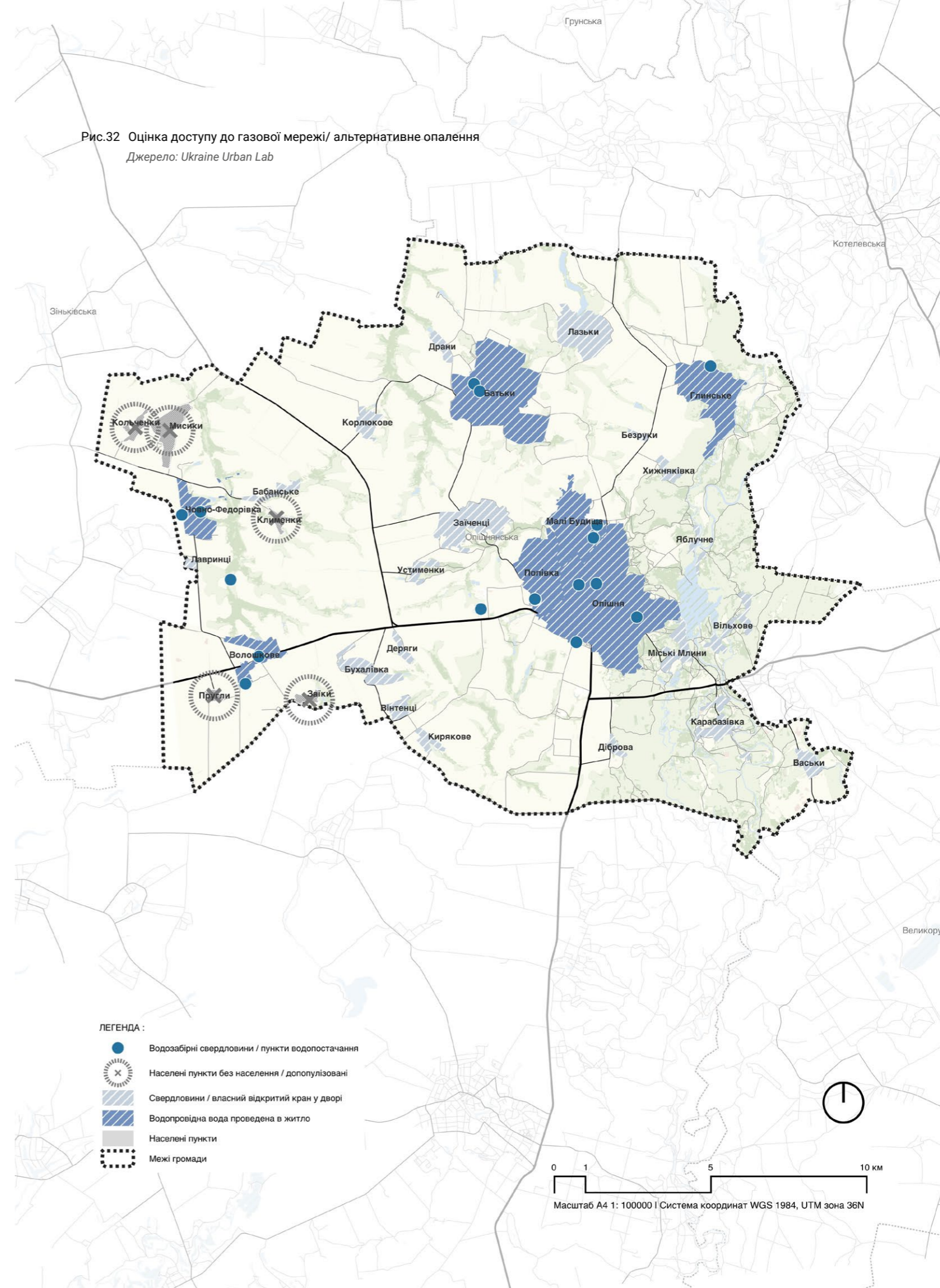
У населених пунктах з мінімальним доступом до газопроводу або взагалі без нього мешканці повністю залежать від індивідуальних систем опалення, якот газові балони та твердопаливні печі. Така залежність від ручних методів опалення може бути особливо обтяжливою для людей похилого віку, яким важко збирати дрова або заправляти газові балони. Деякі мешканці обирають між газом і дровами з огляду на вартість та фізичні можливості. Незважаючи на трудомісткість процесу, дровам іноді надають перевагу з міркувань економії.

Газове або твердопаливне опалення використовують також заклади соціальної сфери, зокрема лікарні, школи, дитячі садки та будівлі старостатів.

Важливо відзначити, що Опішнянська громада є газовидобувним центром. Жителі зверталися з проханням про зниження вартості газових послуг, проте не досягли результатів. Окрім того, видобування газу супроводжується генерацією викидів в атмосферу.

Рис.32 Оцінка доступу до газової мережі/ альтернативне опалення

Джерело: Ukraine Urban Lab

Управління відходами

Проблема накопичення, збирання, відновлення відходів, знешкодження та захоронення відходів є однією з гострих проблем функціонування громади. Щорічно кількість відходів, що утворюється в громаді, збільшується.

Опішнянська громада має організовану систему збору та часткового сортування відходів, яку здійснює комунальне підприємство «БЛАГОУСТРІЙ-ОПІШНЯ». Для ефективного функціонування цієї системи було розроблено та затверджено схему санітарної очистки громади, що охоплює населені пункти, громадські установи, підприємства та організації.

Сміття у громаді збирається планово та регулярно. Для цього використовуються як індивідуальні контейнери, так і точки загального користування. У найбільших населених пунктах, таких як Опішня, Батьки, Малі Будища, Карабазівка, Міські Млини та Попівка, встановлено окремі контейнери для домогосподарств. Частково в селищі Опішня, Волошковому, Глинському та інших селах діють спільні точки збору.

Через відсутність власного полігону, всі побутові відходи громади вивозяться на полігон у селищі Диканька. Водночас у багатьох селах мешканці практикують самостійне компостування органічних відходів, що залишається єдиним доступним варіантом утилізації через брак централізованої системи збору.

У населених пунктах Опішня, Малі Будища, Попівка, Волошкове, Міські Млини та Човно-Федорівка встановлено контейнери та сітчасті баки для роздільного збору пластику, скла та паперу. Зібрані матеріали передаються на переробку до Полтави. Окрім цього, у Опішні, Малих Будищах, Попівці та Волошковому діють пункти прийому вторинної сировини, де мешканці можуть здавати відсортовані відходи. Однак через низький рівень інфраструктури та недостатню кількість контейнерів проблема несанкціонованих звалищ залишається актуальною.

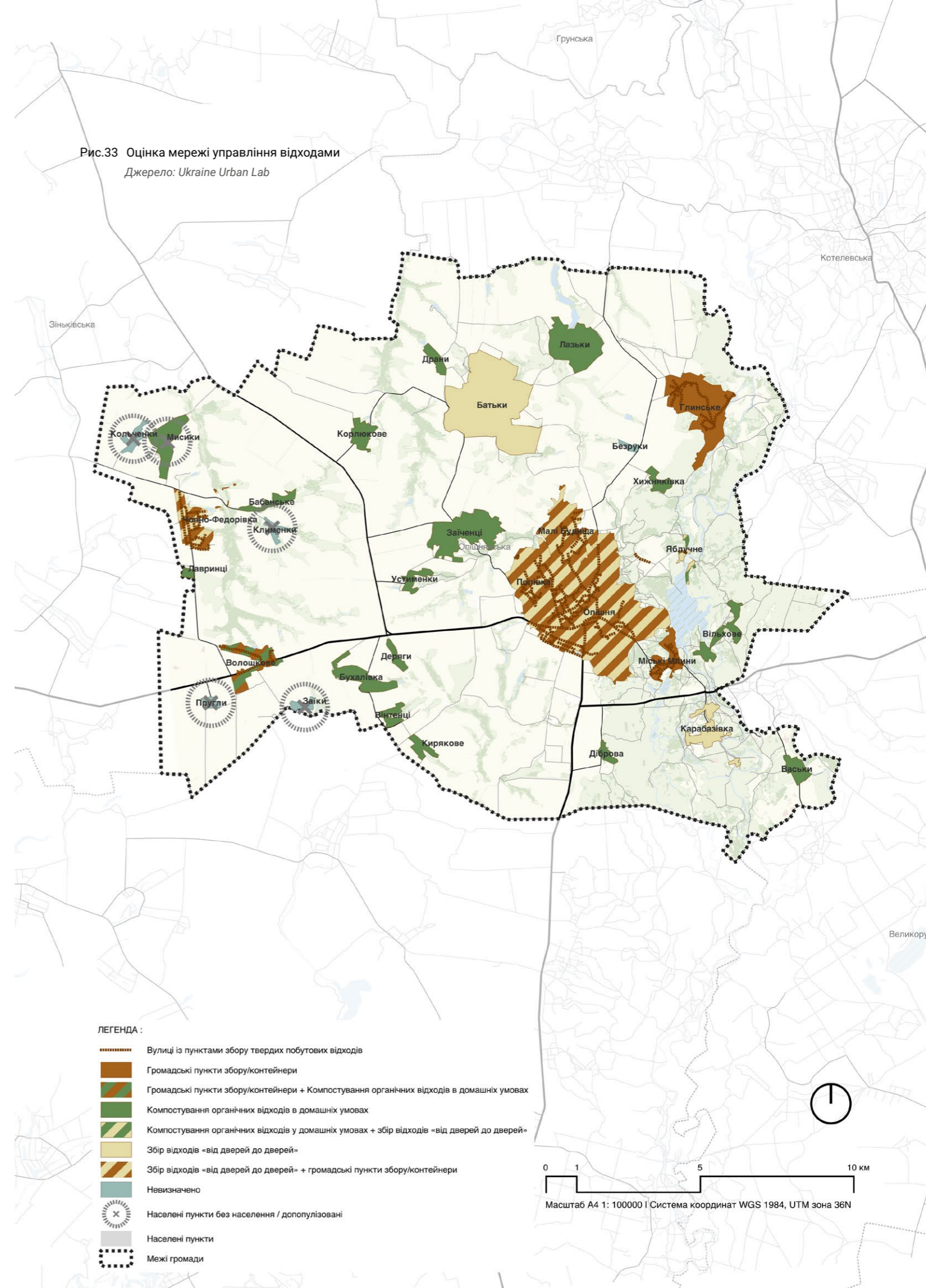
Основні проблеми з утилізацією відходів:

- Проблема несанкціонованих звалищ: незважаючи на офіційне закриття деяких сміттєзвалищ, вони продовжують поповнюватися новими відходами. Такі сміттєзвалища розташовані в яру поблизу дороги між Опішнею та Міськими Млинами, за межами села Малі Будища, а також зафіксоване забруднення водойм, зокрема джерел ставка у селі Попівка.
- Відсутність централізованих систем збору у малих селах: у більшості невеликих населених пунктів централізоване вивезення відходів відсутнє, що змушує мешканців самостійно вирішувати питання утилізації.
- Високі тарифи на вивезення сміття: можливість підключення до послуг залежить від фінансових можливостей домогосподарств, що створює додаткові бар'єри для населення.
- Недостатній рівень сортувальної інфраструктури: у багатьох селах немає контейнерів для роздільного збору, що ускладнює сортування відходів.
- Відсутність спеціалізованих пунктів утилізації великогабаритних відходів: у громаді немає можливості організовано вивозити меблі, будівельне сміття чи листя. Дробилку для подрібнення гілок доводиться замовляти за додаткову плату.

Плани щодо покращення системи управління відходами

- Запровадження роздільного збору відходів у домогосподарствах – для цього планується забезпечити мешканців Опішні, Малих Будищ, Попівки, Волошкового, Човно-Федорівки та Міських Млинів індивідуальними контейнерами для сортування.
- Розширення системи door-to-door збору у селах Батьки та Карабазівка, що дозволить більш ефективно організувати сортування сміття.
- Встановлення контейнерів для сортування на загальних пунктах збору у селі Глинське, що значно покращить можливості для сортування у громаді.
- Створення пункту тимчасового складування

Рис.33 Оцінка мережі управління відходами
Джерело: Ukraine Urban Lab

відходів відповідно до плану управління відходами Полтавської області.

- Робота з громадою щодо підвищення екологічної свідомості – проведення інформаційних кампаній та заходів з прибирання території.
- Ліквідація стихійних звалищ.

Загалом, хоча Опішнянська громада має організовану систему збору сміття, вона потребує подальшого вдосконалення, зокрема розширення інфраструктури для роздільного збору та переробки відходів, а також підвищення рівня екологічної культури населення.

Екстрені служби

З 2013 року в Україні діє процедура евакуації, яка гарантує, що у випадку надзвичайної ситуації населення буде ефективно переміщено в безпечне місце та забезпечено основними послугами, а також захищено цінні матеріальні та культурні цінності. Обов'язкова евакуація необхідна у випадку радіоактивних інцидентів, хімічних аварій, повеней, землетрусів та лісових пожеж. Рішення про евакуацію приймаються на різних рівнях, а місцева влада реагує на безпосередні загрози¹.

Внаслідок повномасштабного вторгнення у 2022 році було затверджено порядок створення та функціонування «Пунктів незламності» під час воєнного стану, коли порушується надання основних послуг – водо-, електро-, теплопостачання та зв'язку. Ці пункти, стаціонарні в будівлях або мобільні в наметах чи автомобілях, надають тимчасовий притулок і задовольняють основні потреби для забезпечення громадського здоров'я та безпеки. Розгортанням таких пунктів керують державні міністерства, місцеві органи влади та приватні структури, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів або інших законних джерел. Інформація про ці пункти є загальнодоступною, а самі об'єкти працюють безперервно або за розкладом.

⁶ Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»

Їх закриття відбувається після відновлення життєво важливих послуг².

Забезпечення безпеки та реагування на надзвичайні ситуації в Опішнянській громаді здійснюється за допомогою кількох ключових структур, серед яких правоохоронні органи, пожежна охорона, медична допомога, аварійні служби та система оповіщення населення.

В умовах воєнного стану громада приділяє значну увагу створенню безпечних умов для населення, зокрема для учнів навчальних закладів. На території громади розташовано 23 укриття цивільного захисту. Додатково для закладів освіти було облаштовано одне найпростіше укриття та два протирадіаційні укриття, що підвищує рівень безпеки під час можливих загроз. У разі надзвичайних ситуацій оповіщення населення здійснюється через електросирену централізованого запуску.

Для забезпечення життєдіяльності населення в період воєнного стану в громаді створено та обладнано 6 «Пунктів незламності» в селищній раді та в Державному пожежно-рятувальному посту 12-ї державної пожежно-рятувальної частини в Опішні та в адміністративних будівлях в селах: Малі Будища, Батьки, Човно-Федорівка, Попівка. Для безперебійної роботи цих пунктів було придбано генератори та необхідне обладнання, що дозволяє надавати допомогу населенню під час відключень електроенергії та інших надзвичайних ситуацій.

Встановлена система відеоспостереження (11 камер відеоспостереження.), пожежна охорона, екстрена медична допомога та пункти незламності відіграють важливу роль у підтримці життєдіяльності громади, особливо в умовах воєнного стану³.

² Постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2022 року № 1401 «Питання організації та функціонування пунктів незламності»

³ Стратегія розвитку Опішнянської селищної територіальної громади на період до 2027 року

1.4.11 Сукупність викликів через негативні впливи та шкоду, заподіяну бойовими діями

Основні виклики громади, в тому числі, спричинені війною та її наслідками, охоплюють різні сфери життя та розвитку громади, створюючи комплексні проблеми, які потребують системного підходу до вирішення.

Демографічні виклики

Війна посилила негативні демографічні тенденції. Спостерігається від'ємний природний приріст населення через низьку народжуваність (33 особи у 2023 році) та високу смертність (163 особи), що спричинило депопуляцію. Відбувається старіння населення (27,42% осіб – віком 60+), що посилює потребу у соціальних та медичних послугах. Спостерігається гендерний дисбаланс серед літніх осіб (60% жінок), а також зменшення кількості дітей та молоді, що загрожує скороченням освітньої мережі та майбутнім дефіцитом робочої сили. Військовій дії зумовили міграційні зміни – у громаді зареєстровано 1810 внутрішньо переміщених осіб (ВПО), серед яких переважають жінки та літні люди.

Соціальні виклики

Громада стикається з нестачею доступного житла та високими цінами на оренду, що ускладнює інтеграцію ВПО. Водночас багато приватних будинків (1072) стоять порожніми або в аварійному стані. Освітні заклади потребують покращення укриттів та інфраструктури для інклюзивного навчання. ВПО, особливо діти, потребують соціалізації та психологічної підтримки. Обмежена доступність соціальних послуг через погане транспортне сполучення ускладнює життя мешканців віддалених сіл.

Економічні виклики

Місцевий бізнес постраждав від нестабільності ринку, падіння купівельної спроможності та зменшення туристичних потоків. Особливо постраждали готельно-ресторанна сфера, торгівля та сільське господарство. Війна спричинила

дефіцит робочої сили через мобілізацію та виїзд працівників за кордон, а також проблеми з логістикою. Відключення електроенергії змусили підприємства інвестувати у резервні джерела живлення, підвищуючи витрати. Зросло податкове навантаження, що також ускладнило діяльність місцевих підприємств.

Екологічні виклики

Опішнянська громада стикається з низкою екологічних викликів, як природного, так і антропогенного характеру. Серед природних загроз виділяються пожежі, втрата лісового покриву, зсуви, затоплення та наслідки зміни клімату, зокрема підвищення температури, нерівномірний розподіл опадів та посухи. Антропогенні виклики включають забруднення повітря від діяльності місцевих підприємств, таких як ТОВ «Сімада» та «Полтавагазвидобування», а також погіршення якості ґрунтів через надмірну розораність (54%) та ерозію. Проблему поглиблюють нелегальні сміттєзвалища та відсутність ефективного управління відходами.

Інфраструктурні виклики

Стан дорожньої інфраструктури є критичним: дороги регіонального значення у поганому стані, що ускладнює логістику. Електромережі зношені, а ремонтні роботи затримуються через нестачу техніки та персоналу. Дорожньо-транспортні пригоди (ДТП) становлять серйозний виклик для безпеки мешканців Опішнянської громади, більшість аварій трапляються в межах населених пунктів через перевищення швидкості, що призводить до травмування та загибелі людей.

Централізоване водовідведення охоплює лише частину громади, а очисні споруди потребують реконструкції. Нестача укриттів у закладах освіти та житловому фонді ставить під загрозу безпеку мешканців під час повітряних тривог.

Встановлення контейнерів для сортування на загальних пунктах збору у селі Глинське, що значно покращить можливості для сортування у громаді.

1.5 Аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території Опішнянської ТГ

На проекти відновлення та розвитку залучаються державні, грантові, спонсорські кошти та власний бюджет. Опішнянська селищна громада має досвід співпраці із закордонними партнерами: Міжнародна організація з міграції (МОМ), Європейський Форум інвалідності, Християнська місія незрячих, Федеральне міністерство закордонних справ Німеччини (GFFO), Агентство США з міжнародного розвитку, Helvetas Swiss Intercooperation, Swiss Solidarity, Ініціатива LEADER програми розвитку ЄС, Гуманітарна неурядова організація DanChurchAid, Карітас.

Одним із інструментів залучення інвестицій для Опішнянської громади є платформа DREAM, що фінансується різними державними і недержавними фондами, організаціями та за рахунок додаткової підтримки національних урядів. Зараз у профілі громади на платформі 2 проекти: будівництво комплексу теплиць в с. Попівка та капітальний ремонт будівлі лікарні у селищі Опішня.

На основі секторального аналізу, описаного в попередньому розділі, було визначено наступні секторальні ресурси та можливості:

1.5.1 Населення і ВПО

Опішнянська територіальна громада має значний людський потенціал, який відіграє ключову роль у відновленні та розвитку регіону. Населення громади станом на 2024 рік становить 8 452 особи, з яких значну частку складають внутрішньо переміщені особи (ВПО). Прибуття ВПО частково компенсувало природне скорочення населення, проте громада стикається з викликами, такими як старіння населення, гендерний дисбаланс і необхідність створення нових робочих місць.

Пріоритетними групами населення, що мають бути залучені для сталого розвитку громади:

- Молодь
- ВПО
- Жінки
- Люди старшого віку
- Особи з інвалідністю
- Ветерани та члени їх сімей

Пріоритетними напрямками для найбільш ефективного залучення та розвитку людських ресурсів є:

- Розвиток самореалізації молоді
- Інтеграція та залучення ВПО
- Підтримка зайнятості осіб з інвалідністю
- Бізнес-освіта та ремісництво
- Розвиток ветеранського бізнесу
- Кооперація між поколіннями

1.5.2 Природне середовище

Опішнянська громада має значний природний потенціал для сталого розвитку та відновлення життєдіяльності. Сприятливі кліматичні умови з помірно континентальним кліматом та родючими чорноземами дозволяють розвивати сільське господарство. Понижені зволожені ділянки придатні для пасовищ та сіножатей, що сприяє розвитку тваринництва. Водні ресурси громади представлені річками Ворскла, Солом'яник, Доброшин, Бистра та Мерла, а також 62 ставками. Вони створюють умови для рибництва, зрошення сільськогосподарських угідь та розвитку рекреаційного туризму. Підземні води Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну є важливим джерелом питного водопостачання.

Лісові масиви площею понад 5 тисяч гектарів виконують природоохоронну функцію, знижують ризик ерозії ґрунтів і створюють умови для розвитку рекреаційного та екотуризму. На території громади розташовані об'єкти природно-заповідного фонду: ботанічний заказник «Котове», орнітологічний заказник «Будникове», ландшафтні заказники «Батьки» та «Озеро Лазьки», що мають значення для збереження біорізноманіття та розвитку зеленого туризму. Корисні копалини, зокрема поклади природного газу, газоконденсату та тугоплавких глин, створюють можливості для розвитку промислового виробництва, особливо керамічної галузі, що має глибоке історичне значення для громади.

Особливий потенціал має територія Смарагдової мережі, що відкриває можливості для розвитку екотуризму, освітніх проєктів та залучення грантового фінансування.

1.5.3 Спадщина і туризм

Розвиток культурного, зеленого та гастротуризму в громаді сприятиме збереженню унікального природного та культурного ландшафту, зміцненню гончарної традиції та заохоченню жителів відкривати і розвивати власні справи.

Основні об'єкти культурної спадщини й туризму зосереджені в Опішні, Попівці та Малих Будищах. Гончарство залишається ключовим елементом ідентичності громади, а взаємодія з цією традицією може відбуватися в різних форматах. КП «Опішнянська Артіль» має потенціал для розширення в центр традиційних ремесел (не лише гончарства), а також масштабування на базі чинного приміщення та потенційно території старого керамзаводу в Малих Будищах.

Музейні простори та численні гончарні майстерні є важливими точками інтересу для туристів і можуть стати майданчиками для нових форматів співпраці та створення туристичних продуктів. Додатковий поштовх для розвитку туризму та супутніх послуг може дати заплановане будівництво кампусу Києво-Могилянської бізнес-школи.

Громада також має значний потенціал у сфері гастротуризму. Локальні рецепти, автентичні локації, досвід організації гастрофестивалів і розвиток крафтового виробництва створюють можливості для приваблення туристів. У громаді вже працюють кілька осередків, де можна придбати, скуштувати або навчитися готувати традиційні страви. Окрім того, розвиток мережі вело-, водних і пішохідних маршрутів дозволить пропонувати одно- та кількадевні туристичні програми різного тематичного спрямування, збільшуючи тривалість перебування гостей у громаді. Водночас залишається потреба у розширенні бази розміщення, покращенні туристичної інфраструктури та забезпеченні безбар'єрного доступу до локацій.

Починаючи з 2025 року, запланована міжмуніципальна співпраця Опішнянської громади з Миргородською та Великосорочинською громадами для розвитку туристичної інфраструктури та реалізації спільних туристичних проєктів.

1.5.4 Житло

На території громади налічується 4412 індивідуальних житлових будинків та 25 багатоквартирних, однак значна частина житлового фонду має проблеми з енергозбереженням і застарілою інфраструктурою. З них лише 63,9% використовується для постійного проживання, а понад чверть – 1072 будинки – порожні або не використовуються. Водночас попит на житло залишається високим через брак вільних варіантів для оренди чи купівлі, що особливо відчутно для внутрішньо переміщених осіб, які мешкають у 42 будинках громади.

Порожні будинки, яких найбільше у Батьках, Попівці та Заїченцях, можуть стати ресурсом для відновлення життєдіяльності громади. Їх реновація або переобладнання під доступне житло допомогло б розв'язати проблему нестачі житла, сприяючи притоку або закріплення молоді та спеціалістів. Особливо актуальним є створення доступного житла в Опішні, де висока вартість нерухомості стримує молоді сім'ї, а в сільських місцевостях будинки часто непридатні для сучасного проживання через відсутність комунікацій.

Крім того, громада має потенціал для розвитку багатоповерхової забудови, що дозволить ефективніше використовувати території та забезпечити житлом більшу кількість мешканців. Особливий інтерес становлять проєкти переобладнання наявних комунальних приміщень під житло, наприклад, колишньої школи в Батьках або відремонтованого, але невикористовуваного приміщення інтернату-колегіуму.

Модернізація, розширення та ефективне використання житлового фонду може сприяти залученню нових мешканців, утриманню молоді та створенню комфортного середовища для проживання, що стане основою для соціально-економічного відновлення громади.

1.5.5 Економіка

Економічний потенціал Опішнянської громади формується за рахунок сільського господарства, малого та середнього бізнесу, туристичної галузі, а також видобувної промисловості. Основу зайнятості населення становлять місцеві підприємства та фермерські господарства, які забезпечують роботою понад 60% працездатного населення. Значну роль відіграють також самозайняті особи, що працюють у сфері торгівлі, ремесел та крафтового виробництва.

Також громада успішно реалізувала проекти 2 інноваційних комунальних підприємств: КП «Опішнянська Артіль» та КП «Опішня-Агро». Ці заклади можуть бути інкубаторами інноваційних підходів у сфері ремісництва та ведення сільського господарства.

Сторони (наявні та нові), що можуть бути залучені до заходів відновлення та розвитку громади:

- Молодіжний центр
- Спілка підприємців
- Кампус KMBS
- Апарат селищної ради
- Опішня Агро
- Опішнянська артіль

1.5.6 Транспорт

Опішнянська громада, незважаючи на наявні проблеми транспортної інфраструктури, має значний потенціалом для її покращення та розвитку. Вигідне географічне розташування громади, наявність багаторівневої ієрархії доріг, а також вже розпочаті ініціативи створюють міцну основу для позитивних змін.

Громада має розгалужену чотирирівневу дорожню мережу з автошляхами національного, регіонального та місцевого значення та зв'язок з національним автошляхом Н-12, що забезпечує сполучення з Полтавою та Сумським напрямком. Визначені проблемні ділянки доріг дають можливість для цільового планування ремонтних робіт. Реконструкція цих ділянок не лише покращить

мобільність мешканців, але й стимулюватиме економічний розвиток громади та покращення логістики.

Громада має досить розвинуте автобусне сполучення з обласними центрами та іншими містами. Автостанція в Опішні є важливим транспортним вузлом, що може стати центром розвитку інтермодальних перевезень. Покращення маршрутної мережі, збільшення частоти рейсів та оновлення автобусних зупинок створить умови для зручної та безпечної подорожі мешканцям та гостям громади.

Найбільший потенціал громада демонструє у розвитку немоторизованого транспорту. Опішнянська громада також активно розвиває велосипедний рух, про що свідчить затверджена «Концепція розвитку велосипедної інфраструктури Опішнянської територіальної громади». В селищі Опішня вже облаштовано велосмугу в центральній частині, що є хорошим стартом для подальшого розширення мережі.

Особливо перспективним є участь Опішнянської громади в пілотному проєкті Міністерства розвитку громад та територій України «Безбар'єрні маршрути», що передбачає створення безбар'єрної інфраструктури на ключових вулицях. Цей досвід може бути в подальшому масштабований на всю територію громади.

Аналіз даних про ДТП стимулює громаду цілеспрямовано працювати над підвищенням безпеки. Основною причиною ДТП є перевищення швидкості, що вказує на необхідність встановлення елементів заспокоєння руху, особливо в населених пунктах.

Зростання кількості приватних автомобілів створює потенціал для розвитку сервісів спільних поїздок, які вже неформально функціонують через соціальні мережі та добросусідські зв'язки. Формалізація та підтримка таких ініціатив може стати ефективним доповненням до традиційних видів транспорту.

1.5.7 Послуги

Громада стикається з викликами у доступі до послуг, транспорту та інфраструктури. Обмежене сполучення ускладнює отримання адміністративних і соціальних послуг, особливо для віддалених сіл. Жителям доводиться їздити в інші громади для вирішення правових і податкових питань. Багато закладів потребують ремонту, а відсутність укріплень загрожує безпеці. Адміністративні послуги доступні лише періодично, що ускладнює вирішення нагальних питань.

Водночас громада має потенціал для покращення. Розширення мобільних соціальних сервісів, модернізація закладів, встановлення укріплень і покращення транспортного сполучення зможуть покращити доступ до послуг.

Комунальна інфраструктура громади також потребує оновлення. Водопостачання здійснюється централізовано в кількох населених пунктах, загальна довжина мережі складає 58 км, проте система має застаріле обладнання, недостатню потужність свердловин, а багато жителів ще не підключені. Каналізаційна мережа є лише в Опішні, протяжністю 6,5 км, але її очисні споруди потребують модернізації.

Електроенергію постачають кілька компаній, і хоча 87% населених пунктів підключені до мережі, через зношеність обладнання виникає необхідність у заміні ліній електропередач і опор. Водночас у громаді вже діють сонячні електростанції, що відкриває перспективи для розвитку альтернативної енергетики.

У сфері опалення та газопостачання ситуація залишається складною. Централізованої системи опалення немає, і близько 70% жителів користуються індивідуальними обігрівальними приладами. Газифіковано лише 39% населених пунктів, а високі витрати на підключення залишаються серйозним бар'єром для більшості домогосподарств.

Управління відходами також є одним із напрямів, які потребують подальшого розвитку. У громаді діє організований збір сміття — жителі користуються як індивідуальними контейнерами, так і загальними пунктами збору. Ведеться робота над розширенням програм сортування та переробки, але на цьому шляху залишаються труднощі: високі тарифи та нестача інфраструктури. Попри це, громада вже має плани щодо вдосконалення системи поводження з відходами.

1.6 Інформація щодо необхідності підготовки території (зокрема здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель та споруд, рекультивациі земель)

У Опішнянській громаді не відбувалось активних бойових дій. Масштаби руйнувань, заподіяних бойовими діями, фізичної шкоди, спричинених атаками з боку росії, станом на лютий 2025 року залишаються незначним.

Також відсутня потреба у здійсненні розмінування та ліквідації інших негативних наслідків атак. Враховуючи це, на даний момент, відсутня необхідність у проведенні розмінування, демонтажу зруйнованих будівель, а також рекультивациі земель.

1.7 Інформація щодо технічної можливості та економічної доцільності відновлення пошкоджених об'єктів

На території громади зафіксовано лише незначні пошкодження інфраструктури та будівель, спричинені ракетними обстрілами та падінням уламків безпілотних літальних апаратів. У низці приватних житлових будинків зафіксовано випадіння або розтріскування скла у вікнах, а на територіях сільськогосподарських угідь можливе забруднення ґрунтів у місцях падіння уламків.

З огляду на незначний масштаб пошкоджень, громада оперативно здійснила відновлення об'єктів шляхом проведення поточних ремонтних робіт та заміни пошкоджених елементів власними силами.

Завдяки консолідованим зусиллям власники пошкодженого майна отримали фінансові компенсації від громадської організації, а також технічну підтримку для проведення відновлювальних робіт від КП «Благоустрій Опішня». Зазначені об'єкти не були внесені до реєстру пошкоджених об'єктів, оскільки більшість власників не мають актуалізованих документів, що підтверджують їхнє право власності на відповідні будівлі.

1.8 Необхідні заходи інженерної підготовки та інженерного захисту території

У межах відновлення Опішнянської громади рекомендовано комплекс заходів, спрямованих на інженерну підготовку та захист території. Вони охоплюють покращення стану водних об'єктів, модернізацію інженерних систем і заходи цивільного захисту.

Покращення стану водних об'єктів та захист від підтоплення:

Значна частина річкового фонду зазнала замулення, заросла болотяною рослинністю та чагарниками, що призвело до втрати її природного значення. У зв'язку з цим необхідне регулювання та розчищення русел річок, а також відновлення водності. Одним із важливих проєктів у межах ПКВ є розчищення річки Ворскла та благоустрій її прибережної території. Окрему увагу варто приділити зміцненню берегів шляхом створення захисних лісових насаджень і визначення прибережних захисних смуг.

Модернізація інженерних систем:

- Комплексний розвиток системи водопостачання, заміна зношених водопровідних мереж та модернізація каналізаційних мереж.
- Реконструкція очисних споруд, що перебувають у незадовільному стані
- Буріння резервної свердловини до водоносного горизонту відкладів нижньої крейди та сеноманського ярусу верхньої крейди (глибина 700-900 м) для забезпечення стабільного водопостачання.

Забезпечення цивільного захисту:

Оперативне реагування на надзвичайні ситуації в Опішнянській громаді здійснюється через правоохоронні органи, пожежну службу, медичну допомогу, аварійні служби та систему оповіщення населення. На території громади облаштовано 23 укриття цивільного захисту. Додатково у закладах освіти було створено одне найпростіше укриття та два протирадіаційні укриття.

Рекомендації щодо вдосконалення системи цивільного захисту:

- Підвищення рівня безпеки у закладах освіти та медицини: Проведення капітального ремонту укриттів у дошкільних закладах, школах і медичних установах, де наразі відсутні укриття або укриття мають недостатню місткість або потребують капітального ремонту.
- Раціональне використання захисних споруд: укриття можна адаптувати для суспільних потреб та інших функцій, водночас зберігаючи їхню основну функцію для екстрених ситуацій.
- Створення централізованої системи оповіщення: Встановлення систем оповіщення в населених пунктах громади: селище Опішня, с. Попівка, с. Батьки, с. Заїченці, с. Човно-Федорівка, с. Волошкове, с. Міські Млини, с. Малі Будища, с. Глинське, с. Карабазівка.

1.9 Пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій територіальної громади

Функціональне призначення територій має формулювання згідно Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» як визначена комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади, генеральним планом населеного пункту, планом зонування території частина території територіальної громади, щодо якої визначений певний набір дозволених (переважних (основних) та супутніх) видів цільового призначення земельних ділянок та відповідно до законодавства встановлені обмеження у використанні земель у сфері забудови.

В процесі розробки ПКВ було виявлено потенційна необхідність зміни функціонального призначення на території Опішнянської громади та питання, що потребують додаткового вивчення перед розробкою Комплексного плану просторового розвитку територіальної громади :

1. У зв'язку із розробкою **проекту реабілітаційного центру** на базі недіючого освітнього закладу в с. Батьки може виникнути необхідність зміни функціонального призначення відповідної ділянки.
2. У межах запланованого **проекту створення кампусу KMBS** та супутніх об'єктів на території підприємства СтандартЕнерго також може виникнути потреба у зміні функціонального призначення

1.10 Обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери

У процесі розробки Програми комплексного відновлення необхідності перенесення об'єктів виробничої сфери не було виявлено.

3. Потребує додаткового дослідження питання щодо виявлення комунальних об'єктів та земельних ділянок, придатних для розміщення **соціального житла**.
4. **Ділянки та об'єкти, зазначені в інвестиційному паспорті громади¹**, можуть бути використані для розміщення виробничих потужностей або розвитку туристичної чи громадської інфраструктури та можуть потребувати зміни функціонального призначення:
  - Ділянка 7,6 га у селищі Опішня (землі промислової забудови) – потенційний інвестиційний проект для виробництва будівельних та оздоблювальних матеріалів
  - Ділянка 21,1 га у селищі Опішня (землі запасу) – потенційний інвестиційний проект із розміщення сонячних електростанцій або іншого використання
  - 2-й поверх будинку культури в с. Малі Будища (231,6 кв. м, наразі не використовується) – потенційний інвестиційний проект для організації швейного виробництва, розміщення приватних мистецьких майстерень або підприємств у сфері креативних індустрій.

Додаткові ділянки в межах населених пунктів та території поза межами населених пунктів опішнянської громади, на яких планується зміна функціонального призначення, будуть визначені в процесі розробки Комплексного плану просторового розвитку території громади.

У межах розробки Комплексного плану просторового розвитку територіальної громади важливо додатково дослідити та врахувати потенційні інвестиційні проекти, перераховані вище.

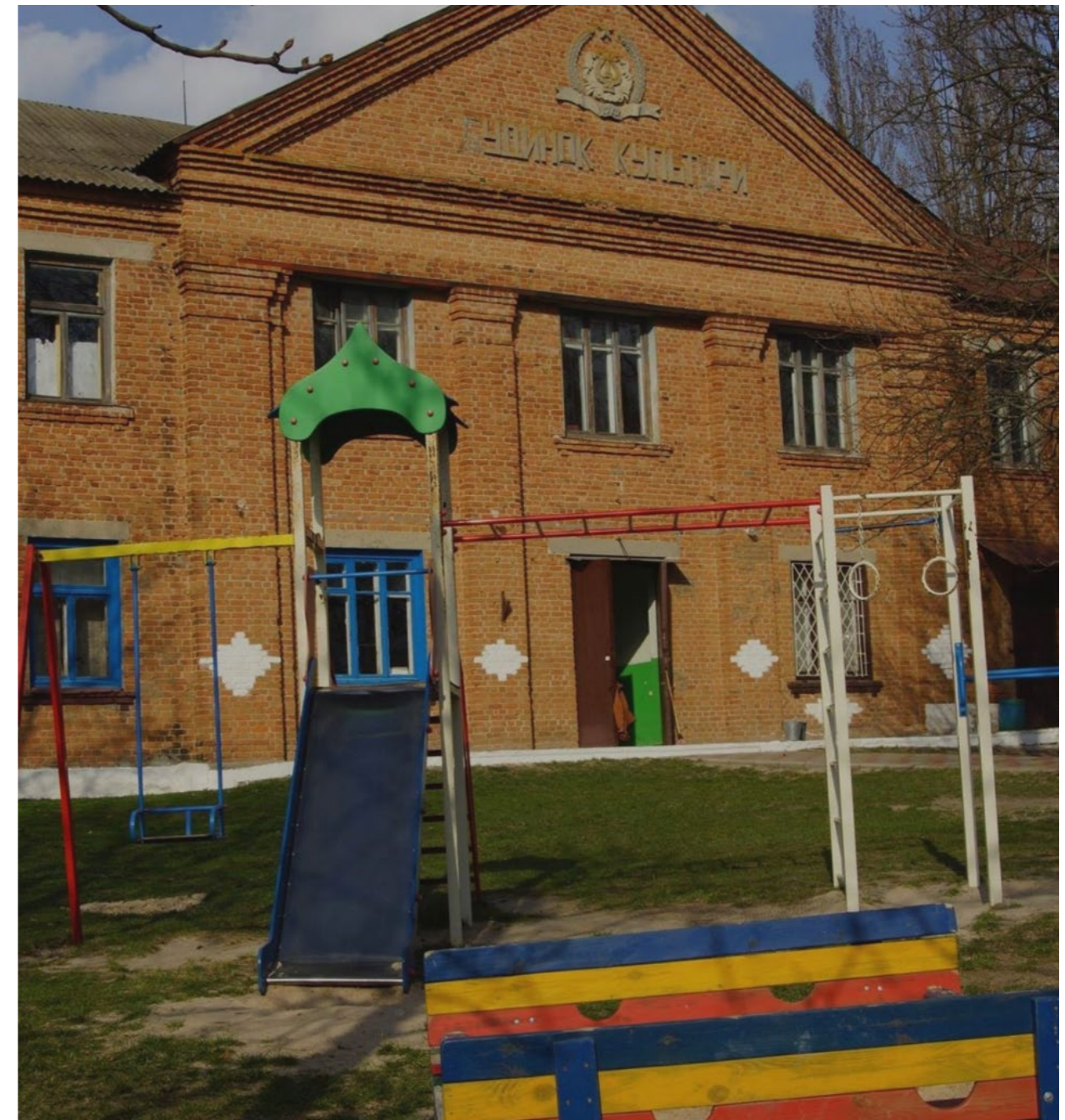

Рис.34 Будинок культури у с. Малі Будища

Джерело: Інвестиційний паспорт Опішнянської громади

¹ Інвестиційний паспорт Опішнянської громади (2023 р.)

1.11 Пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні

До пріоритетних задач розробки містобудівної документації Опішнянської громади входить **розробка Комплексного плану просторового розвитку**, який є водночас містобудівною документацією на місцевому рівні та документацією із землеустрою, що розробляється з метою забезпечення сталого розвитку території. Відповідно до рішення сесії Опішнянської селищної ради від 24.12.2021 «Про затвердження Програми розробки Комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади, генеральних планів населених пунктів, детальних планів території Опішнянської селищної ради на 2022-2023 роки», було розпочато збір вихідних даних для розробки Комплексного плану просторового розвитку. Проте через початок військової агресії Росії цей процес було призупинено.

При розробці Комплексного плану важливо також врахувати пріоритети та заходи, заплановані в новій Стратегії розвитку Опішнянської селищної територіальної громади на період до 2027 року¹, яка була розроблена та затверджена у 2024 році. Також є необхідність уточнення меж громади (території суміжні з Великорублівською та Котелевською громадами).

До складу Опішнянської громади входять 31 населений пункт, з яких одне селище (Опішня) та 30 сіл. Станом на початок 2025 року, **території 24 населених пунктів громади потребують розроблення генеральних планів**. Топографічні плани для населених пунктів, що не мали генеральні плани громади були оновлені першочергово, впродовж 2023-2024 років.

Також необхідно **оновити генеральний план селища Опішня**. Зі створенням громади селище Опішня стало територіальним центром для 30 сільських населених пунктів трьох старостинських округів – Мало-Будищанський, Батьківський та Човно-Федорівський. Військова агресія Росії призвела до збільшення населення громади майже на 23%. Це потребує перегляду техніко-економічних показників генерального плану селища, зокрема щодо забезпечення установами та підприємствами соціального і культурно-побутового обслуговування, а також об'єктами інженерно-транспортної інфраструктури, для селища як територіального центру громади. При оновленні генерального плану Опішні важливо додатково дослідити та врахувати можливі зміни функціонального призначення територій, зазначених у пункті 1.9 цієї Програми.

Зміни в містобудівному законодавстві України, разом із впровадженням Містобудівного кадастру на державному рівні, вимагають внесення змін до існуючої містобудівної документації та приведення її у відповідність до сучасних нормативних вимог, зокрема щодо використання цифрових технологій.

У 2025 році планується розроблення проєктів землеустрою для встановлення (зміни) меж населених пунктів Малі Будища та Човно-Федорівка. Також планується проведення інвентаризації земельних ділянок для забезпечення ведення Державного земельного кадастру, контролю за використанням і охороною земель, формування земельних ділянок комунальної власності, визначення їхнього якісного стану, меж, розміру, складу угідь, встановлення місця розташування об'єктів землеустрою та прийняття відповідних рішень за результатами інвентаризації земель.

Таблиця 4: Статус розробки містобудівної та землевпорядної документації Опішнянської СТГ та рекомендації

Вид містобудівної документації	Поточний статус	Рекомендації
Комплексний план просторового розвитку	прийнято рішення про початок розробки;	Враховати пріоритети та заходи, заплановані в новій Стратегії розвитку Опішнянської селищної територіальної громади на період до 2027 року, а також дослідити можливі зміни функціонального призначення територій, зазначених у пункті 1.9 ПКВ
	збір вихідних даних призупинено	Враховати необхідність уточнення меж громади (території суміжні з Великорублівською та Котелевською громадами).
		Враховати заходи з реалізації державної політики з питань охорони культурної спадщини, передбачити охорону і збереження об'єктів культурної спадщини національного і місцевого значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини»
		Уточнення стану ґрунтів та за відповідних умов забезпечити консервацію малородючих і деградованих земель відповідно до Закону України «Про охорону земель»
		Збільшення частки територій природно заповідного фонду відповідно до показників, визначених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»
Генеральні плани (ГП) населених пунктів	24 села громади потребують розроблення ГП;	Передбачити необхідність виконання вимог Водного кодексу України щодо прибережних захисних смуг для малих річок, озер і водосховищ, які визначаються як природоохоронні території з режимом обмеженої діяльності
	1 ГП (с-ще Опішня) потребує оновлення;	Дослідити і врахувати можливі зміни функціонального призначення територій, зазначених у пункті 1.9 ПКВ
	інші 6 наявних ГП населених пунктів не потребують змін	Враховати вимоги щодо охорони здоров'я людини відповідно до Закону України «Про систему громадського здоров'я» та Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів
Технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель	інвентаризація земель комунальної власності не проводилась	Враховати вимоги ведення Державного земельного кадастру, здійснення контролю за використанням і охороною земель, формування земельних ділянок комунальної власності, визначення якісного стану земельних ділянок, їх меж, розміру, складу угідь, встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, прийняття за результатами інвентаризації земель відповідних рішень та здійснення землеустрою.
Технічна документація для встановлення (зміни) меж населених пунктів	розроблена для 5 населених пунктів; 2 населених пункти (Малі Будища та Човнофедорівка) потребують розроблення	

¹ Стратегія розвитку Опішнянської селищної територіальної громади на період до 2027 року

1.12 Загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення та розвитку території Опішнянської СТГ

1.12.1 Бачення відновлення громади

Візія відновлення громади полягає у баченні Опішнянської громади як екологічно чистого центру креативної економіки та туризму, з дослідженою та розвинутою культурною спадщиною, що надає ефективні та зручні соціальні послуги своїм мешканцям та пропонує безбар'єрне та безпечне середовище громади для вільної транспортної та пішохідної мобільності для всіх груп. Під час розробки, було визначено такі основні цінності відновлення та розвитку території Опішнянської громади:

- Людиноцентричність
- Гостинність
- Повага до спадщини
- Турбота до довкілля
- Підприємливість
- Взаємопідтримка
- Патріотизм
- Лідерство

Заходи відновлення відображають напрямок до досягнення цілі візії та враховують цінності мешканців Опішнянської громади. Вони були сформовані в рамках розробки аналітичних матеріалів документу та під час партисипативних заходів з громадськістю.

Рис.35 Воркшоп із громадою із напрацювання стратегічних заходів ПКВ

Джерело: Ukraine Urban Lab

1.12.2 Заходи комплексного відновлення відповідно секторів життєдіяльності громади

Заходи комплексного відновлення Опішнянської громади поділяються на такі групи як Економіка, Культурна спадщина і туризм, Мобільність і транспортна інфраструктура, Послуги, Природне середовище. Ці групи відображають пріоритетні стратегічні напрямки розвитку громади:

Економіка – включає розвиток малого бізнесу, підтримку креативних та ремісничих індустрій, стимулювання підприємництва, цифровізацію економіки та залучення інвестицій. Важливими аспектами є модернізація інфраструктури, екологізація виробництва та розширення міжнародної співпраці.

Культурна спадщина і туризм – передбачає розвиток культурного, гастрономічного та екологічного туризму, збереження історичної спадщини, модернізацію туристичної інфраструктури та підтримку місцевих ремісників. Особливу увагу приділено створенню тематичних маршрутів і вдосконаленню туристичного обслуговування.

Мобільність і транспортна інфраструктура – фокусується на розвитку громадського транспорту, вело- та пішохідної інфраструктури, підвищенні безпеки дорожнього руху. Передбачено оновлення зупинок, впровадження системи «Безпечний шлях до школи» та використання альтернативних джерел енергії для освітлення.

Послуги – стосується покращення доступу до освіти, медицини, соціальних та культурних послуг, створення безбар'єрного середовища, модернізацію комунальної інфраструктури, підтримку ветеранів та ВПО, а також розвиток механізмів громадської участі через гранти та ініціативи.

Природне середовище – включає управління відходами, адаптацію до змін клімату, збереження екосистем, екологічну освіту та розвиток екологічного підприємництва. Пріоритетними напрямками є впровадження системи роздільного збору сміття, очищення водойм, боротьба з інвазивними видами та розширення і захист «зелено-блакитної» мережі.

Комплексний розвиток Опішнянської громади базується на збалансованому поєднанні економічного зростання, збереження культурної спадщини, покращення мобільності, розширення якісних послуг та екологічної стійкості. Впровадження стратегічних заходів у кожному секторі сприятиме підвищенню рівня життя мешканців, залученню інвестицій, розвитку туризму та створенню сталого, інноваційного та екологічно свідомого середовища для майбутніх поколінь.

Економіка

Таблиця 5: Напрямки економічного розвитку Опішнянської громади

1.1 Креативна економіка та туристична капіталізація культурної спадщини	Розвиток Опішні як центру гончарної індустрії та ремісничого виробництва Туризм як драйвер економічного зростання та диверсифікації бізнесу Підтримка малого бізнесу та соціального підприємництва
1.2 Інфраструктурна модернізація та цифрова трансформація економіки громади	Розвиток транспортної, громадської та бізнес-інфраструктури для стимулювання підприємницької активності Інтеграція цифрових технологій, розбудова Smart City та електронного самоврядування Інвестування в людський капітал: освіта, молодіжне підприємництво та соціальна мобільність
1.3 Сталий економічний розвиток та міжнародна конкурентоспроможність	Екологізація виробництва та впровадження циркулярної економіки Залучення інвестицій та міжнародне економічне співробітництво Інтеграція інноваційних та промислових ініціатив

Опішня має потенціал для сталого економічного розвитку, поєднуючи культурну спадщину, підприємницьку активність та інноваційні підходи у веденні підприємства близького до спільноти. Для цього стратегія базується на трьох ключових напрямках:

Розвиток креативної економіки та туризму – Включає підтримку місцевих ремісництва, розвиток гончарного виробництва та створення нових можливостей для малого бізнесу. Туризм розглядається як важливий економічний ресурс, що сприятиме розвитку місцевої інфраструктури та збільшенню доходів.

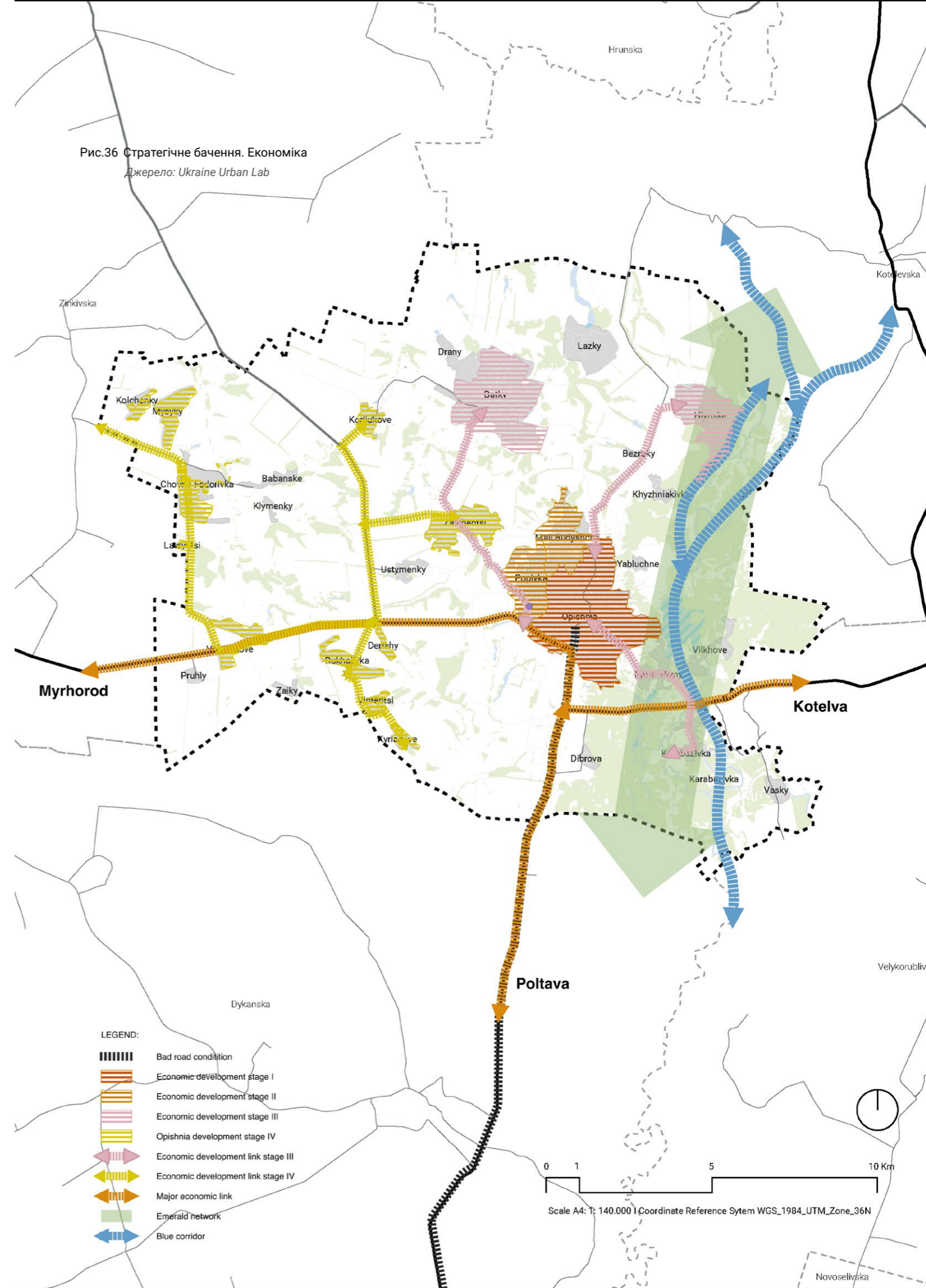
Інфраструктурне оновлення та цифровізація – Покращення транспортної доступності, розвиток публічних просторів та впровадження цифрових сервісів для громади й бізнесу. Важливою складовою є підтримка освіти, молодіжних ініціатив та підприємницької активності.

Сталий розвиток та економічна співпраця – Залучення інвестицій, міжнародне партнерство та розвиток екологічно відповідального виробництва. Особливу увагу приділено підтримці кооперативів, спільного виробництва та впровадженню нових економічних моделей.

Для ефективної реалізації економічної стратегії Опішні необхідна взаємодія між різними зацікавленими сторонами, які можуть сприяти розвитку громади через стратегічну експертизу, координацію, підприємництво та інновації. У реалізації можуть допомогти такі існуючі та запропоновані стейкхолдери/інституції у громаді:

- Селищна рада
- Молодіжна рада
- Рада підприємців або Асоціація підприємців Опішнянської громади
- Опішнянська Артіль та Опішня Агро
- Екосистема Smart City
- Кампус KMBS

Рис.36 Стратегічне бачення. Економіка
Джерело: Ukraine Urban Lab

Культурна спадщина і туризм

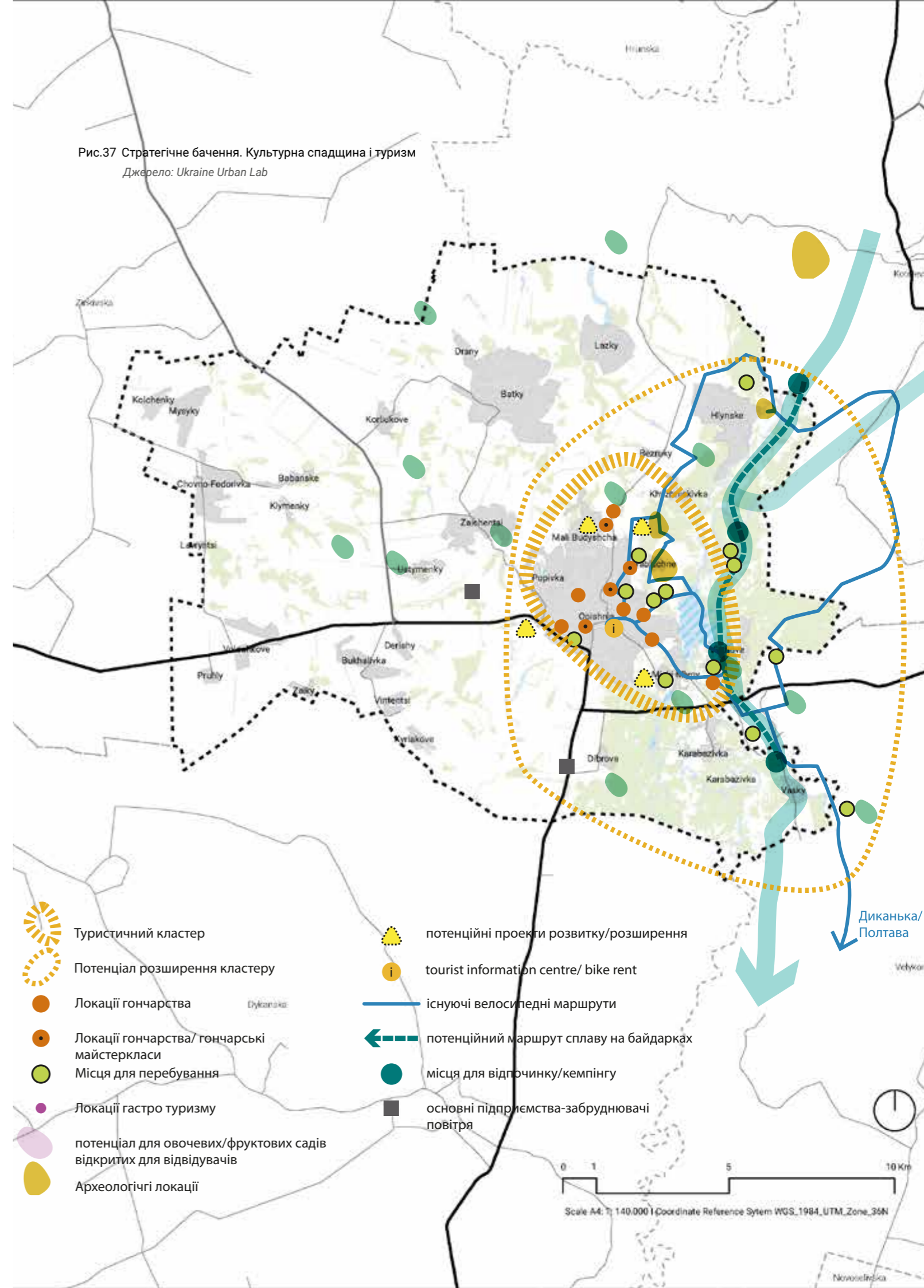
Таблиця 6: Напрямки розвитку культурної спадщини та туризму Опішнянської громади

2.1 Розвиток культурного туризму, гастротуризму та зеленого туризму	Розвиток гастрономічного туризму та промоція локальних страв/крафтових виробів Розширення форматів живого знайомства/навчання гончарній традиції та іншим традиційним ремеслам громади
	Розробка туристичних продуктів та заохочень для кількаденного туристичного досвіду у громаді
	Створення зручної навігації (онлайн і офлайн) усіма туристичними об'єктами і послугами громади, тематичними маршрутами
2.2 Покращення туристичної інфраструктури громади	Розвиток інфраструктури для зеленого та агротуризму
	Розширення можливостей для розміщення туристів
	Розбудова тематичних вело-, пішохідних, та водних туристичних маршрутів
2.3 Збереження унікального культурного ландшафту громади через дослідження, реставрацію та адаптацію традиційних будівель	Дослідження та мапування об'єктів архітектурної та етнокультурної спадщини
	Реставрація та адаптивне використання будівель
2.4 Підтримка та мережування місцевих майстрів та підприємців сфери гостинності	Навчальні програми та програми підтримки
	Заходи для мережування та об'єднання
	Заснування спілки/асоціації майстрів/підприємців

Опішнянська громада має унікальний туристичний потенціал, що поєднує багатотисячолітні гончарні традиції, культурну та археологічну спадщину, природні ландшафти й гастрономічну автентичність. Для комплексного розвитку туризму необхідно впроваджувати заходи збереження, модернізації та системної промоції ключових локацій громади.

Головним центром туристичного кластеру є Опішня, а також села Попівка, Малі Будища, Міські Млини. У перспективі передбачено розширення кластеру завдяки розвитку локацій та інфраструктури вздовж долини річки Ворскла (села Глинське, Хижняківка, Яблунне, Вільхове, Карабазівка, Васьки).

Рис.37 Стратегічне бачення. Культурна спадщина і туризм
Джерело: Ukraine Urban Lab

Пріоритетні стратегічні напрями та заходи для розвитку туризму та збереження спадщини:

Розвиток культурного туризму, гастротуризму та зеленого туризму:

Гастрономічний туризм у громаді можна розвивати через створення «мапи смаків», кулінарної книги з місцевими стравами та календаря гастрономічних подій. Важливо також організувати регулярні локації для дегустацій та майстер-класів, а також відновити та розвивати гастрофестивалі.

Ще одним цікавим напрямом є живі майстер-класи з традиційних ремесел. Зокрема, можна розширити можливості КП «Опішнянська Артіль», щоб навчати не лише гончарству, а й іншим ремеслам. Також варто розглянути створення програм ремісничої освіти для дорослих, що дозволить залучити нові постійні аудиторії. Щоб забезпечити кількадесят туристичний досвід, важливо розробити різноманітні туристичні продукти: одноденні та багатоденні тематичні програми, спрямовані на гончарство, гастрономію, активний відпочинок, мистецтво, археологію та інші інтереси туристів. Співпраця з організаторами унікальних тематичних мандрівок Україною та Полтавщиною, культурними блогерами дозволить розробити нові цікаві формати і продукти, що підсиллятимуть локальних виробників, крафтярів і малих підприємців.

Для зручності туристів також необхідно створити інтуїтивно зрозумілу навігацію (онлайн і офлайн), яка допоможе орієнтуватися в численних туристичних об'єктах і послугах громади, а також знайти тематичні маршрути як онлайн, так і офлайн.

Покращення туристичної інфраструктури громади:

Пріоритетним напрямом розвитку інфраструктури для зеленого та агротуризму є території вздовж долини річки Ворскла (Глинське, Яблучне, Вільхове, Карабазівка, Васьки). Важливо не лише облаштувати ці локації, а й зберігати екологічний баланс та біорізноманіття унікальної території Смарагдової мережі. Для цього варто використовувати екологічні локальні матеріали, мінімізувати бетонні покриття, розвивати еко-стежки

та інтерактивні формати знайомства з місцевою флорою і фауною. Також необхідне покращення транспортної доступності, облаштування зручних під'їздів і безбар'єрного доступу до ключових туристичних локацій. У межах розширення КП «Опішня Агро» (будівництва нових теплиць) та у співпраці з приватними органічними міні-фермами громади цінним доповненням стануть навчальні екскурсії до теплиць та органічних господарств із можливістю дегустації, збору овочів та фруктів для туристів.

Розширення можливостей для прийому туристів передбачає заохочення створення нових зелених садиб, баз відпочинку та кемпінгів, а також підтримку існуючих локацій. Важливо поширювати позитивний досвід на місцевому рівні та створювати можливості для навчання, а також надавати консультаційну підтримку з юридичних і маркетингових питань. Допомога у пошуку грантового фінансування та іншої підтримки також є важливою складовою. Крім того, перспективним напрямом є реставрація та адаптація невикористовуваних традиційних житлових будівель у громаді (детальніше у розділі про культурний ландшафт).

Розбудова тематичних вело-, пішохідних та водних туристичних маршрутів включає маркування існуючих стежок і маршрутів, а також створення інфраструктури для байдаркових сплавів, зупинок, кемпінгів та інформаційних стендів. Планується розширення мережі веломаршрутів до 150 км та збільшення обсягів прокату велосипедів і каяків. Важливим є також розробка короткострокових екологічних маршрутів, таких як «Стежки здоров'я», які можуть бути корисними для реабілітації ветеранів, а також для активного відпочинку місцевих жителів і гостей громади.

Збереження унікального культурного ландшафту громади через дослідження, реставрацію та адаптацію традиційних будівель:

Цей напрям включає мапування об'єктів архітектурної та етнокультурної спадщини, а також дослідження автентичних будівель, з можливістю партнерства з ініціативами подібного спрямування

Рис.38 Етно-поселення Старий Хутір у Опішні "
 Джерело: Опішнянська громада

(наприклад, Old Khata Project¹ та Re:Ukraine: villages²). Важливо розробити рекомендації для відновлення цих будівель, збереження їхнього характеру та комплексного культурного ландшафту території. Цікавим напрямом, який сприятиме розвитку туристичної інфраструктури, є реставрація та адаптивне використання історичних будівель для житла, розміщення туристів, арт-резиденцій або ремісничих майстерень. Популяризація успішних прикладів відновлення спадщини та підтримка будівель також допоможе створити нові можливості для розвитку туристичної інфраструктури.

¹ Проект [Old Khata Project](#)

² Онлайн-конструктор [Re:Ukraine: villages](#)

Підтримка та мережування місцевих майстрів та підприємців сфери гостинності:

Для сталого розвитку туристичної сфери в громаді необхідно зміцнювати партнерства та посилювати інституційну спроможність. Важливо створювати простір для знайомства, обміну досвідом і співпраці між майстрами, власниками зелених садиб та підприємцями. Дієвим підходом є спільні навчальні програми та ознайомчі поїздки до підприємств подібного профілю в Україні та за кордоном. Це не лише забезпечить інформаційну й ресурсну підтримку, а й сприятиме новим партнерствам і промоції локального бізнесу. Для якісного представлення туристичних продуктів та вирішення спільних викликів варто створити спілку або асоціацію майстрів і підприємців. Її успіх залежатиме від ефективної фасилітації, регулярних зустрічей і активної участі лідерів спільноти.

Мобільність і транспортна інфраструктура

Таблиця 7: Напрямки розвитку мобільності і транспортної інфраструктури Опішнянської громади

3.1 Використання потенціалу громадського транспорту	Покращення доступу до маршрутів зовнішнього громадського транспорту Оновлення зупинок громадського транспорту
3.2 Розвиток пішохідної та велосипедної мобільності	Розбудова велосипедної інфраструктури Розвиток пішохідного руху
3.3 Підвищення безпеки руху	Облаштування фізичних елементів сповільнення швидкості на вибраних локаціях Безпечний шлях до школи Облаштування та покращення вуличного освітлення, зокрема із застосуванням альтернативних джерел енергії Освітні кампанії з безпеки руху для дітей та дорослих

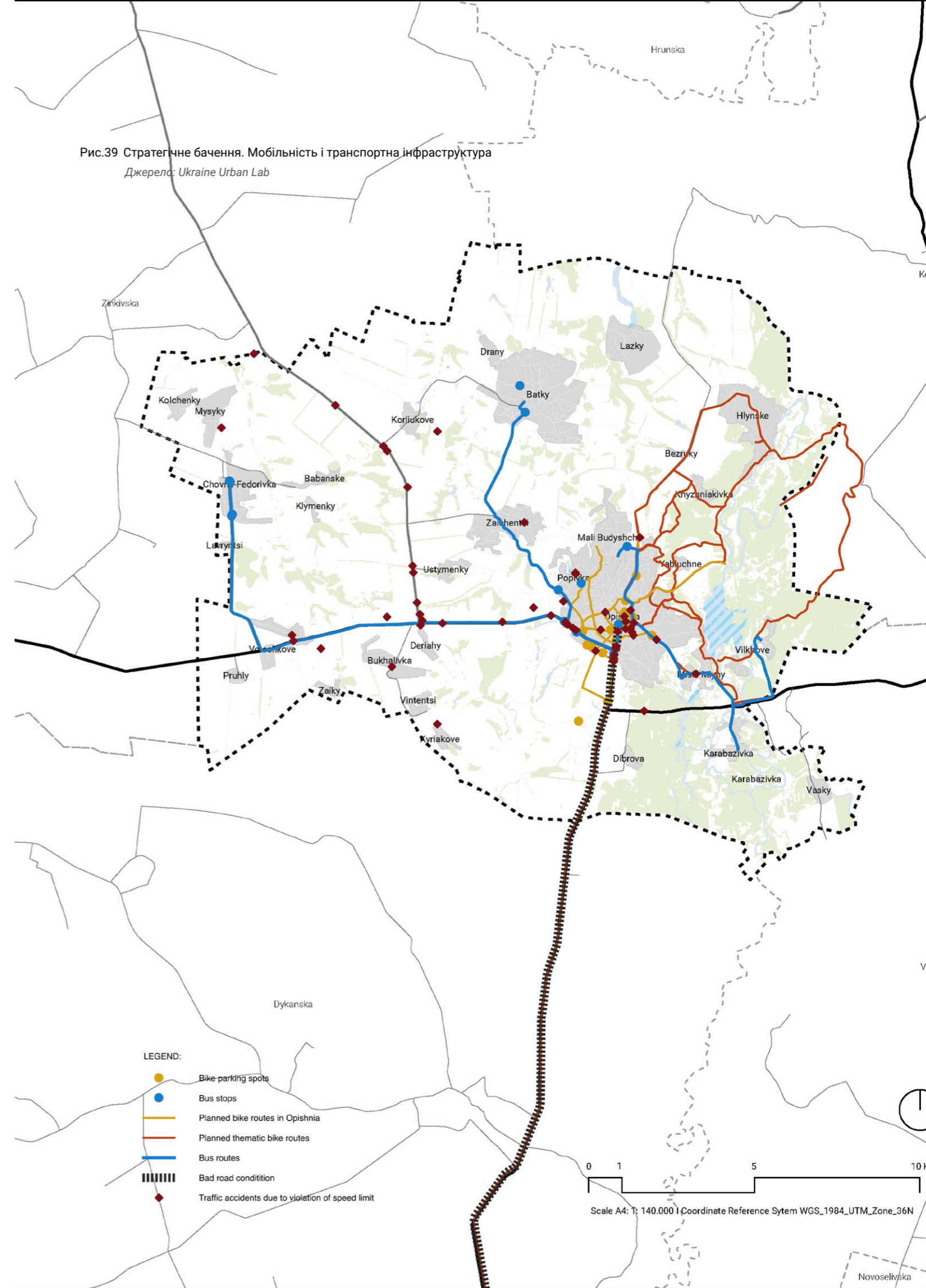
Використання потенціалу громадського транспорту. Громадський транспорт залишається основою транспортної системи громади, забезпечуючи доступ мешканців віддалених населених послуг до робочих місць та сервісів. В умовах обмежених фінансових ресурсів, коли повна модернізація системи в короткостроковій перспективі неможлива, Опішнянська громада може використати потенціал наявної мережі, покращуючи якість послуг завдяки невеликим, але ефективним інвестиціям.

Покращення доступу до маршрутів, що проходять через громаду: мешканці вже зараз користуються зовнішніми автобусними маршрутами, добираючись до них із віддалених населених пунктів. Покращення шляху до цих маршрутів та облаштування неофіційних місць очікування автобусів суттєво підвищить якість послуги. Такі заходи можуть включити покращенні дороги до зупинок, покращення вибраних зупинок (пріоритет ті, що користуються популярністю), облаштування зупинок-транспортних хабів в розвинених селах (Човно-Федорівка, Волошкове, Батьки, Глинське). Зупинки-транспортні хаби мають умови для зручної пересадки між видами транспорту (мешканці мають можливість

припаркувати велосипед на критій велопарковці щоб пересісти на автобус). Громада може провести ряд інфраструктурних покращень, до прикладу запровадження та розширення цифрових рішень для відстеження автобусів у реальному часі та створення платформи зворотного зв'язку для громади. Це забезпечить покращений моніторинг курсування вже існуючого транспорту та підвищить пасажиропотік.

Розвиток пішохідної та велосипедної мобільності. Пішохідний та велосипедний рух є найдоступнішими способами пересування для мешканців, оскільки вони безкоштовні (за винятком витрат на придбання та обслуговування велосипедів), не потребують значних інвестицій в інфраструктуру та забезпечують незалежність користувачів. Крім того, ці види транспорту позитивно впливають на здоров'я та добробут громади. У перші місяці повномасштабного вторгнення, у відповідь на паливну кризу та відсутність громадського транспорту, велосипед став важливим елементом стійкості багатьох українських громад. Велосипеди використовувалися для евакуації до безпечних районів, доставки гуманітарної допомоги та забезпечення мобільності працівників критичної інфраструктури.

Рис.39 Стратегічне бачення. Мобільність і транспортна інфраструктура
Джерело: Ukraine Urban Lab

Враховуючи цей досвід, розвиток велосипедної інфраструктури підвищує стійкість громади та її здатність реагувати на зовнішні виклики, тому це має бути пріоритетом у процесі відновлення.

Пріоритетом **розвитку велосипедної інфраструктури** є реалізація заходів Концепції розвитку велосипедної інфраструктури Опішнянської територіальної громади. Важливим є створення зв'язної та безпечної мережі, що доповнюватиме вже наявну велоінфраструктуру. Одним із ключових напрямів має стати інтеграція велосипедного транспорту з системою громадського транспорту через облаштування велопарковок, сервісних пунктів і можливостей пересадки на зупинках транспортних хабах. Особливу увагу слід приділити підвищенню безпеки: розмітці, облаштуванню пішохідних переходів та інших елементів, що сприятимуть комфортному та безпечному руху. Водночас слід уникати створення велосмуг на національних магістралях, натомість зосереджуватись на облаштуванні веломаршрутів в межах населених пунктів та їх передмість.

Розвиток пішохідної інфраструктури має ґрунтуватися на принципах безбар'єрності, забезпечуючи комфортні умови для всіх мешканців, зокрема ветеранів, людей з інвалідністю та маломобільних груп населення. Пішохідна доступність відіграє ключову роль у формуванні зручної та сталої транспортної системи, сприяючи підвищенню якості життя громади. Основні напрями розвитку включають:

Інтеграцію пішохідної інфраструктури з інфраструктурою громадського транспорту – облаштування безпечних пішохідних підходів до зупинок громадського транспорту. Створення комфортних пішохідних просторів – облаштування пішохідних зон у центрах сіл, де зосереджені адміністративні, освітні, медичні та комерційні установи.

Підвищення безпеки пересування – проведення аудиту пішохідних шляхів біля шкіл і громадських установ, щоб забезпечити безпечний та зручний доступ для дітей, батьків і працівників. Такий підхід сприятиме створенню інклюзивного міського середовища, у якому кожен мешканець матиме рівні можливості для пересування та доступу до необхідних послуг.

Підвищення безпеки дорожнього руху. Сучасні реалії повномасштабного вторгнення підсвічують важливість людського капіталу громади через призму, за якої люди – не ресурс, а цінність громади. Смертність і травматизм на дорогах залишаються серйозною проблемою, яку необхідно вирішувати, спираючись на найкращі світові практики. Один із найефективніших підходів – концепція «Нульової смертності» (Vision Zero), започаткована у Швеції в 1997 році. Її головний принцип – нульова толерантність до тяжких і летальних ДТП, адже «життя та здоров'я ніколи не можна обміняти на інші суспільні блага»¹. Vision Zero вже став основою стратегій багатьох міст і громад у сфері безпеки дорожнього руху. Зокрема, цей підхід інтегровано в політику безпеки руху в межах Плану сталої міської мобільності Полтави до 2030 року.² Він складається із чотирьох компонентів (так званих 4E), реалізація яких відбувається разом та підсилює один одного:

Інженерія безпеки руху (Engineering) для заспокоєння швидкості руху, коли інфраструктура спонукає водія інтуїтивно сповільнитись в межах населеного пункту. В Опішнянській громаді саме перевищення швидкості руху є причиною 53% ДТП та причиною 43% летальних випадків. Більшість пішоходів та велосипедистів зазвичай залишаються живими при наїзді автомобіля на швидкості 30 км/год, але при перевищенні швидкості 50 км/год ймовірність загибелі значно зростає³.

¹ Tingvall, Claes; Haworth, Narelle. «Vision Zero – An ethical approach to safety and mobility» ([Посилання](#))

² План сталої міської мобільності м. Полтава (англ) ([Посилання](#))

³ Speed management: a road safety manual for decision-makers and practitioners, second edition. Global Road Safety Partnership, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva; 2023 ([Посилання](#))

Ефективне управління швидкістю можливе завдяки встановленню фізичних засобів заспокоєння руху згідно з ДСТУ 4123:2020 «Засоби заспокоєння руху»: перешкоди на проїзній частині, зміна траєкторії руху, зміна ширини проїзної частини.

Покращення **щоденної мобільності школярів** до школи є одним із фокусів, оскільки місця скупчення дорожньо-транспортних пригод із травмованими в Опішні знаходяться в зоні пішохідної доступності навчальних закладів. Це означає що кожного дня діти, як вразливі учасники руху, наражаються на небезпеку. Проект «Безпечний шлях до школи» включатиме аудит маршрутів, якими діти ходять з дому в навчальні заклади (із залученням школярів та Молодіжної ради), виявлення небезпечних місць та реалізація заходів підвищення безпеки руху. Необхідним є оновлення розмітки на пішохідних переходах, встановлення засобів заспокоєння руху. Рекомендована організація вулиць спільного руху із обмеженням швидкості руху авто до 30 км/год на вибраних ділянках біля шкіл.

Вуличне освітлення, особливо в місцях зупинок громадського транспорту та пішохідних переходах є вирішальним чинником безпеки в сутінках і темний час доби. Аби забезпечити видимість пішоходів та велосипедистів, необхідна реалізація проекту оновлення ліхтарів, встановлення додаткових джерел освітлення (в тому числі, використовуючи альтернативні джерела енергії) у визначених місцях скупчення людей, віддалених населених пунктів, біля навчальних закладів тощо.

Освіта (Education) дітей та дорослих є наступним компонентом підходу Vision Zero. М'який компонент – навчання правилам дорожнього руху, поведженню на дорозі та з велосипедом має бути імплементоване в програму освіти дітей та проводиться регулярно. Просвітницькі та інформаційні кампанії для дорослих мають реалізовуватись через місцеві соцмережі та медіа. Вони підсилять ефективність інженерних елементів та сприятимуть позитивним змінам поведінки водіїв.

Швидкість прибуття екстрених служб (Emergency response) важливе якщо дорожньо-транспортна пригода вже сталась. При капітальному ремонті або оновленні дорожнього покриття пріоритет має надаватись тим ділянкам, якими пересуваються екстрені служби.

Покарання (Enforcement) є останнім компонентом Vision Zero та повинне застосовуватись до водіїв-порушників правил дорожнього руху. Реалізовується завдяки регулярному моніторингу та штрафуванню за порушення правил паркування (паркування на велосмугах, тротуарах та перешкодження руху транспорту тощо). Іншим заходом є встановлення камер автоматичної фіксації порушення правил дорожнього руху на вулицях із великим транспортним потоком.

Послуги

Таблиця 8: Напрямки розвитку послуг у Опішнянській громаді

4.1 Покращення доступу до освітніх, медичних, культурних і соціальних послуг	<p>Оптимізація мережі закладів освіти та модернізація їхньої матеріально-технічної бази</p> <p>Підвищення доступності і якості медичних послуг</p> <p>Розширення мобільних соціальних послуг для віддалених населених пунктів</p> <p>Розширення спектру культурних послуг, можливостей для молоді</p> <p>Розвиток мережі доступних громадських (у т.ч. спортивних) просторів на засадах сталого розвитку та циркулярності</p> <p>Забезпечення доступу до систем оповіщення та укриттів у громаді</p> <p>Програми підтримки для ветеранів та ВПО</p>
4.2 Підвищення якості комунальних послуг	<p>Модернізація інфраструктури водопостачання та водовідведення, реконструкція очисних споруд</p> <p>Впровадження сталої системи поводження з відходами та впровадження екологічних ініціатив</p>
4.3 Розвиток механізмів партисипації та підтримка громадських ініціатив	<p>Розширення можливостей для громадян брати участь у прийнятті рішень</p> <p>Програми підтримки громадських ініціатив</p>

Розвиток послуг у громаді – важливий крок до покращення якості життя місцевих жителів, забезпечення доступу до необхідних ресурсів і створення комфортного середовища для активного розвитку. Стратегічні напрями розвитку послуг у Опішнянській громаді зосереджуються на оптимізації існуючих систем, модернізації інфраструктури та створенні нових можливостей для жителів у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, культура та соціальні послуги.

Покращення доступу до освітніх, медичних, культурних і соціальних послуг:

Для підвищення якості послуг у громаді важливо вжити стратегічні заходи, спрямовані на покращення доступу до охорони здоров'я та освіти, особливо в селищах, що мають обмежений доступ до ресурсів. Одним із основних завдань є оптимізація мережі навчальних закладів та оновлення їх технічної бази, що дозволить забезпечити комфортні умови для навчання та покращити навчальний процес. Заплановано капітальний ремонт систем опалення в

школах, дооблаштування укриттів та впровадження додаткових маршрутів шкільного автобуса.

Водночас важливим є покращення доступу до медичних послуг через модернізацію медичних установ, закупівлю нового обладнання для лабораторій і залучення профільних фахівців. Також важливі заходи з енергозбереження: одним із проєктів у межах стратегічного напрямку є встановлення сонячних панелей на будівлі лікарні в Опішні, що дозволить забезпечити безперебійну роботу закладу.

Розширення мобільних соціальних послуг для віддалених населених пунктів дозволить забезпечити рівний доступ до послуг для всіх жителів громади. Також важливим є створення «Інклюзивно-ресурсного центру», що надаватиме підтримку дітям з інвалідністю, покращуючи умови для їхнього навчання та соціалізації. Впровадження пілотного інклюзивного маршруту в селищі Опішня допоможе доступними ключові об'єкти для маломобільних груп населення.

Також важливим є розширення спектру культурних послуг, зокрема для молоді, що сприятиме підвищенню рівня залученості у життя громади, активної взаємодії між жителями та збереженню культурної спадщини. Громада може використати свій досвід трансформації комунальних закладів у сучасні культурні центри (Опішнянська Артіль, громадський хаб у Малих Будищах, дитячий простір у Попівці) для перетворення інших комунальних закладів, зокрема будинків культури у Малих Будищах та Човно-Федорівці.

Пріоритетним у цьому напрямку є розвиток громадських просторів, включаючи спортивні об'єкти, що створюють умови для активного відпочинку та соціалізації. У рамках покращення громадських просторів також планується реконструкція центрального парку та облаштування рекреаційних зон (території селищного ставу, громадських просторів прилеглих до будинків культури в селах громади). Створення безбар'єрного середовища та облаштування усіх просторів із забезпеченням доступності, використання більш екологічних локальних матеріалів, циркулярних та природоорієнтованих рішень дозволить створити комфортне середовище для жителів та гостей громади, а також сприятиме сталому розвитку всієї громади.

Забезпечення підтримки для ветеранів та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) також залишається одним із пріоритетних завдань. Це включає надання медичних, соціальних та психологічних послуг, а також створення програм соціальної адаптації. Планується створення центру реабілітації та відновлення військовослужбовців, постраждалих внаслідок військової агресії в с. Батьки, що стане важливим осередком підтримки ветеранів, забезпечуючи комплексний підхід до їхньої адаптації та повернення до активного життя. Успішна співпраця з громадськими та міжнародними організаціями може і надалі сприяти реалізації грантових програм для підтримки бізнесу, організації навчальних курсів і створення програм для працевлаштування та перекваліфікації через біржу праці.

Одним із важливих проєктів є створення системи автоматизованого оповіщення, яка дозволить оперативно інформувати жителів громади про небезпеку в разі надзвичайних ситуацій, таких як стихійні лиха чи інші кризові ситуації. Це допоможе забезпечити безпеку для всіх мешканців громади.

Підвищення якості комунальних послуг:

Для підвищення рівня комунальних послуг у громаді передбачена модернізація інфраструктури водопостачання та водовідведення, а також реконструкція очисних споруд. Важливим етапом стане також оновлення електричних мереж, заміна аварійних дерев'яних опор та вдосконалення системи обслуговування ліній електропередач. Заплановано також підключення до електричних мереж жителів сіл Заїки та Безруки.

Одним із ключових напрямків є впровадження роздільного збору сміття, переробки відходів та зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Зокрема, перспективним напрямком може стати реалізація пілотного проєкту з компостування органічних відходів у селищі Опішня – компостувальна станція може бути пов'язана з КП «Опішня Агро» із можливістю використання компосту для вирощування овочів у нових теплицях та для проєктів з озеленення в громаді.

Розвиток механізмів партисипації та підтримка громадських ініціатив:

Щоб створити більш демократичну та відкриту громаду, важливо розвивати механізми партисипації. Це дасть змогу жителям активно брати участь у прийнятті рішень через опитування, фокус-групи та воркшопи, де враховуватимуться їхні побажання при розробці нових ініціатив. Також планується впровадження програм підтримки громадських ініціатив, таких як молодіжний бюджет участі та мікрогранти з місцевого бюджету. Ці заходи сприятимуть активності громади і допоможуть реалізувати важливі проєкти, які позитивно впливають на розвиток громадського простору та покращення якості життя.

Природне середовище

Таблиця 9: Напрямки розвитку природного середовища у Опішнянській громаді

5.1 Стале управління відходами та ощадне використання ресурсів	Управління відходами та очищення територій Розвиток системи сортування, переробки та компостування Енергетичні рішення на основі відходів
5.2 Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	Збереження екосистем та адаптація до змін клімату Боротьба з інвазивними видами та негативними антропогенними впливами на довкілля Розширення «зелено-блакитної» мережі
5.3 Партисипація, освіта та екологічні бізнес-інновації	Залучення громади та екологічна освіта Інновації у сфері управління відходами, екологічно-свідоме підприємництво

Напрямок Природного середовища в ПКВ Опішнянської громади полягає в інтеграції сталого розвитку в усі аспекти життя громади Опішні, створенні ефективної екологічної інфраструктури та заохоченні громадян до активної участі в охороні навколишнього середовища. Основними цілями є зменшення відходів, збереження природних ресурсів, покращення якості повітря та води, а також створення нових можливостей для бізнесу, інновацій та освіти через екологічні ініціативи.

Стале управління відходами та ощадне використання ресурсів – це впровадження ефективних механізмів збору, сортування, переробки та компостування відходів, зменшення екологічного сліду за рахунок використання відновлюваних ресурсів, а також розвиток енергетичних рішень на основі відходів, таких як біогазові установки.

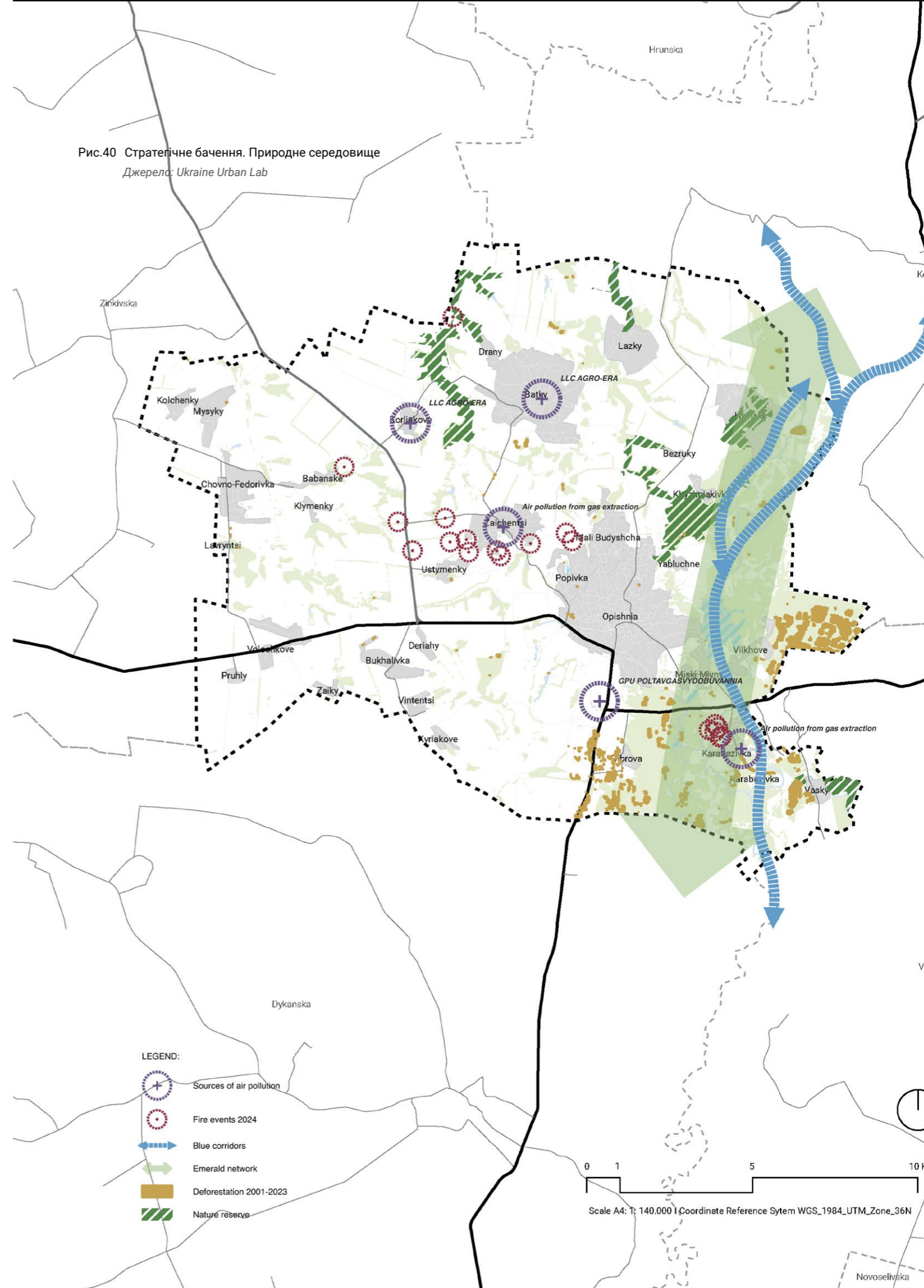
Охорона довкілля та адаптація до змін клімату – цей напрямок передбачає впровадження заходів для збереження біорізноманіття, створення зелених

бар'єрів для зниження впливу забруднення, а також інтеграцію природних ландшафтів у міський простір, щоб адаптувати громаду до змін клімату.

Партисипація, освіта та екологічні бізнес-інновації – підвищення рівня екологічної свідомості через освітні кампанії, залучення громади до прибирання територій та співпраця з місцевими підприємцями для впровадження екологічних рішень у бізнес-процеси, включаючи підтримку переробки відходів і створення мистецьких проєктів з використанням відновлюваних матеріалів.

В процесі реалізації заходів стратегічних напрямків сфери Природного середовища важливо залучати широкую **громадськість, молодь та місцевий бізнес**. Ці групи можуть бути залучені до екологічних ініціатив через освітні кампанії та участь у заходах, до прийняття рішень на місцевому рівні. Головною ціллю має стати прищеплення екологічної свідомості мешканцям та соціальну відповідальність за навколишнє середовище громади.

Рис.40 Стратегічне бачення. Природне середовище
Джерело: Ukraine Urban Lab

Безбар'єрність

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р було схвалено Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Відсутність безбар'єрного середовища не лише створює проблеми для мільйонів громадян, але і призводить до загального погіршення добробуту кожної людини. Проблеми наявні у загальному доступі до інфраструктури (як фізичної, так і цифрової), а також у кожній сфері життя людини, зокрема ускладнений доступ до громадського транспорту та об'єктів фізичного оточення, відсутність адаптації інформації, сайтів та додатків для всіх громадян, суспільне несприйняття, бар'єри у доступі до освіти, роботи. Крім того, недостатній рівень забезпечення статистичними даними не дає змогу точно визначити кількість людей, які щодня стикаються з тими чи іншими бар'єрами, та, як наслідок, ускладнює процес формування та реалізації державної політики для усунення цих бар'єрів. Метою Стратегії є створення безперешкодного середовища для всіх груп населення, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної та освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики.

Стратегія складається з двох основних рівнів: рамкових умов безбар'єрності та стандартів безбар'єрності. Перший рівень визначає доступність людини до фізичної, інформаційної та цифрової інфраструктури та участі у суспільно-політичних процесах та можливості самореалізації. Другий рівень фокусується на створенні умов безбар'єрності в окремих сферах життя. Такими сферами є сфери освіти та економічної діяльності (зайнятості та підприємництва).¹

У стратегічній сфері економіки Опішнянської громади безбар'єрність орієнтована на забезпечення рівного доступу до економічних можливостей для всіх жителів громади, зокрема осіб з інвалідністю. Громада може бути лідером у інформуванні, поширенні грантових можливостей у сфері інклюзії та безбар'єрності. Також може стосуватись залучення підприємців до переобладнання робочих місць, проведення заходів для спрощування суспільних упереджень щодо зайнятості осіб з інвалідністю, тощо.

У стратегічній сфері культурної спадщини та туризму розвиток безбар'єрності включатиме низку ініціатив, спрямованих на забезпечення рівного доступу для всіх груп населення до культурних і туристичних ресурсів громади. Це стосується розвитку вже існуючих у громаді практик адаптації культурних та туристичних локацій громади для маломобільних людей, згідно з вимогами безбар'єрності. Це включає встановлення пандусів, ліфтів, спеціальних туалетів та інших елементів інфраструктури, що забезпечують доступність культурних пам'яток, музеїв, виставок, фестивалів. Також, для більшої системності процесу розвитку безбар'єрності у громаді, культурні та туристичні точки мають складатись в мережу шляхом прокладання у громаді інклюзивних маршрутів.

У сфері мобільності в Опішнянській громаді впровадження цілей безбар'єрності може мати кілька важливих напрямків. Зокрема, це стосується модернізації транспортної інфраструктури громади - забезпечення безбар'єрних підходів до пішохідних переходів та соціальних об'єктів (наприклад, покращення підходів до шкіл, медичних установ, соціальних та культурних будівель тощо). Також, облаштування пішохідних зон з рівними покриттями, освітленням та відповідними дорожніми знаками для забезпечення безпеки та комфорту пересування, будівництво або оновлення зупинок громадського

транспорту та підходів до них, які будуть доступними для людей з інвалідністю, маломобільних груп населення, а також для мам з дітьми та літніх людей. Окрім цього, варто відзначити важливість візуальних покажчиків, інформації про доступність зупинок і маршрутів для людей з інвалідністю (візуальна та тактильна інформація).

Забезпечення безбар'єрності сфери послуг відбуватиметься через розширення мережі безбар'єрних об'єктів: Адаптація навчальних, медичних, культурних та спортивних закладів до потреб усіх категорій населення включатиме розширення дверних прорізів (в тому числі, міжкімнатних дверей), облаштування вхідних груп та вирівнювання порогів, адаптація санвузлів, встановлення підйомників у двоповерхових будівлях, а також впровадження системи тактильних і візуальних орієнтирів. Також, для забезпечення сервісами всіх мешканців, можуть бути розглянуті можливості мобільних сервісів, а саме виїзних освітніх, медичних та соціальних послуг, особливо для людей похилого віку та жителів віддалених сіл.

Реалізація принципу **безбар'єрності природного середовища** відбуватиметься через доступність природи за участі у екологічно орієнтованих заходах для всіх груп населення. По перше, це стосується облаштування природних зон, парків та скверів з урахуванням потреб маломобільних груп населення, людей похилого віку, батьків із дитячими візками (зручні доріжки, тактильна плитка, лавки з підлокітниками, навіси для захисту від сонця, освітлення для безпеки у вечірній час, гендерно-чутливий дизайн громадських вбиралень). По друге, варто врахувати організацію інклюзивних екологічних заходів, де можуть брати участь люди різного віку, статі та фізичних можливостей, зокрема прибирання територій, висадка дерев, екотуризм, догляд за міськими клумбами та скверами.

Рис.41 Вхід до ЦНАПу та Опішнянської селищної ради
Джерело: Опішнянська громада

¹ Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року ([Посилання](#))

1.12.3 Стратегічний план просторового розвитку та відновлення

Стратегічний план просторового розвитку та відновлення відображає об'єднане бачення заходів за секторами, інтегруючи їх в комплексну структуру майбутнього розвитку Опішнянської громади. Стратегічний план включає в себе ключі дії та заходи, запропоновані в пріоритетних секторах В рамках його розробки елементи прикладення зусиль наносяться на об'єднану мапу та перетворює їх на просторово-інформаційні принципи. Стратегічний план просторового розвитку має слугувати основою для просторової компоненти розвитку, залучення інвестицій. На плані передбачається визначення ключових елементів, зон, центрів, субцентрів, та описуються загальні принципи майбутнього розвитку цих елементів.

Головним елементом стратегічного плану є **селище Опішня**. Це незамінний економічний, культурний, туристичний центр громади і має потенціал до розвитку своїх сильних сторін. Стратегічний план розглядає Опішню (та прилеглі н.п. Попівка. Малі Будища, а також Міські Млини і Яблучне) як великий туристичний кластер. Стратегічне бачення сфери культурної спадщини та туризму бачить потенціал у розширенні цього кластеру на Північ, Південь і Схід громади, своєрідно, огортаючи, річку Ворскла. Для реалізації цього, зокрема, потребується покращення мобільності в межах громади.

Важливим елементом стратегічних бачень (Економіки, Культурної спадщини та туризму, Природного середовища) став **зелено-блакитний коридор вздовж річки Ворскли**. Сталий розвиток вимагає захисту і оцдадного використання потенціалу цієї природної зони, тобто залучення для потреб туризму та рекреації у поєднанні з посиленням захисту.

Економічне стратегічне бачення також виділяє **Опішню** в якості зони прикладення зусиль **першого рівня пріоритетності**. Важливим елементом стратегічного бачення є покращення транспортної доступності громади на регіональному рівні. На даний момент величезний потенціал до розвитку штучно сповільнюється через якість обласного автошляху в сторону Диканьки. Хоча дорога знаходиться поза юрисдикцією громади, проте її ремонт є стратегічним пріоритетом.

Стратегічне бачення сфери мобільності також відображає цей пріоритет. Також зона Опішні визначена як пріоритетна територія для розвитку велоінфраструктури, веломобільність є доступною, екологічно чистою та орієнтована як на мешканців громади так і на туристів. Після розвитку власної веломережі її елементи можуть розширюватись в сторону точок інтересу на карті Опішні, головним напрямком серед яких може стати р. Ворскла.

Проте пріоритетна зона Опішнянської агломерації та р. Ворскла це не єдині зони, що заслуговують на увагу. Економічне стратегічне бачення класифікує Напрямки в сторону с. Батьки, с. Карабзівка, с. Глинське, як наступні в черзі. Далі йде західна частина громади (Човно-Федорівка, Заїченці, Бухалівка та ін). Це не означає, що в них не має бути запроваджено жодних проєктів, проте лише те, що це є баченням інтеграції цієї зони до мережі більш системних змін.

Також ключовий стратегічний пріоритет це покращення безпеки на дорозі. Виокремлення зон з найбільшою кількістю ДТП та внесення змін в наявну інфраструктуру для обмеження швидкісного режиму, а також створення більш безпечних умов для пішоходів не може обійти стороною загальне стратегічне бачення.

Таблиця 10: Матриця узгодження стратегічних заходів з цілями розвитку Полтавської області¹⁹

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Заходи комплексного відновлення у межах ПКВ				
		Економіка	Культурна спадщина і туризм	Транспорт і мобільність	Послуги	Природне середовище
1. Висока якість життя, комфортні і безпечні умови та добробут.	1.1. Здорове населення області з максимальною тривалістю активного періоду життя		●			
	1.2. Універсальна система соціального захисту населення та безпечні умови життя				●	
	1.3. Сучасний освітній простір як базис для задоволення потреб суспільства та економіки, підвищення правової культури населення	●			●	
2. Збалансована інноваційна конкурентоспроможна економіка	2.1. Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт спеціалізації					
	2.2. Ефективна бізнес та інвестиційна інфраструктура, активізація інвестиційної діяльності	●				
	2.3. Сталий розвиток креативних індустрій, культури та туризму	●	●	●		
3. Ефективне управління просторовим розвитком, забезпечення балансу екосистем та охорона довкілля	3.1. Формування єдиного простору високого рівня життя	●		●	●	● ☒
	3.2. Інфраструктурний розвиток територій та пріоритетна увага сільській місцевості			●		
	3.3. Раціональне та екологічнобезпечне господарювання	●	●			● ☒
	3.4. Збереження та відтворення якості довкілля		●			● ☒

Таблиця 11: Стратегічні цілі розвитку Опішнянської територіальної громади до 2027 р.²⁰

Стратегічні цілі	Економіка	Культурна спадщина і туризм	Транспорт і мобільність	Послуги	Природне середовище
1. Підвищення економічної спроможності громади	●	●	●		
2. Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя мешканців громади	●	●	●	●	● ☒
3. Ефективне управління просторовим розвитком, покращенням інфраструктури громади			●	●	

¹⁹ Стратегія розвитку Полтавської області на 2021 – 2027 роки ([Посилання](#))

²⁰ Стратегія розвитку Опішнянської громади до 2027 р. ([Посилання](#))

1.13 Заходи для реалізації комплексного відновлення Опішнянської СТГ з визначенням пріоритетності, з урахуванням норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, захисту навколишнього природного середовища та природних ресурсів, забезпечення населення закладами і послугами, що в них надаються, охорони культурної спадщини, розвитку транспорту та інженерної інфраструктури

План реалізації комплексного відновлення Опішнянської громади є практичним інструментом та дорожньою картою для втілення Стратегічного плану просторового розвитку через конкретні проекти з різним рівнем пріоритетності (розширений список та список пріоритетних проектів).

План реалізації спрямований на ефективний розподіл ресурсів та підтримку осіб, які ухвалюють рішення, щоб реалізовані проекти сприяли як відновленню, так і довгостроковому розвитку громади. Запропоновані заходи можуть допомогти ухвалювати обґрунтовані рішення, що базуються на комплексному аналізі даних, потребах жителів громади та узгоджуються зі стратегічними пріоритетами. Крім того, план заходів сприятиме ефективнішому використанню ресурсів громади та залученню зовнішнього фінансування та інвестицій для реалізації проектів.

Список пріоритетних проектів

Методологія планування, застосована під час розробки Програми комплексного відновлення Опішнянської громади, дала змогу сформувати розширений список із 56 проектів (Додаток 4). Вони були визначені в процесі планування на основі:

- Аналізу існуючих стратегічних документів;
- Результатів секторального аналізу;
- Відкритого збору пропозицій;
- Пропозицій робочої групи з розробки Програми;
- Результатів партисипативних заходів із громадськістю;
- Включення актуальних проектів зі сторінки громади на платформі DREAM

Наступним кроком на основі багатокритеріального оцінювання проектів розширеного списку було сформовано перелік з 19 пріоритетних першочергових проектів, які відповідають Стратегічному просторовому плану відновлення та розвитку. Детальна методологія визначення пріоритетності описана нижче. Методологія визначення пріоритетності детальніше описана нижче.

Багатокритеріальне оцінювання

Проекти з розширеного списку було проаналізовано на відповідність Стратегічному плану просторового розвитку Опішнянської громади, а також нанесено на карту для оцінки їх просторового розподілу. У межах пріоритизації проекти оцінювали за такими критеріями:

- **Узгодженість зі стратегічними заходами з відновлення та пріоритетними стратегічними напрямками розвитку громади** – оцінювалася відповідність проектів ключовим стратегічним цілям громади та визначеним у межах Програми пріоритетним стратегічним напрямкам
- **Спрямованість на відновлення та подолання викликів, пов'язаних з війною** – аналізувалося, чи проекти відповідають визначеним у Програмі комплексного відновлення потребам громади та сприятимуть вирішенню викликів, пов'язаних з війною, у довгостроковій перспективі.
- **Пропозиції громади** – оцінювалася підтримка проектів громадою на основі зворотного зв'язку робочої групи та результатів партисипативних заходів.

- **Техніко-економічна доцільність** – враховувалась наявність фінансування або потенційні можливості залучення коштів, а також складність реалізації проекту залежно від рівня технічних потреб і необхідної документації.
- **Узгодженість зі стратегіями на рівні області та національними стратегіями** – оцінювалася відповідність проектів стратегіям відновлення на обласному та національному рівнях.
- **Територіальні аспекти** – аналізувалися близькість проектів до пріоритетних ділянок інтервенцій стратегічного плану просторового розвитку

Надання ідентифікаційного коду проектів здійснювалось з розрахунку на Стратегічні та Операційні цілі та порядкового номеру пропозиції у серед інших проектів у відповідній операційній цілі.

Список з 19 пріоритетних першочергових проектів, що відповідають запропонованим стратегічним напрямкам розвитку громади, подано в Таблиці 12.

1.14 Перелік заходів для забезпечення комплексного відновлення території Опішнянської СТГ, попередній фінансово-економічний розрахунок та пропозиції щодо джерел фінансування

Таблиця 12: Перелік пріоритетних проєктів плану реалізації ПКВ Опішнянської СТГ

Код	Ціль	Проєкт	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
12002	1.2	Модернізація сайту, включення бренд-буку громади, переліку місцевих точок інтересу та туристичної інфраструктури	Проєкт передбачає візуальне оновлення та розширення функціоналу сайту	Від 500 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
12003	1.2	Створення та інтеграція в ресурси громади інтерактивної онлайн-мапи громади, створення шарів за інтересом (культура, розваги, гастротуризм, транспорт, інклюзивність, тощо)	Удосконалення системи інформування та промоції існуючих туристичних можливостей + єдина мапа та крос-інтеграцією з ключовими туристичними об'єктами (або краща інтеграція у існуючі майданчики google maps, booking, airbnb)	Від 200 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
13001	1.3	Нове будівництво комплексу теплиць з ангарним приміщенням по вул. 50-річчя Перемоги, 2а в с. Попівка	<p>Мета: Забезпечення продовольчої безпеки та створення продовольчих місць.</p> <p>Будівництво комплексу теплиць дозволить вирішити проблему відсутності робочих місць в громаді та забезпечить зростання податкових платежів до місцевого бюджету. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання: -будівництво комплексу теплиць з ангарним приміщенням – 1 шт;</p>	72 709 698 грн	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОПІШНЯНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
13002	1.3	Оптимізація освітньої мережі та розширення автопарку шкільних автобусів в рамках заходів з оптимізації мережі закладів освіти Опішнянської громади	В рамках проєкту має бути розрахована нова оптимальна освітня мережа, розподіл закладів за ланкою надання середньої освіти, вираховано та закуплено необхідна кількість автотранспорту для шкіл.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21001	2.1	Створення гастрономічної мапи громади та програми гастро-заходів	Створення мапа смаків громади, кулінарної книги локальних страв, календар гасроподій та промоції регулярні локації з дегустаціями/ майстер-класами на гастрономічну тематику Фестиваль автентичних страв (Старий Хутір), фестиваль борщу/хліба (Лялина світлиця), етнофестиваль на Купала у с. Батьки	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21003	2.1	Розширення КП «Опішнянська Артіль» з можливістю навчання іншим традиційним ремеслам громади	Проєкт розширення КП «Опішнянська Артіль» як центру розвитку ремесел (не тільки гончарства), впровадження програм ремісницької освіти для дорослих.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проєкт	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
24001	2.4	Організація спілки крафтових виробників	Проєкт передбачає відновлення та оновлення існуючого концепту спілки підприємців – спілки крафтових виробників, яка об'єднає локальних майстрів та підприємців, що займаються виробництвом високоякісної продукції в різних сферах: гончарства, текстилю, кулінарії та мистецьких виробів.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
32001	3.2	Реалізація заходів велосипедної концепції Опішнянської громади	Покращення освітлення вулиць модернізацію та встановлення велосипедної інфраструктури, обладнання доріжок, стоянок для велосипедів, вуличного освітлення, впровадження заходів підвищення безпеки руху для велосипедистів	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
33001	3.3	Заміна старих ліхтарів на енергоефективні і встановлення додаткових джерел освітлення в темних місцях вулиць і по віддалених селах громади (Васьки, Батьки, Глинське, Малі Будища, Попівка, Карабазівка, Човно-Федорівка, Волошкове, Заїченці, Устименки, Мисики, Клименки)	Покращення освітлення вулиць та громадських місць на території громади через заміну старих ліхтарів на енергоефективні та встановлення додаткових джерел освітлення в темних і малопоствітлених місцях, що сприятиме підвищенню безпеки мешканців, зниженню витрат на електроенергію та покращенню загальної якості життя.»	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41001	4.1	Капітальний ремонт покрівлі з впровадженням заходів по енергозбереженню та встановленню альтернативних джерел живлення(СЕС) будівлі лікарні у селищі Опішня (для внутрішньо переміщених осіб).	Вироблення електроенергії для забезпечення безперебійної роботи лікарні та покращенню умов перебування пацієнтів і естетичного вигляду будівлі, шляхом проведення капітального ремонту покрівлі будівлі лікарні, впровадженням заходів по енергозбереженню та встановленню альтернативних джерел живлення.	22 277 142 грн	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОПІШНЯНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
41008	4.1	Створення головного культурного простору громади на базі будинку культури у Малих Будищах	Проєкт передбачає створення головного культурного простору громади на базі будинку культури у Малих Будищах, перетворюючи його на сучасний центр для творчого розвитку, культурного дозвілля та громадських ініціатив. В рамках реалізації заплановано капітальний ремонт будівлі, модернізацію сцени, оновлення звукового та світлового обладнання, облаштування функціональних зон.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
41009	4.1	Створення Центру фізкультурно-спортивної реабілітації для відновлення людей з інвалідністю та ветеранів війни	Проект передбачає створення Центру фізкультурно-спортивної реабілітації для відновлення людей з інвалідністю та ветеранів війни, забезпечуючи комплексний підхід до фізичної, психологічної та соціальної реабілітації	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
41013	4.1	Створення безбар'єрного середовища (забезпечення засобами доступності, зручності, інформативності та безпеки для маломобільних груп населення – створення безбар'єрного маршруту в с-щі Опішня по вулицях Незалежності, Соборності, Панаса Мирного	Проект передбачає облаштування інклюзивного маршруту у селищі Опішня. Маршрут має бути обладнаний спеціальними засобами доступності, такими як пандуси, пониження бордюрів, тактильні доріжки та відповідне маркування. Крім того, акцент зроблений на створення інформативних і зручних навігаційних елементів.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
44001	4.4	Запровадження молодіжного бюджету участі	Проект передбачає виділення коштів із місцевого бюджету на реалізацію молодіжних ініціатив у громаді та організацію щорічного конкурсу заявок у таких категоріях як благоустрій, охорона довкілля, молодіжне самоуправління, тощо. Проект спрямовано на активізацію молоді у громаді та залучення молодих мешканців до рішень у бюджетуванні.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51001	5.1	Облаштування системи роздільного збору сміття та встановлення контейнерів	Встановлення контейнерів для сортування відходів (пластик, папір, скло, органіка) у ключових місцях громади	Від 150 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51005	5.1	Кампанія із ліквідації стихійних звалищ	Проект передбачає інформаційну підтримку заходів з ліквідації стихійних звалищ у громаді, а також заходи зі збору та вивезення сміття. Також має бути розглянуте питання доцільності облаштування точок збору та утилізації побутового сміття у місцях, яким найбільше притаманна розміщення несанкціонованих сміттєзвалищ.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52002	5.2	Проект з озеленення території центру громади, висадка дерев, облаштування публічного простору – рекреаційної зони у с-щі. Опішня	Проект передбачає висадку дерев, створення зелених зон та облаштування публічного простору для відпочинку та рекреації місцевих жителів. В рамках проекту буде проведено роботи з покращення благоустрою центральних вулиць, облаштування парків та скверів, встановлення лавок, сміттєвих контейнерів та освітлення.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52004	5.2	Розчищення річки Ворскла та прибережних територій, проведення заходів із прибирання, очищення русел, демонтажу фізичних бар'єрів	Проект передбачає очищення прибережних територій, відновлення природного стану водного об'єкта та покращення екологічної ситуації, створюючи здорове середовище для флори та фауни річки Ворскла	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
53002	5.2	Організація громадських толок серед молоді, місцевої влади, комунальних підприємств, представників бізнесу у засмічених екосистемах громади	Організація регулярних прибирань у парках, лісах, на узбіччях, супроводжуваних просвітницькими заходами.	Від 20 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Додатки

Додаток 1 Список ілюстрацій

Рис.1	Опішнянська кераміка у Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішні	7	Рис.32	Стратегічне бачення. Культурна спадщина і туризм	83
Рис.2	Розташування Опішнянської громади в просторовій структурі Полтавської області	11	Рис.33	Етно-поселення Старий Хутір у Опішні "	85
Рис.3	Податкові надходження в бюджет Опішнянської СТГ	13	Рис.34	Стратегічне бачення. Мобільність і транспортна інфраструктура	87
Рис.4	Адміністративно-територіальний устрій Опішнянської СТГ	15	Рис.35	Стратегічне бачення. Природне середовище	93
Рис.5	Вікова структура населення Опішнянської СТГ	21	Рис.36	Вхід до ЦНАПу та Опішнянської селищної ради	95
Рис.6	Щільність населення Опішнянської СТГ	23			
Рис.7	Природні та антропогенні екологічні загрози Опішнянської СТГ	25			
Рис.8	Об'єкти культурної спадщини та туристичні об'єкти Опішнянської СТГ	29			
Рис.9	Об'єкти житлової нерухомості Опішнянської СТГ	33			
Рис.10	КП Опішня АГРО	34			
Рис.11	Розташування ключових підприємств Опішнянської СТГ	35			
Рис.12	Кількість ДТП за причинами; кількість постраждалих та поранених у ДТП за 2020-2024 роки	36			
Рис.13	Дорожня мережа Опішнянської СТГ	37			
Рис.14	Аналіз доступності громадського транспорту Опішнянської СТГ	39			
Рис.15	Пішохідна і велосипедна мережа	41			
Рис.16	Огляд соціальних послуг	43			
Рис.17	Забезпеченість закладами освіти	45			
Рис.18	Забезпеченість медичними закладами	47			
Рис.19	Забезпеченість адміністративними послугами та послугами соцзахисту	49			
Рис.20	Забезпеченість дитячими та спортивними майданчиками, парками	51			
Рис.21	Забезпеченість культурними та молодіжними закладами	53			
Рис.22	Центр розвитку ремесел на базі КП «Опішнянська артіль»	54			
Рис.23	Третій гастрофестиваль місцевої сливи - СливаФест 2021	54			
Рис.24	Оцінка доступу житлового сектору до каналізаційної мережі	57			
Рис.25	Оцінка доступу до водопостачання та води	59			
Рис.26	Оцінка доступу до електромережі Опішнянської СТГ	61			
Рис.27	Оцінка доступу до газової мережі/ альтернативне опалення	63			
Рис.28	Оцінка мережі управління відходами	65			
Рис.29	Будинок культури у с. Малі Будища	75			
Рис.30	Воркшоп із громадою із напрацювання стратегічних заходів ПКВ	78			
Рис.31	Стратегічне бачення. Економіка	81			

Додаток 2 Список таблиць

Таблиця 1: Оцінка доцільності розробки Програми комплексного відновлення Опішнянської СТГ	17
Таблиця 2: Наявність містобудівної документації Опішнянської СТГ	18
Таблиця 3: Об'єкти культурної спадщини і туристичні об'єкти	31
Таблиця 4: Статус розробки містобудівної та землепорядної документації Опішнянської СТГ та рекомендації	77
Таблиця 5: Напрямки економічного розвитку Опішнянської громади	80
Таблиця 6: Напрямки розвитку культурної спадщини та туризму Опішнянської громади	82
Таблиця 7: Напрямки розвитку мобільності і транспортної інфраструктури Опішнянської громади	86
Таблиця 8: Напрямки розвитку послуг у Опішнянській громаді	90
Таблиця 9: Напрямки розвитку природного середовища у Опішнянській громаді	92
Таблиця 10: Матриця узгодження стратегічних заходів з цілями розвитку Полтавської області	97
Таблиця 11: Стратегічні цілі розвитку Опішнянської територіальної громади до 2027 р.	97
Таблиця 12: Перелік пріоритетних проектів плану реалізації ПКВ Опішнянської СТГ	100

Додаток 3 Об'єкти культурної спадщини

№	Населений пункт	Типологія	Назва	Статус
1	Глинське	пам'ятка археології	Глинське городище	національне значення
2	за межами населеного пункту	пам'ятка археології	Городище скіфського часу «Кардашів вал» (ЮАП№25)	національне значення
3	за межами населеного пункту	пам'ятка археології	Опішненське городище – пам'ятка роменської культури середини VIII – початку IX століття	місцеве значення
4	за межами населеного пункту	пам'ятка археології	Курган «Вітова Могила»	місцеве значення
5	Малі Будища	пам'ятка архітектури	Церква Різдва Богородиці	місцеве значення
6	Батьки	пам'ятка історії	Пам'ятник Антону Омельченко / скульптурна барельєф-композиція «Антарктида»	місцеве значення
7	Опішня	пам'ятка історії	Декоративне-мозаїчне панно «Опішнянське гончарство», 1974 р.	місцеве значення
8	Опішня	пам'ятка історії	Горно гончарної майстерні Полтавського Губернського земства (поч. XX ст.)	місцеве значення
9	Опішня	пам'ятка історії	Два гончарних горна заводу «Художній керамік» 1967 р. і 1969 р.	місцеве значення
10	Опішня	пам'ятка історії	Алея пам'яті (загиблих воїнів)	місцеве значення
11	Опішня	пам'ятка історії	Фундамент старої церкви (пам'ятка археології або історії – Опішня)	місцеве значення
12	Батьки	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
13	Волошкове	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
14	Глинське	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
15	Заїченці	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
16	за межами населеного пункту	пам'ятка історії	Меморіальний комплекс: Братська могила воїнів. Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
17	за межами населеного пункту	пам'ятка історії	Пам'ятник жертвам Голодомору	місцеве значення
18	Малі Будища	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
19	Міські Млини	пам'ятка історії	Пам'ятний знак полеглим воїнам-односельчанам	місцеве значення
20	Опішня	пам'ятка історії	Пам'ятник жертвам Голодомору	місцеве значення

Додаток 4 Повний список заходів реалізації комплексного відновлення та розвитку Опішнянської громади

№	Населений пункт	Типологія	Назва	Статус
21	Опішня	пам'ятка архітектури	Свято-Троїцька церква	без статусу
22	за межами населеного пункту	криниця	Криниця-Громоваця (Бейжина криниця)	без статусу
23	за межами населеного пункту	історична будівля (залишки)	Залишки старих льохів маєтку банкіра Григорія Рубенштейна	без статусу
24	Опішня	історична будівля	Міністерське двокласне зразкове училище кін. XIX ст. (зараз – Будинок дитячої і юнацької творчості)	без статусу
25	Опішня	історична будівля	Будинок лікаря-ветеринара / аптека (зараз – Відділ соціальної допомоги Виконавчого комітету СР)	без статусу
26	Опішня	історична будівля	Житловий будинок (Садиба Трипільських №1 кін. XIX-поч. XX ст.)	без статусу
27	Опішня	історична будівля	Житловий будинок (Садиба Трипільських №2 кін. XIX-поч. XX ст.)	без статусу
28	Опішня	історична будівля	Садиба гончара Василя Омеляненка	без статусу
29	Опішня	пам'ятка історії	Козацький хрест	без статусу
30	Опішня	пам'ятка історії	Пам'ятник Тарасу Шевченку	без статусу
31	Опішня	пам'ятка історії	Пам'ятний знак Филону Лихопію	без статусу
32	за межами населеного пункту	пам'ятка археології	Скіфське Поховання	без статусу
33	Опішня	пам'ятка історії	Пам'ятний знак учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС	без статусу
34	Опішня	пам'ятка історії	Пам'ятний знак учасникам бойових дій на території інших країн	без статусу
35	Опішня	пам'ятка історії	Братська могила радянських воїнів	без статусу
36	Опішня	пам'ятка історії	Гончарне горно майстрині Селюченко	без статусу
37	Опішня	історична будівля	Павільйон районної сільськогосподарської і промислової виставки (зараз мовна школа)	без статусу
38	за межами населеного пункту	пам'ятка історії	Пам'ятний знак «Примирення над могилами» («Versöhnung über dell grabern»)	без статусу
39	Опішня	історична будівля	Лікарня кін. XIX – поч. XX ст. (зараз житловий будинок)	без статусу
40	Опішня	історична будівля	Житловий будинок кін. XIX – поч. XX ст. (зараз церква)	без статусу
41	Опішня	історична будівля	Дерев'яний житловий будинок поч. XX ст. у народному стилі	без статусу
42	Човно-Федорівка	пам'ятка архітектури	Церква Свято-Воскресенська	без статусу

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
11001	1.1	Створення місцевої радіостанції «Опішня-FM» в Опішнянській громаді, розширення матеріально-технічної бази	Створення місцевої радіостанції «Опішня-FM» передбачає запуск інформаційно-розважального мовлення для висвітлення подій громади, підтримки локальної культури, просування туристичних ініціатив та залучення мешканців до суспільного життя.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Виконавчий комітет Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
11002	1.1	Створення комунального поліграфічного центру на базі Молодіжного центру	Залучення грантових коштів для створення поліграфічного центру у громаді та проведення освітніх заходів для використання обладнання з метою підсилення туристичного потенціалу та якості брендингу місцевих підприємств. Заклад здійснюватиме виробництво графічних матеріалів, брошур, наліпок, афіш для потреб культурних та туристичних закладів і місцевого бізнесу, в тому числі крафтових виробників.	Від 650 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
11003	1.1	Проведення освітньої програми щодо просування та онлайн-дистрибуції товарів серед місцевих крафтових виробників	Освітня програма навчатиме місцевих крафтових виробників ефективному просуванню та онлайн-дистрибуції їхньої продукції через маркетплейси, соціальні мережі та власні цифрові канали.	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
12001	1.2	Підтримка реалізації проекту облаштування кампусу KMBS	Проект передбачає підтримку створення освітнього кампусу KMBS в громаді, що сприятиме розвитку підприємництва, лідерства та інновацій через сучасні навчальні програми та партнерства з Києво-Могилянською бізнес школою.	Невідомо	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
12002	1.2	Модернізація сайту, включення бренд-буку громади, переліку місцевих точок інтересу та туристичної інфраструктури	Проект передбачає візуальне оновлення та розширення функціоналу сайту	Від 500 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
12003	1.2	Створення та інтеграція в ресурси громади інтерактивної онлайн-мапи громади, створення шарів за інтересом (культура, розваги, гастрономія, транспорт, інклюзивність, тощо)	Удосконалення системи інформування та промоції існуючих туристичних можливостей + єдина мапа та крос-інтеграцією з ключовими туристичними об'єктами (або краща інтеграція у існуючі майданчики google maps, booking, airbnb)	Від 200 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
12004	1.2	Модернізація спортивного залу в с-щі. Опішня	Проект передбачає оновлення спортивного залу в селищі Опішня, включаючи ремонт приміщення, встановлення сучасного обладнання та створення комфортних умов для занять спортом усіх вікових груп.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
13001	1.3	Нове будівництво комплексу теплиць з ангарним приміщенням по вул. 50-річчя Перемоги, 2а в с. Попівка	<p>Мета: Забезпечення продовольчої безпеки та створення продовольчих місць.</p> <p>Будівництво комплексу теплиць дозволить вирішити проблему відсутності робочих місць в громаді та забезпечить зростання податкових платежів до місцевого бюджету. Очікувані кількісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання: -будівництво комплексу теплиць з ангарним приміщенням – 1 шт;</p>	72 709 698 грн	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОПІШНЯНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
13002	1.3	Оптимізація освітньої мережі та розширення автопарку шкільних автобусів в рамках заходів з оптимізації мережі закладів освіти Опішнянської громади	В рамках проекту має бути розрахована нова оптимальна освітня мережа, розподіл закладів за ланкою надання середньої освіти, вираховано та закуплено необхідна кількість автотранспорту для шкіл.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21001	2.1	Створення мапа смаків громади, мапи громади та програми гастро-заходів	Створення мапа смаків громади, кулінарної книги локальних страв, календар гасроподій та промоції регулярні локації з дегустаціями/ майстер-класами на гастрономічну тематику Фестиваль автентичних страв (Старий Хутір), фестиваль борщу/хліба (Лялина світлиця), етнофестиваль на КУпала у с. Батьки	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21002	2.1	Розробка і промоція тематичних туристичних пакетів (гончарні, гастрономічні, активного відпочинку, мистецькі, археологічні тощо) для одно- та кількадечних програм	Створення та просування тематичних туристичних пакетів для одно- та кількадечних програм, орієнтовуючись на різні інтереси та потреби туристів. Пакети включатимуть різноманітні напрями, такі як гончарство, гастрономія, активний відпочинок, мистецтво, археологія тощо, сприяючи розвитку туризму та популяризації культурної спадщини.	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21003	2.1	Розширення КП «Опішнянська Артіль» з можливістю навчання іншим традиційним ремеслам громади	Проект розширення КП «Опішнянська Артіль» як центру розвитку ремесел (не тільки гончарства), впровадження програм ремісницької освіти для дорослих.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
21004	2.1	Формування регіональних туристичних маршрутів з сусідніми громадами	Розробка і втілення спільних туристичних продуктів у межах міжмуніципального співробітництва	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
22001	2.2	Розвиток інфраструктури для зеленого та агротуризму	Розвиток інфраструктури для зеленого та агротуризму вздовж річки Ворскла (Глинське, Яблучне, Вільхове, Карабазівка, Васьки). Облаштування екологічних локацій для відпочинку, еко-стежок, безбар'єрного доступу та інтерактивного знайомства з природою. Використання локальних матеріалів і збереження біорізноманіття. Навчальні екскурсії до теплиць та органічних господарств із можливістю збору овочів для туристів.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
23001	2.3	Формування бази невикористовуваних будинків з традиційною архітектурою для визначення пріоритетних об'єктів реставрації та адаптивного використання	Інвентаризація існуючих закинутих або маловикористовуваних будівель з традиційною архітектурою, розробка сценаріїв альтернативного використання (зелені садиби, майстерні, еко-ферми, арт-резиденції) для заохочення публічно-приватних партнерств для відновлення/ адаптації використання будівель	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
23002	2.3	Розробка місцевих рекомендацій щодо реновації традиційної архітектури	Розробка рекомендацій та правил відновлення будівель, що мають архітектурну цінність задля збереження характеру забудови і комплексного культурного ландшафту території	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
23003	2.3	Підтримка відновлення та адаптивного використання традиційних житлових будівель	Популяризація успішних прикладів відновлення спадщини та підтримка бізнесів у придбанні/відновленні історичних будівель для створення туристичної інфраструктури	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
24001	2.4	Організація спілки крафтових виробників	Проект передбачає відновлення та оновлення існуючого концепту спілки підприємців – спілки крафтових виробників, яка об'єднає локальних майстрів та підприємців, що займаються виробництвом високоякісної продукції в різних сферах: гончарства, текстилю, кулінарії та мистецьких виробів.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
32001	3.2	Реалізація заходів велосипедної концепції Опішнянської громади	Проект реалізації передбачає модернізацію та встановлення велосипедної інфраструктури, обладнання доріжок, стоянок для велосипедів, вуличного освітлення, впровадження заходів підвищення безпеки руху для велосипедистів	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
33001	3.3	Заміна старих ліхтарів на енергоефективні і встановлення додаткових джерел освітлення в темних місцях вулиць і по віддалених селах громади (Васьки, Батьки, Глинське, Малі Будища, Попівка, Карабазівка, Човно-Федорівка, Волошкове, Заїченці, Устименки, Мисики, Клименки)	«Покращення освітлення вулиць та громадських місць на території громади через заміну старих ліхтарів на енергоефективні та встановлення додаткових джерел освітлення в темних і малопо освітлених місцях, що сприятиме підвищенню безпеки мешканців, зниженню витрат на електроенергію та покращенню загальної якості життя.»	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41001	4.1	Капітальний ремонт покрівлі з впровадженням заходів по енергозбереженню та встановленню альтернативних джерел живлення (СЕС) будівлі лікарні у селищі.	Вироблення електроенергії для забезпечення безперебійної роботи лікарні та покращенню умов перебування пацієнтів і естетичного вигляду будівлі, шляхом проведення капітального ремонту покрівлі будівлі лікарні, впровадження заходів по енергозбереженню та встановленню альтернативних джерел живлення.	22 277 142 грн	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОПІШНЯНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
41002	4.1	Реконструкція нежитлового приміщення з допоміжними приміщеннями та спорудами для створення та розміщення центру реабілітації та відновлення військовослужбовців постраждалих внаслідок військової агресії за адресою вул. Молодіжна 20, с. Батьки, Полтавського району Полтавської області.	Проект передбачає реконструкцію нежитлового приміщення за адресою вул. Молодіжна, 20, с. Батьки, Полтавського району, Полтавської області, включаючи допоміжні приміщення та споруди, з метою створення центру реабілітації та відновлення військовослужбовців, які постраждали внаслідок військової агресії. В рамках проекту заплановано капітальний ремонт будівлі, облаштування сучасних просторів для фізичної, психологічної та соціальної реабілітації, створення комфортних умов для відпочинку та відновлення. Центр стане важливим осередком підтримки ветеранів, забезпечуючи комплексний підхід до їхньої адаптації та повернення до активного життя.	820 000 000 грн	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41003	4.1	Створення комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр».	Проект передбачає створення комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» для Надання комплексної психолого-педагогічної підтримки дітям з особливими освітніми потребами. Центр забезпечуватиме проведення діагностики, корекційно-розвиткових занять, консультативної допомоги батькам та педагогам, сприяючи соціальній адаптації та інклюзивному навчанню дітей.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41004	4.1	Облаштування дитячих майданчиків згідно з вимогами безбар'єрності	Проект передбачає облаштування сучасних дитячих майданчиків з урахуванням вимог безбар'єрності, забезпечуючи доступність та комфорт для дітей з різними потребами. В рамках реалізації буде встановлено ігрове обладнання з елементами інклюзії, безпечне покриття, зручні під'їзди.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41005	4.1	Капітальний ремонт (термомодернізація) головного корпусу Опішнянського ліцею з встановленням альтернативних джерел енергії.	Проект передбачає капітальний ремонт та термомодернізацію головного корпусу Опішнянського ліцею з метою підвищення енергоефективності будівлі, створення комфортних умов для навчання та зменшення витрат на енергоресурси. В рамках реалізації заплановано утеплення фасаду, заміну вікон і дверей на енергоощадні, модернізацію системи опалення, вентиляції та освітлення. Також передбачено встановлення альтернативних джерел енергії, таких як сонячні панелі або теплові насоси, що дозволить знизити навантаження на традиційні енергоресурси та сприятиме екологічній сталості навчального закладу.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
41006	4.1	Оснащення кабінетів «Захисту України» для виконання практичної частини освітньої програми	Проект передбачає оснащення кабінетів «Захисту України» необхідним обладнанням та матеріалами для ефективного проведення практичної частини освітньої програми	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
41007	4.1	Капітальний ремонт приміщень закладів культури	Проект передбачає капітальний ремонт приміщень закладів культури з метою створення комфортного та сучасного простору для проведення культурно-мистецьких заходів, дозвілля та розвитку громади. В рамках реалізації передбачається оновлення внутрішніх і зовнішніх конструкцій будівель, модернізація систем опалення, освітлення, вентиляції, покращення акустики та технічного оснащення приміщень.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
41008	4.1	Створення головного культурного простору громади на базі будинку культури у Малих Будищах	Проект передбачає створення головного культурного простору громади на базі будинку культури у Малих Будищах, перетворюючи його на сучасний центр для творчого розвитку, культурного дозвілля та громадських ініціатив. В рамках реалізації заплановано капітальний ремонт будівлі, модернізацію сцени, оновлення звукового та світлового обладнання, облаштування зручних зон для занять мистецтвом, проведення заходів.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41009	4.1	Створення Центру фізкультурно-спортивної реабілітації для відновлення людей з інвалідністю та ветеранів війни, забезпечуючи комплексний підхід до фізичної, психологічної та соціальної реабілітації	Проект передбачає створення Центру фізкультурно-спортивної реабілітації для відновлення людей з інвалідністю та ветеранів війни, забезпечуючи комплексний підхід до фізичної, психологічної та соціальної реабілітації	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
41010	4.1	Реконструкція центрального парку (III черга).	Включає благоустрій території, встановлення сучасного освітлення, облаштування додаткових рекреаційних зон, оновлення зелених насаджень та покращення інфраструктури парку	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41011	4.1	Облаштування доріжок «Здоров'я» для бігу та піших прогулянок. Облаштування велодоріжок	Проект передбачає облаштування доріжок «Здоров'я» для бігу та піших прогулянок, а також велодоріжок, створюючи комфортні умови для активного відпочинку та занять спортом	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41012	4.1	Облаштування системи централізованого оповіщення	Проект передбачає встановлення засобів централізованого оповіщення с-ща Опішня, с. Попівка, с. Батьки, с. Заїченці, с. Човно-Федорівка, с. Волошкове, с. Міські Млини, с. Малі Будища, с. Глинське, с. Карабазівка	2 000 000 грн	Виконавчий комітет Опішнянської селищної ради
41013	4.1	Створення безбар'єрного середовища – створення безбар'єрного маршруту в с-щі Опішні по вулицях Незалежності, Соборності, Панаса Мирного	Проект передбачає облаштування інклюзивного маршруту у селищі Опішня. Маршрут має бути обладнаний спеціальними засобами доступності, таких як пандуси, пониження бордюрів, тактильні доріжки та відповідне маркування. Крім того, акцент зроблений на створення інформативних і зручних навігаційних елементів, таких як знаки з підвищеною видимістю та інформаційні табло	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
41014	4.1	Закупівля обладнання для лабораторії при ЦПСМД у Опішні	Перелбачає закупівлю обладнання для розширення спектру послуг на базі закладу	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41015	4.1	Покращення умов спортивного розвитку на території освітніх закладів	Проект передбачає проведення громадських слухань та збір пропозицій щодо пріоритетних локацій та проведення заходів з покращення матеріально-технічного забезпечення для заняття спортом.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41016	4.1	Облаштування мережі укріплень, з матеріально-технічним забезпеченням для навчання у закладах освіти	Ліцей №1 у селищі Опішня, уточнити інші пріоритетні локації	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41017	4.1	Додатковий маршрут шкільного автобуса (Міські Млини- Карабзівка-Васьки)	Проведення громадських слухань та введення змін у маршрут слідування шкільного автобуса в н.п Міські Млини, Карабзівка, Васьки	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41018	4.1	Аудит доступності туристичних, культурних та соціальних об'єктів із залученням молодіжної ради/школярів	Передбачається проведення аудиту доступності ключових об'єктів комунальної, соціальної, адміністративної, культурної, туристичної інфраструктури у громаді із залученням громадськості із залученням молодіжної ради, складення переліку об'єктів, що потребують модернізації, проведення перемовин з підприємствами, що потребують модернізації.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41019	4.1	Запровадження системи мобільних соціальних послуг для віддалених сіл на регулярні основи	Проект передбачає надання мобільних соціальних послуг для віддалених сіл шляхом створення мобільних бригад або спеціальних транспортних засобів, які регулярно здійснюватимуть візити до цих населених пунктів для надання соціальних послуг	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
41020	4.1	Створення будинку або простору для людей похилого віку	Створення спеціалізованого закладу, який надаватиме комфортне та безпечне середовище для старших людей. Простір має включати житлові приміщення, облаштовані з урахуванням потреб людей похилого віку.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
43001	4.3	Капітальні ремонти систем опалення в закладах освіти.	Включає в себе модернізацію або заміну котлів, радіаторів, трубопроводів, насосів та інших компонентів, а також встановлення сучасних систем автоматичного контролю температури. Важливою частиною ремонту є також теплоізоляція приміщень та трубопроводів для зниження втрат тепла.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Соціально-гуманітарний відділ Опішнянської селищної ради
43002	4.3	Модернізація інфраструктури водопостачання та водовідведення, реконструкція очисних споруд.	Проведення оцінки, пріоритетизації складання проектної документації та проведення заходів із ремонту та модернізації ключових мереж водовідведення та водопостачання у громаді, реконструкція очисних споруд	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
44001	4.4	Запровадження молодіжного бюджету участі	Проект передбачає виділення коштів із місцевого бюджету на реалізацію молодіжних ініціатив у громаді та організацію щорічного конкурсу заявок у таких категоріях як благоустрій, охорона довкілля, молодіжне самоуправління, тощо. Проект спрямовано на активізацію молоді у громаді та залучення молодих мешканців до рішень у бюджетуванні.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51001	5.1	Облаштування системи роздільного збору сміття та встановлення контейнерів	Встановлення контейнерів для сортування відходів (пластик, папір, скло, органіка) у ключових місцях громади	Від 150 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51002	5.1	Реалізація пілотного проекту з компостування органічних відходів у с-щі. Опішня (комунальна компенсувальна міні-станція)	Створення пілотної компостувальної станції для органічних відходів від домогосподарств та підприємств (у зв'язі з Опішня Агро)	Від 1 000 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51003	5.1	Співфінансування проекту біогазової установки для фермерських господарств	Будівництво малої біогазової станції на базі фермерських підприємств для переробки органічних відходів у біогаз та добрива.	Від 4 000 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51004	5.1	Запровадження роздільного збору відходів у домогосподарствах та придбання індивідуальних контейнерів для сортування	Запровадження роздільного збору відходів у домогосподарствах – для цього планується забезпечити мешканців Опішні, Малих Будищ, Попівки, Волошкового, Човно-Федорівки та Міських Млинів індивідуальними контейнерами для сортування. Встановлення контейнерів для сортування на загальних пунктах збору у селі Глинське, що значно покращить можливості для сортування у громаді.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
51005	5.1	Кампанія із ліквідація стихійних звалищ	Проект передбачає інформаційну підтримку заходів з ліквідації стихійних звалищ у громаді (нанесення локацій звалищ) а також заходи зі збору та вивезення сміття. Також має бути розглянуте питання доцільності облаштування точок збору та утилізації побутового сміття у місцях, яким найбільше притаманна розміщення несанкціонованих сміттєзвалищ.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

Код	Ціль	Проект	Опис	Орієнтовний бюджет	Відповідальний департамент
51006	5.1	Просвітницькі програми та інформаційні кампанії для підвищення екологічної свідомості жителів	Підвищення екологічної свідомості та активної участі жителів у збереженні довкілля через проведення просвітницьких програм та інформаційних кампаній. Проведення семінарів, лекцій, тренінгів та майстер-класів на тему екології та сталого розвитку. Розповсюдження матеріалів (плакати, брошури, відеоролики) через соціальні мережі, місцеві медіа та громадські простори для інформування населення про важливість екологічної відповідальності. Організація заходів, таких як суботники, переробка сміття, екологічні конкурси для дітей і дорослих.	від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52001	5.2	Інформаційна підтримка програми з боротьби з інвазійними видами у Опішнянській громаді	Створення бази даних інвазивних видів, мапування розміщення їх осередків, розробка методів їх контролю та інформування громади	Від 200 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52002	5.2	Проект з озеленення територій центру громади, висадка дерев, облаштування публічного простору – рекреаційної зони у с-щі. Опішня	Проект передбачає висадку дерев, створення зелених зон та облаштування публічного простору для відпочинку та рекреації місцевих жителів. В рамках проекту буде проведено роботи з покращення благоустрою центральних вулиць, облаштування парків та скверів, встановлення лавок, сміттєвих контейнерів та освітлення.	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52003	5.2	Облаштування селищного ставу та прогулянкового маршруту навколо ставу	Створення доступного публічного простору у центрі селища зі принципами сталості разом із ініціаторами – активної спільнотою молоді селища	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
52004	5.2	Розчищення річки Ворскла та прибережних територій, проведення заходів із прибирання, очищення русел, демонтажу фізичних бар'єрів	Проект передбачає очищення прибережних територій, відновлення природного стану водного об'єкта та покращення екологічної ситуації, створюючи здорове середовище для флори та фауни річки Ворскла	Вартість буде визначено після проведення оцінки	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
53001	5.2	Фінансування програми екологічної освіти для шкіл	Впровадження інтерактивних уроків з екології, створення навчальних матеріалів, проведення екскурсій на сортувальні станції.	Від 50 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації
53002	5.2	Організація громадських толок серед молоді, місцевої влади, комунальних підприємств, представників бізнесу у засмічених екосистемах громади	Організація регулярних прибирань у парках, лісах, на узбіччях, супроводжуваних просвітницькими заходами.	Від 20 000 грн	Буде визначено на етапі розробки та реалізації

